

METSÄHALLITUKSEN LUONNONSUOJELUJULKAISUJA. SARJA C 171

Mallan luonnonpuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

Översättning: Pimma Knight.

Jorgalan: Pentti Pieski.

Kansikuva: Mallatunturin koivikkoa. Kuva: Seija Olkkonen.

© Metsähallitus, Vantaa, 2020

ISSN-L 1796-2943

ISSN (verkkojulkaisu) 1796-2943

ISBN 978-952-377-010-2 (pdf)

Mallan luonnonpuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

Kuvailulehti

Julkaisija	Metsähallitus	Julkaisuaika	7.12.2020
Toimeksiantaja	Metsähallitus	Hyväksymispäivämäärä	3.7.2019
Luottamuksellisuus	Julkinen	Diaarinumero	MH 6194/2018
Suojelualuetyyppi/Suojeluohjelma	Luonnonpuisto, Natura 2000 -alue		
Alueen nimi	Mallan luonnonpuisto		
Natura 2000 -alueen nimi ja koodi	Malla (FI1300102)		

Tekijä(t)	Metsähallitus
Julkaisun nimi	Mallan luonnonpuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

Tiivistelmä

Luonnonsuojelulain mukaan luonnonpuistoille voidaan laatia hoito- ja käyttösuunnitelma. Hoito- ja käyttösuunnitelma tehdään 10–20 vuodeksi kerrallaan ja siinä määritellään toimenpiteet alueen perustamista-voitteiden toteuttamiseksi. Suunnitelman ajantasaisuutta tarkastellaan noin 6 vuoden välein ja tarvittaessa suunnitelmaa tarkastellaan muulloinkin. Tarkemmat toimenpiteet suunnitelman linjausten perusteella suunnitellaan tarvittaessa erillisissä toimenpidesuunnitelmissa. Mallan luonnonpuistolle ei ole aiemmin laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

Vuonna 1938 perustettu Mallan luonnonpuisto kuuluu Natura 2000 -verkostoon. Suunnittelalueen kokonaispinta-ala on 3 089 hehtaaria, ja se sijaitsee kokonaisuudessaan Enontekiön kunnassa ja saamelaisen kotiseutualueella.

Hoidon ja käytön suunnittelu sisältää nykytilan kuvauksen, jossa tunnistetaan alueen suojelu- ja kulttuuriarvot. Nykytilan kuvauksen perusteella arvioidaan alueeseen kohdistuvia keskeisiä uhkia ja esitetään toimenpiteitä niiden torjumiseksi. Tavoitteen asettelussa esitetään, kuinka toimenpiteiden toteutumista seurataan ja miten niiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan. Toteutukseen on koottu Metsähallituksen vastuulla olevia toimenpiteitä ja niiden resurssitarpeita.

Suunnitelman linjaukset perustuvat lakeihin ja asetuksiin, alueella tehtyihin selvityksiin, paikallisten asukkaiden ja sidosryhmien esittämiin näkemyksiin sekä neuvotteluihin saamelaiskäräjien kanssa. Suunnittelua varten perustettiin yhteistyöryhmä, johon kutsuttiin edustajat eri sidosryhmistä. Saamelaiskäräjät nimesi suunnittelun tueksi erillisen Akwé: Kon -työryhmän. Akwé: Kon -ohjeita soveltamalla pyrittiin varmistamaan saamelaisten osallistuminen suunnitelman valmisteluun ja saamelaiskulttuurille aiheutuvien vaikutusten arviointiin.

Suunnitelmassa esitetään vain vähäisiä muutoksia ja tarkennuksia puiston tähänastiseen hoitoon ja käyttöön. Porojen laiduntamisen vaikutuksia puiston luontoarvoihin pyritään vähentämään yhteistyössä Käsi-varren paliskunnan kanssa. Koko luonnonpuisto esitetään rajoitusvyöhykkeeksi, jossa liikkuminen on 15.5.–1.11. sallittu vain merkityillä poluilla.

Avainsanat	Malla, luonnonpuisto, hoito- ja käyttösuunnitelma		
Muut tiedot	Suunnitelman ovat kirjoittaneet Arja Vasama, Pekka Sulkava, Antti Ohenoja, Saara Tynys, Pirjo Rautiainen, Siiri Tolonen ja Jarmo Huhtamella.		
Sarjan nimi ja numero	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 171		
ISSN-L	1796-2943	ISSN (verkkojulkaisu)	1796-2943
ISBN	978-952-377-010-2 (pdf)		
Sivumäärä	111 s.	Kieli	Suomi
Kustantaja	Metsähallitus, Luontopalvelut		

Presentationsblad

Utgivare	Forststyrelsen	Utgivningsdatum	7.12.2020
Uppdragsgivare	Forststyrelsen	Datum för godkännande	3.7.2019
Sekretessgrad	Offentlig	Diarienummer	MH 6194/2018
Typ av skyddsområde/ skyddsprogram	naturreservat, Natura 2000-område		
Områdets namn	Malla naturreservat		
Natura 2000-områdets namn och kod	Malla (FI1300102)		
Författare	Forststyrelsen		
Publikation	Skötsel- och användningsplan för Malla naturreservat		

Sammandrag

Enligt naturvårdslagen kan en skötsel- och användningsplan göras upp för naturreservat. En skötsel- och användningsplan uppgörs för 10–20 år åt gången, och i den fastställs mål och åtgärder för hur man kan uppnå syftena för inrättandet av skyddsområdet i fråga. Planen uppdateras vart sjätte år och vid behov även vid andra tillfällen. Om noggrannare åtgärder, som baserar sig på riktlinjerna i planen, bestäms vid behov med separata åtgärdsplaner. Det förekommer ingen tidigare skötsel- och användningsplan för Malla naturreservat.

Malla naturreservat grundades år 1938 och det ingår i Natura 2000-nätverket. Planeringsområdet har en totalareal på 3 089 hektar och det ligger i sin helhet inom Enontekis kommun och samernas hembygdsområde.

Skötsel- och användningsplanen omfattar en beskrivning av nuläget, där man presenterar planeringsområdets skydds- och kulturvärden. Utgående från beskrivningen av nuläget ges en bedömning av de centrala hoten mot området och föreslås åtgärder för att förebygga hoten. I kapitlet Måluppställning presenteras hur man följer upp hur åtgärderna förverkligas och hur man bedömer åtgärdernas effekter och effektivitet. I kapitlet Förverkligande presenteras de åtgärder som Forststyrelsen ansvarar för och resursbehovet för dessa.

Riktlinjerna i planen baserar sig på lagar, förordningar, utredningar gjorda i området, lokala invånares och intressentgruppers åsikter samt förhandlingar med sametingen. För uppgörandet av planen tillsattes en samarbetsgrupp, till vilken kallades representanter för olika intressentgrupper. Sametinget utsåg till stöd för planeringen en separat Akwé: Kon-arbetsgrupp. Syftet med att tillämpa Akwé: Kon-riktlinjerna var att säkerställa att samerna deltar i beredningen av planen och likaså i bedömningen av verkningarna av planen på samekulturen.

I planen presenteras endast små förändringar och preciseringar i naturreservatets skötsel och användningspraxis hittills. Syftet är att tillsammans med Lapska armens renbeteslag Käsivarren paliskunta minska renbetets verkningar på reservatets naturvärden. I planen föreslås att hela naturreservatet blir ett begränsningsområde, där besökare får röra sig endast utmed markerade stigar under perioden 15.5–1.11.

Nyckelord	Malla, naturreservat, skötsel- och användningsplan		
Övriga uppgifter	Planen har utarbetats av Arja Vasama, Pekka Sulkava, Antti Ohenoja, Saara Tynys, Pirjo Rautiainen, Siiri Tolonen och Jarmo Huhtamella.		
Seriens namn och nummer	Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie C 171		
ISSN-L	1796-2943	ISSN (online)	1796-2943
ISBN (pdf)	978-952-377-010-2 (pdf)		
Sidantal	111 s.	Språk	Finska
Förlag	Forststyrelsen, Naturtjänster		

Govvidansiidu

Almmustuhtti	Meahciráđdehus	Almmustuhttináigi	7.12.2020
Doaibmanaddi	Meahciráđdehus	Dohkkehanbeaivemearri	3.7.2019
Luhtolašvuotta	Almmolaš	Diáranummir	MH 6194/2018
Suodjanguovlotiipa / Suodjalanprográmma	luonddumeahcci, Natura 2000 -guovllu		
Guovllu namma	Mallá luonddumeahcci		
Natura 2000-guovllu namma ja koda	Malla (FI1300102)		
Dahkki(t)	Meahciráđdehus		
Almmustuhttima namma	Mallá luonddumeahci dikšun- ja geavahanplána		

Čoahkkáigeassu

Luonddusuodjalanlága mielde luonddumeahciide sáhtá gárvvistit dikšun- ja geavahanplána. Dikšun- ja geavahanplána dahkko 10-20 jahkái háválassii ja das meroštallet doaimmaid guovllu vuodđudanmihtto-meriid ollašuhttima várás. Plána áiggi čuovvuma guorahallat sulaid 6 jagi gaskka ja dárbbu mielde plána guorahallo earáge áigge. Dárkilut doaibmabijut plána linnjaid vuodul plánejuvvojit dárbbasettiin sierra doaibmabidjoplánain. Mallá luonddumeahccái eai ovdal leat gárvvistan dikšun- ja geavahanplána.

Jagi 1938 vuodđuduvvon Mallá luonddumeahcci gullá Natura 2000 -fierpmádahkii. Plánaguovllu olles viidodat lea 3 089 hektára, ja dat lea obban Eanodaga gielddas sámiid ruovttuguovllus.

Dikšuma ja geavaheami plánen sisttisdoallá dáládili govvádusa, mas earuhit guovllu suodjalan- ja kultur-árvvuid. Dáládili govvádusa vuodul árvvoštallat guvlui čuohtán guovddášáitagiid ja evttohat doaimmaid daid dustema várás. Mihttomeari ásaheamis ovdanbukto, mo doaimmaid ollašuvvama čuovvut ja mo daid váikkuhusaid ja váikkuheaddjivuoda árvvoštallat. Ollašuhttimii leat čohkken Meahciráđdehusa ovddasvástádussan lean doaimmaid ja daid resursadárbbuid.

Plána linnjaid vuoddu lea lágain ja ásaheami, guovllus dahkkon čielggadusain, báikkálaš ássiid ja čanusjoavkkuid ovdanbuktán oainnuin ja ráđđádallamis sámedikkiin. Plána várás vuodđuduvvui ovttasbargojoavku, masa bovdjedje ovddasteaddjiid sierra čanusjoavkkuin. Sámediggi nammadii plána doarjjan sierra Akwé: Kon -bargojoavkku. Akwé: Kon -rávvagiid heivehemiin figgojuvvui sihkkarastit sápmelaččaid oassálastin plána gárvvisteapmái ja sámekultuvrii čuohtán váikkuhusaid árvvoštallamii.

Plána evttohat dušše smávva rievadusaid ja dárkilastimiid luonddumeahci dán rádjai lean diškumii ja geavaheapmái. Bohccuid guohtuma váikkuhusaid luonddumeahci luondduárvvuide figgat geahpedit ovttasbarggus Giehtaruohtta bálgosiin. Oppa luonddumeahcci evttohuvo ráddjehusavádahkan, gos lihadeapmi 15.5.-1.11. lea lobálaš dušše merkejuvvon máđijain.

Čoavddasáni	Malla, dikšun- ja geavahanplána		
Eará dieđut	Plána leat čállán Arja Vasama, Pekka Sulkava, Antti Ohenoja, Saara Tynys, Pirjo Rautiainen, Siiri Tolonen ja Jarmo Huhtamella.		
Ráiddu namma ja nummir	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 171		
ISSN-L	1796-2943	ISSN (internetpreanttus)	1796-2943
ISBN	978-952-377-010-2 (pdf)		
Siidolohku	111 s.	Giella	Suomagiella
Goasttideaddji	Meahciráđdehus, Luonddubálvalusat		

Sisällys

YHTEENVETO	9
NYKYTILAN KUVAUS	15
1 Suunnittelualueen kuvaus ja suunnittelutilanne	15
2 Perustamistarkoitus	19
3 Eloton luonto: vesistöt ja geologia.....	20
4 Natura 2000 -luontotyytit	24
5 Lajisto	29
6 Kulttuuriperintö	31
7A Luonnon virkistyskäyttö: retkeily ja luontomatkailu	33
7B Luonnon virkistyskäyttö: opastusviestintä	38
8 Erätalous: nykytila	40
9 Tutkimus	42
10 Muu luonnonvarojen käyttö, rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset.....	43
10b Poronhoito	44
KESKEISET ARVOT JA UHAT	46
11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhkat	46
TAVOITTEEN ASETTELU	54
12 Uhkatekijöiden torjuminen, vaikutusten arviointi ja seuranta	54
13A Vyöhykejako: Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke	64
13B Vyöhykejako: Syrjävyöhyke	65
13C Vyöhykejako: Rajoitus- ja luonnonarvovyöhykkeet	66
TOTEUTUS	67
14 Luonnon- ja kulttuuriperinnönsuojelun toimenpiteet	67
15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	69
16 Erätalouden toimenpiteet	70
17 Muun luonnonvarojen ja alueiden käytön toimenpiteet	72
17b Poronhoidon toimenpiteet	74
18 Hallinto	75
19 Resurssit	77
20 Osallistaminen	79
LÄHTEET	100
LIITTEET	102
Liite 1 Ote Tunturi-Lapin maakuntakaavakartasta	102
Liite 2 Suunnittelualueen lajiluettelo	103

YHTEENVETO

Luonnonpuistoille voidaan luonnonsuojelulain perusteella laatia hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallitus katsoi tarpeelliseksi laatia hoito- ja käyttösuunnitelman Mallan luonnonpuistolle, johon kohdistuu monia erilaisia käyttöpaineita. Hoito- ja käyttösuunnitelma tehdään 10–20 vuodeksi ja siinä määritellään toimenpiteet puiston perustamistavoitteiden toteuttamiseksi. Tarkemmat toimenpiteet suunnitellaan näiden linjausten perusteella erillisissä toimenpidesuunnitelmissa. Mallan luonnonpuistolle ei ole aiemmin laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Luonnonpuiston järjestyssääntö uusitaan hoito- ja käyttösuunnitelman pohjalta.

Hoidon- ja käytön suunnittelu sisältää nykytilan kuvauksen, jossa tunnistetaan alueen suojelu- ja kulttuuriarvot. Nykytilan kuvauksen perusteella voidaan arvioida alueeseen kohdistuvia keskeisiä uhkia ja esittää toimenpiteitä niiden torjumiseksi. Tavoitteen asettelussa esitetään, kuinka toimenpiteiden toteutumista seurataan ja niiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan. Toteutukseen on koottu Metsähallituksen vastuulla olevia toimenpiteitä ja niiden resurssitarpeita.

Hyväksytyn suunnitelman perusteella laaditaan uusi järjestyssääntö, joka vastaa tämän suunnitelman sisältöä. Muutokset koskevat käytön ohjailua. Puiston hallinta on siirtynyt järjestyssäännön laatimisen jälkeen Metsäntutkimuslaitokselta Metsähallitukselle, mikä päivitetään järjestyssääntöön.

Suunnitelman laatiminen on aloitettu vuonna 2012. Työssä on ollut mukana Metsähallituksen projekti-ryhmä (aluejohtaja Jyrki Tolonen, puistonjohtaja Pekka Sulkava, eräsuunnittelija Jarmo Huhtamella, suojelubiologi Saara Tynys, erikoissuunnittelija Pirjo Rautiainen ja aluejohtaja Kirsi-Marja Korhonen). Projektipäällikkönä on toiminut erikoissuunnittelija Arja Vasama. Lapin ELY-keskuksesta työhön on osallistunut ylitarkastaja Liisa Viitala. Projektiryhmän apuna on ollut Käsivarren alueiden suunnittelua varten nimetty yhteistyöryhmä, jossa on ollut seitsemäntoista eri tahon edustus. Loppuvaiheessa suunnitelmaa käsitteli myös vuonna 2015 perustettu Akwé: Kon -ryhmä.

NYKYTILAN KUVAUS

1 Suunnittelualueen kuvaus ja suunnittelutilanne

Suunnittelualue käsittää vuonna 1938 perustetun Metsähallituksen hallinnoiman Mallan luonnonpuiston, Malla luonddumeahcci, 3 089 ha, joka on myös Natura 2000 -alue. Mallan luonnonpuisto sijaitsee Enontekiön kunnan luoteiskolkassa, Ruotsin ja Norjan rajalla. Luonnonpuisto sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella ja erityisellä poronhoitoalueella, mutta poronhoito, metsästys, kalastus ja liikkuminen reittien ulkopuolella sulan maan aikana on kielletty. Alueen vesistöt kuuluvat Tornionjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman alueeseen. Alueella on voimassa Tunturi-Lapin maakuntakaava ja Metsähallituksen Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma kattaa koko alueen.

2 Perustamistarkoitus

Luonnonpuisto on perustettu vuoden 1923 luonnonsuojelulain mukaiseksi yleiseksi suojelualueeksi vuonna 1938 (laki 83/1938). Alue on hyväksytty Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin mukaisena yhteisön tärkeänä pitämänä SCI-alueena.

3 Eloton luonto: vesistöt ja geologia

Mallan luonnonpuiston vedet kuuluvat Tornion–Muonionjoen päävesistöalueeseen. Alueen vesistöt ovat vähähumuksisia ja luonnontilaisia, ja niiden tila on erinomainen. Suunnittelualueella ei ole luokan I pohjavesialueita. Kilpisjärven alueen kallioperä on maassamme ainutlaatuinen. Alueelle ulottuu Kaledonidi-vuorijonon reuna, joka on maamme nuorinta kallioperää. Maanpinnaltaan puisto on hyvin vaihtelevaa. Korkein kohta on Iso-Mallan laki, 951 m mpy.

4 Natura 2000 -luontotyytit

Tiedot Mallan luonnonpuiston luontotyyteistä ovat hyvät, ja etenkin kalkkivaikutteiset ja ravinteiset alueet on kartoitettu tarkkaan. Koska luontotyyppien kuviointi ja edustavuuden arviointi on tehty paljolti ilmakuvatulokintana, on luontotyyppitiedoissa myös epätarkkuuksia, mm. edustavuuden arvioinnissa tunturikankaiden osalta.

Tunturikankaiden ja -koivikoiden luonnontila on Suomessa heikentynyt voimakkaan laidunnuksen ja koivikoilla monin paikoin tunturimittarituhon ja sen jälkeisen koivun hitaan uudistumisen takia. Viimeisimmät mittarituhot Mallan luonnonpuistossa tapahtuivat vuosina 2005 ja 2012, jolloin mittari söi lähes kauttaaltaan puiston eteläosan koivikot.

Mallan luonnonpuisto yhdessä Saanan, Sáná, alueen kanssa on erittäin merkittävä ravinteisten tunturiluontotyyppien (lehdot, kosteat suuruuhoniityt), kalkkivaikutteisten luontotyyppien (kalkkikalliot, lapinvuokkokankaat, tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja vihväläkasvustot, huurresammallähdeet) sekä lähteisten luontotyyppien suojelun kannalta. Em. luontotyyppien eliölajisto on alueella erittäin edustava.

5 Lajisto

Mallan putkilokasvilajisto tunnetaan pitkään jatkuneen tutkimustyön ansiosta hyvin. Monet Mallan luonnonpuiston harvinaiset lajit ovat Norjan ja Ruotsin puolelle sijoittuvan laajemman levinneisyysalueensa reunoilla. Alueelta tunnetaan noin 30 putkilokasvilajia, joita ei esiinny muualla kuin Käsivarren alueella. Sammallajistoa on inventoitu viime vuosina, mutta puiston uhanalainen jäkälä- ja sienilajisto on edelleen huonosti tutkittua.

Mallan luonnonpuiston lintu- ja nisäkäslajisto on tyypillistä tunturialueiden lajistoa, mutta se on valtakunnallisesti merkittävä alue selkärangattomille eläimille. Luonnonpuiston merkitys on suuri erityisesti sellaiselle lajistolle, jonka levinneisyys Fennoskandiassa rajoittuu Kõlivuoriston alueelle. Alueen perhoslajisto tunnetaan nykyisellään hyvin, mutta muiden eliöryhmien, varsinkin pistiäisten ja kaksisiipisten, esiintyminen on puutteellisesti selvitetty.

6 Kulttuuriperintö

Mallan luonnonpuisto sijaitsee Peräpohjolan-Lapin maisemamaakunnassa ja siellä Käsivarren ylätunturien seudulla. Alueella ei ole maailmanperintökohteita eikä valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaiksi luokiteltuja maisema-alueita. Saamelaisen kotiseutualueen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi tehtiin vuonna 2014, mutta uusia maisema-alueita ei ole vielä vahvistettu. Malla sisältyy ehdotettuun alueeseen "Suurtuntureiden maisema".

Saamelaiskulttuuriin ei ole kuulunut laajojen rakenteiden tekeminen, ja nautinnasta on jäänyt usein vähän merkkejä maastoon. Alue on kuitenkin ollut ja on yhä tärkeä saamelaisille. Alueen saamelainen kulttuurimaisema muodostuu perinteisestä luonnonkäytöstä, paikannimistä, maaston muodoista ja maisemaan liitettävistä tarinoista, pyhistä paikoista ja historiasta. Saamelainen kulttuurimaisema muodostuu ennen kaikkea maisemaan liitetystä arvoista, tapaoikeudesta ja perinteisestä tiedosta.

Luonnonpuistossa ei ole kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. Sieltä on löydetty inventoinneissa kahden esihistoriallisen ja yhden historiallisen asuinpaikan jäänteitä. Toisen maailmansodan aikaan sijoittuvia rakenteita puistosta löytyy runsaasti. Ne ovat peräisin saksalaisjoukkojen oleskelusta alueella Jatkosodan aikana.

7A Luonnon virkistyskäyttö: retkeily ja luontomatkailu

Kilpisjärven kylä on aivan Mallan luonnonpuiston kupeessa, ja Mallan maisemat ja nähtävyydet, kuten Kitsiputous ja Pikku-Malla, Šilismalla, ovat suosittuja käyntikohteita. Malla-laiva kuljettaa kävijöitä kesäaikaan Koltalahteen, Golddaluokta, josta on vain kolmen kilometrin helppo kävely suosituimmalle kohteelle, kolmen valtakunnan pyykille. Edestakainen käynti Pikku-Mallan laella on seitsemän kilometriä ja yhteispohjoismainen Kalottireitti kulkee yhdentoista kilometrin matkan luonnonpuiston läpi. Kevättälvella ylläpidetään latua Kilpisjärveltä kolmen valtakunnan pyykille. Kuohkimajärvellä,

Guohkkemašjávri on yksi varaus- ja yksi autiotupa, ja telttailu ja tulenteke on mahdollista vain niiden pihapiirissä. Puistossa liikkuminen on sallittua vain lihasvoimin, ja sulan maan aikana puistossa saa kulkea vain merkityillä reiteillä.

7B Luonnon virkistyskäyttö: opastusviestintä

Kilpisjärven luontokeskus ja Luontoon.fi-verkkosivut jakavat tietoa Mallan luonnonpuiston luonnosta ja reiteistä.

Pääopasteet ovat Mallan luonnonpuiston ja Kilpisjärven, Gilbbsjávri, luontokeskuksen pysäköintialueilla. Yhteiset opastetaulut Norrbottenin lääninhallinnon kanssa on rakennettu Ruotsin Koltalahteen 2011.

8 Erätalous: nykytila

Luonnonpuiston alueella metsästäminen ja kalastus on kokonaan kielletty.

9 Tutkimus

Tutkimus on luonnonpuistojen perustamistavoitteista tärkeimpiä. Mallan luonnonpuistossa on harjoitettu pitkään aktiivista tutkimustoimintaa, mikä osaltaan johti Helsingin yliopiston Kilpisjärven biologisen aseman perustamiseen v. 1964. Malla on merkittävä tutkimuskohde pitkien aikasarjojen ja intensiivisen tutkimuskäytön takia. Se on poronhoitoalueen luonnonsuojelualueista ainoa, jolla poronhoito ei ole sallittua.

10 Muu luonnonvarojen käyttö, rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset

Mallan luonnonpuiston säädökset eivät salli luonnonvarojen käyttöä.

10 b Poronhoito

Poronhoito on kielletty asetuksella Mallan luonnonpuistossa, mutta porojen pitäminen pois puistosta on osoittautunut erittäin vaikeaksi porojen biologisen vaellusvietin johdosta.

Saamelaiskäräjien ja Käsivarren paliskunnan näkemyksen mukaan poro kuuluu luonnonpuiston eläinlajistoon ja Malla on aina ollut porojen ja aiemmin myös peurojen laidunaluetta. Poronhoito on tärkeä saamelainen elinkeino ja osa saamelaista elämänmuotoa, ja sillä on perustuslain turva.

KESKEISET ARVOT JA UHAT

11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhkat

Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen keskeiset luonto-, kulttuuriperintö- ja käyttöarvot. Suunnittelualueen keskeisten arvojen määrittely tehdään nykytilan kuvauksen pohjalta ottaen huomioon alueen perustamistarkoitus sekä luonnonsuojelulain ja muiden aluetta koskevien säädösten yleiset tavoitteet. Arvojen määrittely on hoito- ja käyttösuunnitelman tärkeimpiä kohtia, sillä suunnitelman päämäärät ja tavoitteet kohdistuvat suunnittelualueen keskeisten arvojen säilyttämiseen ja parantamiseen.

Mallan luonnonpuiston keskeisiä luontoarvoja ovat ekosysteemit ja luontotyypit, luontodirektiivin eläin- ja kasvilajit, uhanalaiset eläin- ja kasvilajit, lintudirektiivin lajit sekä geologiset arvot ja erityinen kallio-perä. Näiden arvojen säilymistä uhkaa ihmistoiminta alueella (virkistyskäyttö, häirintä), porojen laiduntaminen tai laajemmin ekosysteemien toimintaa muuttavat prosessit (ilmastonmuutos, haitallisten vieraslajien leistyminen).

Keskeisiä ihmiseen tai ihmisen toimintaan liittyviä arvoja ovat kulttuuriarvot, kuten kulttuurimaisema, arkeologiset kohteet, saamelaiskulttuuri, virkistyskäyttö, luonnonmaisemat ja alueen tutkimus- ja seurantamerkitys. Näihin kohdistuvat uhkat liittyvät esimerkiksi toimintakulttuuriin.

Saamelaiskäräjät katsoo, että poronhoidon rajoittaminen luonnonpuistossa on merkittävä uhka saamelaiskulttuurille.

Lueteltuihin keskeisiin arvoihin kohdistuvien uhkatekijöiden torjumiseksi määritellään tavoitteet ja tarvittavat toimenpiteet lomakkeella 12.

TAVOITTEEN ASETTELU

12 Uhkatekijöiden torjuminen, vaikutusten arviointi ja seuranta

Lomakkeella määritellään päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet alueen keskeisiin arvoihin kohdistuvien uhkatekijöiden torjumiseksi. Osa tunnistetuista uhkista on sellaisia, että niihin voidaan vaikuttaa tässä suunnitelmassa. Silloin niihin liittyviä toimenpiteitä on tarkennettu toimenpidelomakkeilla (14–18).

Päämäärä on selkeä kuvaus suojelu- tai käyttöarvon toivotusta kehityksestä pitkällä aikavälillä, ja sitä tarkennetaan edelleen tavoitteen kuvauksessa. Päämäärät kuvaavat alueen hoidosta ja käytöstä vastaavien tahotilaa suhteessa suunnittelualueen arvoihin.

Tämän suunnitelman päämäärät (4 kpl) ovat: "Maa- ja vesiekosysteemit ja luontodirektiivin luontotyyppien esiintymät säilyvät." "Direktiivilajien esiintymät säilyvät", "Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien esiintymät säilyvät" ja "Luonnonpuiston retkeily- ja virkistyskäyttö on kestävä". Päämääriä on yksilöity tavoitteilla ja niihin pyrkivillä toimenpiteillä.

Kehittämismahdollisuus linjaa suunnittelualueen kehittämisen tavoitteita, joita nousee esimerkiksi osallistavan suunnittelun yhteydessä esiin. Kehittämismahdollisuuksia on nimetty kolme: "Malla on ollenainen Kilpisjärven matkailun vetovoimatekijä", "Kävijä saa tietoa saamelaiskulttuurista" ja "Luonnonpuiston tutkimuskäyttö jatkuu, laajenee ja monipuolistuu". Kappaleessa kuvatut tavoitteet ovat perustana tarkennetuille toimenpiteille (Lomakkeet 14–18).

Vaikutusten arviointitaulukko

Suunniteltujen toimenpiteiden ekologisia, sosiokulttuurisia ja paikallistaloudellisia vaikutuksia arvioidaan suunnitelmakauden ajalle (noin 15 vuotta). Vaikutusten tulisi olla sellaisia, että ne eivät aiheuta haittaa ympäristölle ja että ne edesauttavat suunnitelman päämäärien saavuttamista.

Seuranta

Suunniteltujen toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan mittareilla, jotka kuvaavat mm. toimenpiteistä aiheutuneita muutoksia, kuten tapahtumien kappalemääriä, asiakastytytyvyyttä, tiedon laatua jne.

13A Vyöhykejako: Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke

Ei ole.

13B Vyöhykejako: Syrjävyöhyke

Ei ole.

13C Vyöhykejako: Rajoitus- ja luonnonarvovyöhykkeet

Koko Mallan luonnonpuisto esitetään rajoitusvyöhykkeeksi. Rajoitusvyöhykkeellä liikkuminen on luvottomana aikana luvallista vain merkittyjä reittejä myöten. Rajoituksella turvataan alueen luontoarvoja.

Yöpyminen on sallittua Kuohkimajärven tuvissa ja leiriytyminen tupien pihapiirissä merkityllä alueella. Jääpeitteisenä aikana moottoriajoneuvolla ajo on sallittu Kuohkimajärven ja Kilpisjärven vesialueella sekä ladunhuoltokoneella merkityllä reitillä paksun lumipeitteen aikana erillisellä kirjallisella luvalla.

TOTEUTUS

14 Luonnon ja kulttuuriperinnön suojelu

Päämäärä 1 Maa- ja vesiekosysteemit ja luontodirektiivin luontotyyppien esiintymät säilyvät.

- Tunturimittarituhojen pinta-ala selvitetään ja elpymistä seurataan tunturikoivikoissa.
- Luontotyyppien elpymistä seurataan herkästi kuluville tyypeillä, kuten huurresammallahteiköillä ja tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteisilla sara- ja viihviläkasvustoilla. Tehdään yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa.
- Puiston ulkopuolelle, valtatie itäpuolelle, on rakennettu porojen räkkäsuoja. Sen tarkoitus on vähentää porojen laidunnuspainetta ja kasvillisuuden kulumista puistossa. Porot pääsevät pahimpaan aikaan räkkää pakoon suojaan ja voivat laiduntaa rauhallisesti yöaikaan sen sijaan että palkisivat levottomasti puistossa koko ajan. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta. Porojen määrää luonnonpuistossa, räkkäsuojan toimivuutta ja kasvillisuuden elpymistä aidatuilla alueilla seurataan. Tarvittavista jatkotoimista päätetään yhdessä paliskunnan, Saamelaiskäräjien, Metsähallituksen ja tarvittaessa ympäristöministeriön kanssa seurannasta kertyvien kokemusten perusteella. Myös porojen paimentaminen porovahteja käyttäen on myöhemmin vaihtoehto, jos todetaan nykyinen järjestely huonoksi tai toimimattomaksi.

Päämäärä 2 Direktiivilajien esiintymät säilyvät.

- Tehdään säännöllistä seurantaa direktiivilajien esiintymillä mm. pikkulehdokki, pahtahietaorvokki ja lapinpahtasammal noin viiden vuoden välein.
- Tehdään suurpetoseurantaa.
- Kettukantaa pyritään vähentämään luonnonpuistoa ympäröivillä alueilla kettuja metsästäämällä ja vaikuttamalla ihmisten asenteisiin niin, että ketut eivät esimerkiksi hyötyisi jätteistä.

Päämäärä 3 Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien esiintymät säilyvät.

- Tehdään säännöllistä seurantaa kalkkialueiden kasvilajiesiintymillä mm. arnikki, tunturikeulan-kärki, norjanarho ja kiirunankello, noin viiden vuoden välein.

15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet

Päämäärä 4 Luonnonpuiston retkeily- ja virkistyskäyttö on kestävää.

- Uusitaan Mallan pysäköintipaikan opastuspiste ja pysäköintialueen opasteet.
- Luonnonpuiston erityisiä luontoarvoja esitellään puiston kävijöille reittien varsilla.
- Kuohkimajärven autio- ja varaustupa pidetään kunnossa.
- Pitkoksia ja opasteita uusitaan ja kunnostetaan ja kuluneita paikkoja maisemoidaan ja kestäväidään.
- Kilpisjärven luontokeskukseen tuotetaan Malla-aiheista opastusaineistoa.
- Tiedotetaan alueen uusittavan järjestyssäännön määräyksistä.
- Mallan luonnonpuisto otetaan huomioon Ruotsin ja Norjan kanssa tehtävissä yhteistyöhankkeissa tämän hoito- ja käyttösuunnitelman asettamissa rajoissa.
- Uusitaan Kilpisjärven alueen kävijätutkimus ainakin kerran suunnittelukaudella.

16 Erätalouden toimenpiteet

- Ei muutosta nykytilaan, metsästys ja kalastus on edelleen kielletty luonnonpuistossa (Lomake 8 Erätalous, nykytila).

17 Muun luonnonvarojen ja alueiden käytön toimenpiteet

- Tarkennetaan järjestyssäännön määräyksiä, kielletään mm. koiravaljakot.

17b Poronhoidon toimenpiteet

- Porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennetulla räkkäsuojalla. Tällä tavoin pyritään vähentämään porojen laidunnuspainetta puistossa.

18 Hallinto

Suunnittelusta vastaa Metsähallitus Lapin luontopalvelut.

- Luonnonpuiston järjestyssääntö päivitetään aluetta koskevien säädösten sekä hoito- ja käyttösuunnitelman linjausten mukaisesti.
- Puiston henkilökunta ohjaa ja valvoo kävijöitä puiston käytön sääntöihin liittyen.
- Erävalvonta kohdistuu maastoliikenteeseen ja suurpetoihin.
- Merkitään pelastushelikopterin laskeutumispaikka Kuohkimajärvelle.

Alueellisiin ja paikallisiin yhteistyötahoihin kuuluvat mm. saamelaiskäräjät, paliskunta, Lapin rajavartiolaitos, poliisi, tulli, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Helsingin yliopiston Kilpisjärven biologinen asema. Metsähallituksen Lapin luontopalvelut tekee yhteistyötä norjalaisten ja ruotsalaisten toimijoiden kanssa.

Yhteistyön tavoitteena on lisätä vuorovaikutusta eri käyttäjäryhmien kesken ristiriitojen välttämiseksi ja estämiseksi sekä edistää valvontaa.

19 Resurssit

Suunnitelman toteutuksen arvioidut jatkuvaluonteiset kulut ovat 56 500 euroa vuodessa ja kertaluonteiset menot yhteensä 270 000 euroa. Koko suunnitelmakaudella (15 vuotta) arvioidut kustannukset ovat yhteensä **1 117 500** euroa. Luonnonpuiston ulkopuolelle, valtatie varteen, suunnitellun Mallan pysäköintipaikan rakenteet eivät sisälly tämän suunnitelman kustannuksiin, vaan ne esitetään Saanan alueen suunnitelmassa.

20 Osallistaminen

Suunnitelmalla on ollut yhteinen yhteistyöryhmä Käsivarren erämaa-alueen ja Saanan alueen hoito- ja käyttösuunnitelmien kanssa. Ryhmään nimesivät edustajansa Enontekiön kunta, Kilpisjärven kyläyhdistys ry, Lapin ELY-keskus, Lapin luonnonsuojelupiiri, HY Kilpisjärven biologinen asema, Paliskuntain yhdistys, Käsivarren paliskunta, Enontekiön yrittäjät ry, Saamelaismuseo Siida, Johtti Sápmelaččat, Enontekiön kalastusalue, Enontekiön riistanhoitoyhdistys, Karesuvannon kyläyhdistys ry, Peltovuoman ja Suontavaaran lapinkyläyhdistykset, Suomen Latu, Metla ja Saamelaiskäräjät.

Saamelaiskäräjät nimesi ryhmään Akwé: Kon -periaatteiden noudattamiseksi neljä jäsentä Metsähallituksen pyynnön mukaisesti. Työn alkaessa ei ollut vielä olemassa nykyisin käytössä olevaa toimintatapaa, jonka mukaan hks-työn tueksi nimetään erillinen Akwé: Kon -ryhmä. Enontekiön yrittäjillä oli ryhmässä samoin neljä edustajaa erityyppisistä yrityksistä eri puolilta suunnittelualuetta. Enontekiön kunnalla oli ryhmässä kolme edustajaa.

Keväällä 2015 Saamelaiskäräjät nimesi viisijäsenisen Akwé: Kon -ryhmän, joka arvioi suunnitelman vaikutukset saamelaiskulttuuriin.

NYKYTILAN KUVAUS

1 Suunnittelualueen kuvaus ja suunnittelutilanne

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta		☒	Kuva 1. Suunnittelualue		
Selite	Lomakkeella luodaan yleiskuva suunnittelualueesta, maankäytön nykytilanteesta, kaavoituksesta ja muusta maankäytön suunnittelusta, saamelaisten kotiseutualueen erityispiirteistä ja suunnittelutilanteesta. Lomake muodostaa perustan muiden jäljempänä seuraavien aiheiden käsittelylle.					
Suunnittelualueen nimi	Malla	Pinta-ala (ha)	3 089			
		Josta vesialuetta (ha)	227,2			
Maakunta	Lappi	Kunta	Enontekiö			
Suunnittelualueeseen sisältyvät Natura 2000 -alueet						
Nimi	Koodi	Alueen kokonais-pinta-ala (ha)	Tyyppi ¹	Toteutustapa	Suunnitelman kattavuus	
Malla	FI1300102	3089	SAC	Is-laki	100%, maankäyttökohde nro 4604	
Suunnittelualueen maankäyttö						
Perustetut suojelualueet	Valtionmaiden suojelualueet	Päämaan-käyttöluokka	Suojelu-alueen tyyppi	Perustamisajan kohta	Pinta-ala (ha)	Järjestyssääntö annettu (pvm)
	Mallan luonnonpuisto	201	luonnonpuisto	1938	3081	20.12.1993, MH:n maankäyttökohde nro 42160
	Yksityiset suojelualueet (YSA)			Kpl	Pinta-ala (ha)	Yhteenveto YSA-kohteiden rauhoitusmääräyksistä on esitetty hoito- ja käyttösuunnitelman liitteessä 3.
	Yksityiset suojelualueet yksityismailla					
	Valtion yksityiset suojelualueet					
Muut perustetut alueet						
Suojeluun varatut valtion alueet	Tyyppi	maankäyttöluokka	Kpl	Pinta-ala (ha)	Lisätietoja	

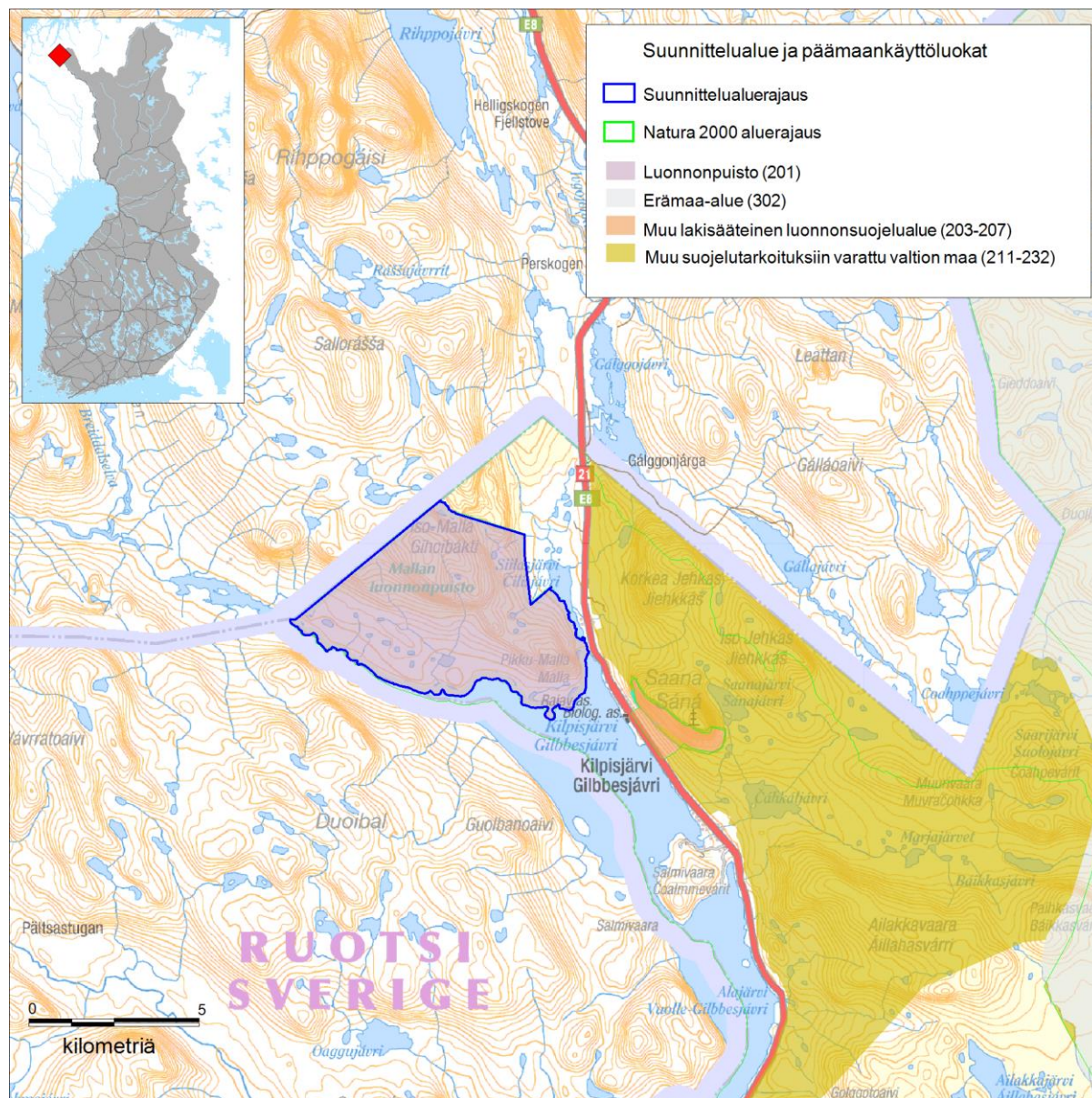
¹ SPA = Special Protection Area = lintudirektiivin nojalla muodostettavat erityiset suojelualueet; SCI = Sites of Community Importance = luontodirektiivin nojalla nimettävät, yhteisön tärkeinä pitämät alueet, joista muodostetaan SAC = Special Area of Conservation = luontodirektiivin nojalla muodostettava erityisten suojelutoimien alue.

Muut suunnittelualueeseen kuuluvat kohteet	Nimi, tyyppi	Päämaan-käyttöluokka	Kpl	Pinta-ala (ha)	Lisätietoja

Kansainväliset sitoumukset ja suojeleohjelmat		
	Tyyppi	Lisätietoja
Saamelaisten kotiseutualueet		
Suunnittelualue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella		Lisätietoja
☐ Osittain	☒ Kokonaan	
Saamelaisten perustuslaillista kulttuurista ja kielellistä itsehallintoa toteuttaa saamelaiskäräjät (974/1995). Saamelaiskäräjät hoitaa saamelaisten kieltä ja kulttuuria sekä saamelais-ten asemaa alkuperäiskansana koskevia asioita. Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Kansainvälinen ja kansallinen lainsäädäntö tuo velvoitteita, jotka tulee huomioida HKS:n laadinnassa ja sen vaikutusten arvioinnissa. Biodiversiteettisopimus (SopS 78/1992) velvoittaa valtioita turvaamaan saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvän perinteisen tiedon, käytänteiden ja innovaatioiden säily- misen sekä turvaamaan perinteisen luonnonkäytön (artiklat 8j ja 10c). Sopimuksen artiklan 8(j) toimeenpanemiseksi biodiversiteettisopimuksen 5. osapuolikokous on hyväksynyt vapaaehtoiset Akwé: Kon ohjeet. Akwé: Kon- ohjeiden tarkoitus on turvata luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä alkuperäiskansakulttuurien luontosuhteen ja perinteisen tiedon säilyminen. Suomessa Akwé: Kon -ohjeet on tarkoitettu sovellettavaksi saamelaisten kotiseutualueella toteuttavien sellaisten hankkeiden ja suunnitelmien kulttuuri-, ympä- ristö- ja sosiaalisten vaikutusten arvioinneissa, jotka voivat vaikuttaa saamelaiskulttuuriin, -elinkeinoin ja kulttuuriperintöön. Ohjeet edellyttävät, että suunnitelmien ja hankkeiden laatimisen tulisi perustua alkuperäiskansojen tarpeisiin ja näkemyksiin. Alkuperäiskansojen tulisi osallistua hankkeen kaikkiin vaiheisiin suunnittelusta täytäntöönpanoon ja seuran- taan. Tässä suunnitelmassa Akwé: Kon: -periaatteita sovellettiin alkuun siten, että saamelaiskäräjät nimesi neljä edustajaa yhteistyöryhmään. Sitten Metsähallitus hyväksyi pysyvän mallin Akwé: Kon -ohjeiden soveltamisesta ja toimeenpanemisesta Metsähallituksen työssä. Saamelaiskäräjät nimesi Metsähallituksen pyynnöstä erillisen Akwé: Kon -ryhmän keväällä 2015 ja ryhmä arvioi tämän hoito- ja käyttösuunnitelman vaikutukset saamelaiskulttuuriin. Kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 7-8/1976) velvoittaa turvaamaan saamelaisten oikeuden nauttia omasta kulttuuristaan (artikla 27)*. Euroopan Neu- voston vähemmistöpuitesopimuksen (SopS 2/1998) artikla 5:ssä sopimuspuolet sitoutuvat edistämään olosuhteita, jotka ovat tarpeellisia, jotta kansallisiin vähemmistöihin kuuluvat henkilöt voivat ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan sekä säilyttää identiteettinsä oleelliset perustekijät nimittäin heidän uskontonsa, kielensä, perinnäistapansa ja kulttuuriperintönsä. Euroopan neuvoston maisemayleissopimuksen (SopS 14/2006) artiklassa 5 velvoittaa tunnistamaan maisemat olennaiseksi osaksi ihmisten ympäristöä, yhteisen kulttuuri- ja luonnonperinnön monimuotoisuuden ilmentymäksi ja identiteettinsä perustaksi sekä laatimaan ja toteuttamaan mainittujen erityistoimenpiteiden avulla maisemansuojeluun, -hoi- toon ja -suunnitteluun tähtäävää maisemapolitiikkaa. YK:n alkuperäiskansajulistuksen 32 artiklan mukaan alkuperäiskansoilla on oikeus määrätä ja kehittää ensisijaisia tavoitteita ja strategioita maidensa tai alueidensa ja muiden luonnonvarojensa kehittämistä tai käyttöä varten. * Kp sopimus 27 artikla: "Niissä valtioissa, joissa on kansallisia vähemmistöjä, tällaisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään."		

Kaavoitus ja muu maankäytön suunnittelu			
Kaava tai suunnitelma	Hyväksymis- vuosi	Kattavuus	Suunnittelualuetta koskevat kirjaukset suunnitelmassa
Tunturi-Lapin maakuntakaava	23.6.2010	100 %	SL Malla: Säilytetään luonnonarvot. ma 5971 Kolmen valtakunnan rajapyykki: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuri-historiallinen ympäristö. Sijaitsee Mallan luonnonpuistossa. Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakenteet.
Kilpisjärvi 2020 kehittämissuunnitelma	2011		Ei luonnonpuistoa koskevia kirjauksia, mutta tähtää Kilpisjärven matkailualueen kävijämäärien kasvuun, millä olisi todennäköisiä heijastusvaikutuksia luonnonpuistoon.
Metsähallituksen suunnitelma	Hyväksymis- vuosi	Kattavuus	Suunnittelualuetta koskevat kirjaukset suunnitelmassa
Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma	2006	100 %	Luonnonsuojelu- ja erämaa-alueilla alueiden käytön ohjaus tehdään ensisijaisesti hoito- ja käyttösuunnitelmiin sekä suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteisiin perustuen.
Kilpisjärven virkistyspalveluiden kehittämissuunnitelma	2011	100 %	Latureitin turvallisuuden parantaminen on tarpeen. Pitkoksia uusittava. Esitys korsubunkkerin kunnostamisesta sodasta kertovaksi nähtävyyshankkeeksi.
Kytkeytyneisyystarkastelu			
Suunnittelualue on osa Käsivarren suojelualueiden keskittymää, Noin 90 % Käsivarren alueesta on eriasteisen suojelun piirissä. Ruotsin puolella on Pältsa (SCI), Norjassa Reisan kansallispuisto ja Råisduottarhåldin maisemansuojelualue (landskapsvernområde), Suomessa Saanan luonnonsuojelualue (SCI), Käsivarren erämaa-alue (SCI, SPA), Käsivarren järvet (rso) ja Tornion-Muonionjoen vesistöalue (SCI).			

Edellisen hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuminen	Lisätietoja
☐	☐ Alueelle ei ole tehty hoito- ja käyttösuunnitelmaa aiemmin
Suunnittelualueen yleiskuvaus	
Mallan luonnonpuisto sijaitsee Enontekiön kunnan luoteiskolkassa, Ruotsin ja Norjan rajalla. Se on saamelaiden kotiseutualuetta, mutta saamelaiden perinteisten elinkeinojen harjoittamista on rajoitettu luonnonpuistossa, jossa mm. poronhoito, metsästys ja liikkuminen reittien ulkopuolella sulan maan aikana on kielletty. Mallan luonnonpuiston alue rauhoitettiin Oulun kuvernöörin päätöksellä luonnonsuojelualueeksi vuonna 1916. Luonnonpuistoksi se perustettiin v. 1938. Malla on ennen kaikkea tieteellistä tutkimustyötä varten rauhoitettu alue, joka pyritään säilyttämään mahdollisimman alkuperäisessä tilassa. Puistoa pidetään tutkimuksen ja luonnonsuojelun kannalta erittäin tärkeänä poikkeuksellisen rikkaan kasvi- ja hyönteislajiston vuoksi. Siellä esiintyy myös useita harvinaisia ja uhanalaisia luontotyyppiejä. Käsivarren luoteisosa kuuluu Suomessa ainoana alueena Skandien vuoristojonoon, joka sisältää maaperän ravinteisuuteen vaikuttavaa kalkkipitoista dolomiittia. Ilmastoinnaispiirteiden poikkeuksellisuus johtuu Jäämeren merellisestä vaikutuksesta. Tutkimuksella on alueella yli 150-vuotiset perinteet. Keskeinen tutkimusorganisaatio Kilpisjärven ja Mallan alueella Helsingin yliopiston biologinen asema, joka toimii tukikohtana myös muiden koti- ja ulkomaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkijoille. Luonnonpuistolla on myös matkailullista merkitystä. Yhteispohjoismainen Kalottireitti kulkee Mallan luonnonpuiston halki. Puistossa sijaitseva Kolmen valtakunnan rajapyykki on alueen suosituimpia käyntikohteita.	

Kuva 1. Mallan luonnonpuiston sijainti, suunnittelualan raja ja päämaankäyttöluokat.

© Metsähallitus 2020, © Suomen ympäristökeskus 2020, © Karttakeskus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2020.

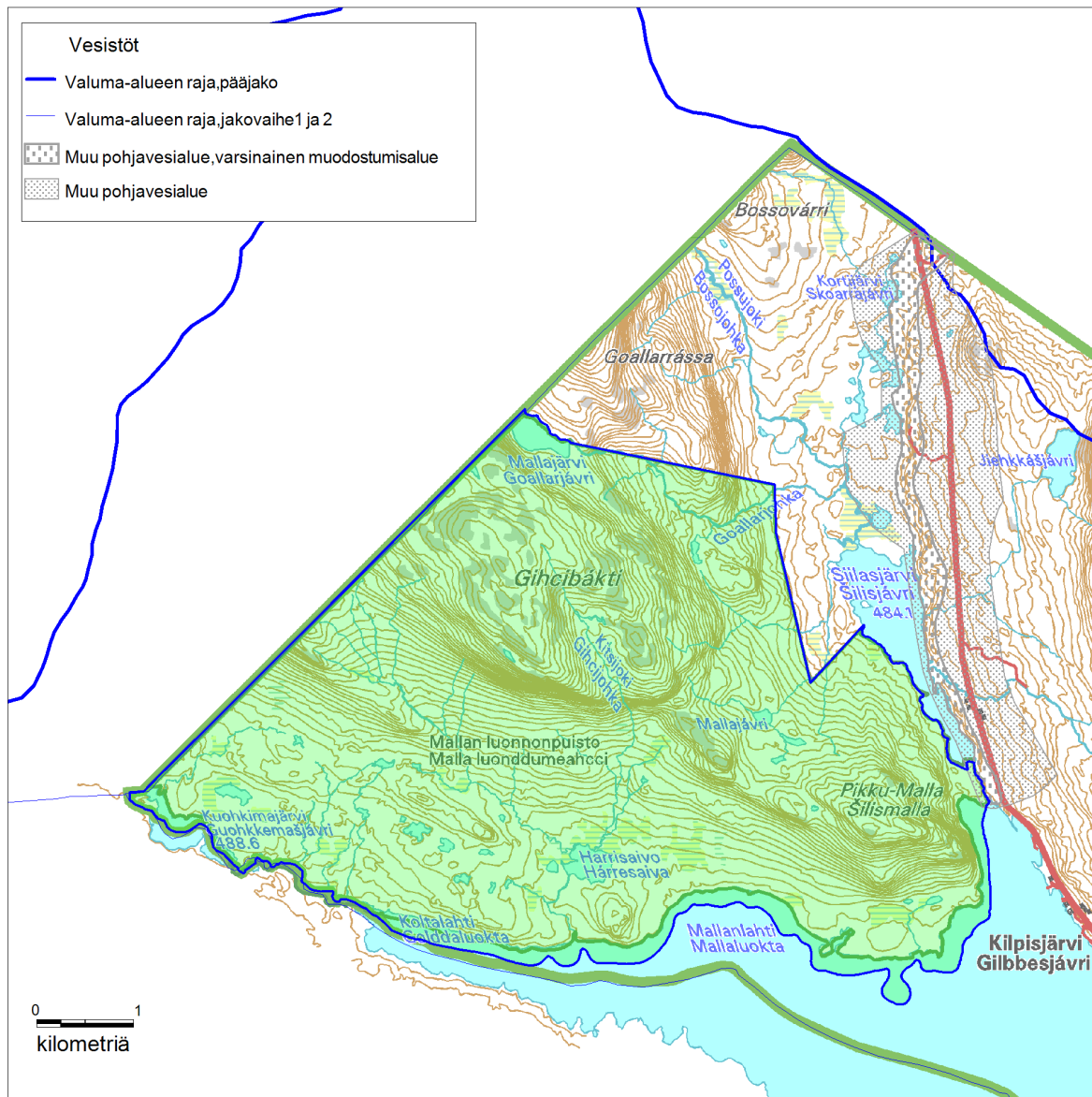
2 Perustamistarkoitus

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	
Selite	Lomakkeella esitetään suunnittelualueeseen kuuluvien suojelualueiden ja -ohjelmakohteiden perustamistarkoitus sekä tiettyjen suunnittelualuetta koskevien kansainvälisten sopimusten tavoitteet. Perustamissääöksessä tai suojeluohjelmassa määritelty suojelualueen perustamistarkoitus on pohjana suunnittelualueen keskeisten arvojen määrittelylle. Perustamistarkoitus vaikuttaa osaltaan myös suunnittelualueen vision määrittelyyn sekä kehittämistavoitteiden asettamiseen (ks. pääluku II). Suojeluohjelmakohteilla, joita ei vielä ole perustettu luonnonsuojelualueiksi, suojelun tarkoitus on määritelty ao. suojeluohjelmassa. Suojelualueisiin kohdistuvia tavoitteita sisältyy mm. kosteikkojen suojelua koskevaan Ramsarin sopimukseen.	
Suunnittelualueen tai sen osan nimi	Perustamissäädös, suojeluohjelma tai -sopimus	Alueen suojelutarkoitus
Mallan luonnonpuisto	laki 83/38, asetus 84/38, asetus 18.12.1981/932	Mallan luonnonpuisto on perustettu Suomen oloissa ainutlaatuisen, monimuotoisen tunturiluonnon suojelemiseksi ensisijaisesti tieteellistä tutkimusta varten. (Järjestyssääntö)
Malla Natura 2000 -alue	Luontodirektiivi 92/409/ETY	Luontodirektiivin mukaisten luontoarvojen turvaaminen
Yhteenveto		
Perustettu tiukasti suojelluksi alueeksi, luonnonpuistoksi. Luonnonpuistojen ensisijainen käyttötarkoitus on tieteellinen tutkimus. Alueen suojelu on toteutettu ja se on kokonaan Metsähallituksen hallinnassa. Vuoden 2008 alkuun saakka luonnonpuiston hallinnosta vastasi Metsäntutkimuslaitos.		

3 Eloton luonto: vesistöt ja geologia

Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu	Kartta	☒	Kuva 2. Suunnittelualan vesistöt, valuma-alueet ja pohjavesialueet Kuva 3. Suunnittelualan pinnanmuodot
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualan veden laatua ja lintuvesiluonnetta makean veden ja merialueiden osalta. Laatuluokka kuvaa pintavesien ekologista tilaa ja lintuvesipisteet (ESA-pisteytys) kohteen lintuvesiarvoa. Lomakkeeseen liittyy kartta, joka kuvaa alueen vesistöjä ja vesistöaluejakoa			
Vesistöt				
Kuvaus alueen vesistöistä (järvet, syvyys, joet, valuma-alueet)				
Mallan luonnonpuiston vedet kuuluvat Tornion–Muonionjoen päävesistöalueeseen, Kōnkämäen valuma-alueen (67.6) Kilpisjärven valuma-alueeseen (67.64), ja siten Tornionjoen kansainväliseen vesienhoitoalueeseen (Viite 3/1). Luonnonpuistossa on useita vedenlaadultaan erinomaisia tunturijärviä, suurin Mallajärvi, Goallarjävri, 16,55 ha, korkeus 776 mpy, puistoon kuuluu myös puolet Kuohkimajärvestä, Guohkkemásväri, Ruotsin rajalla. Luonnonpuiston rajauksen sisäpuolella on myös Kilpisjärven (473 mpy) vesialuetta. Kilpisjärven keskisyvyys on 19,5 metriä ja se on jääkuoren peitossa keskimäärin 220 vuorokautta vuodesta (Viite 3/2). Kitsijoessa sijaitseva Kitsiputous on puiston nähtävyyksiä.				
Kuvaus alueen pohjavesistä				
Luonnonpuistossa ei ole luokan I pohjavesialueita				
Kuvaus alueen meristä (tyypit, syvyys jne)				
--				
Vesialueiden ja pohjaveden nykyinen käyttö (väylät, kalankasvatus, pohjaveden otto jne)				
--				
Pinta-alat ja osuus alueesta			Pintavesien tila (% pinta-alasta)	
Nimi	ha	%	Erin.om/hyvä	100%
Järvet p-ala	227,2		Tyydyttävä	
Merialueet p-ala	-		Vält./huono	
Pohjavesialueet p-ala			Ei määritelty	
☐ VPD:n mukainen suojelualuekisterikohde (E) ☐ ☐ ☐				

Geologia	
Kuvaus alueen geologiasta (kallioperä)	
Kilpisjärven alueen kallioperä on maassamme ainutlaatuinen. Alueelle ulottuu Kaledonidi-vuorijonon reuna (Viite3/3). Se on pieni osa Skandinavian Köli-vuoristoa. Vuorijono on maamme nuorinta kallioperää, ja se on syntynyt 400-500 miljoonaa vuotta sitten. Sen kaakkoispuolella on arkeinen pohjagneissialue, jonka päällä myös Kaledonien kerroskivilajit ovat. Dolomiittia on näkyvissä Pikku-Mallan etelä- ja itärinteellä sekä Iso-Mallan, Gihcibákti, etelärinteellä. Iso- ja Pikku-Malla ovat muuten suurimmaksi osaksi arkoosikvartsiittia. Puiston eteläosassa kallioperä on savikiveä ja -liusketta sekä hiekkakiveä ja sinikvartsiittia. Kaakkoiskärjessä on myös granodioriittia.	
Kuvaus alueen geologiasta (maaperä ja geomorfologia)	
Mallan luonnonpuisto on maanpinnaltaan hyvin vaihtelevaa. Luonnonpuiston korkein kohta on Iso-Mallan laella 951 metriä meren pinnan yläpuolella. Iso-Mallalla on kymmenkunta kalliolakea, joista alin on 933 metrin korkeudessa (Viite 3/3). Alimmillaan suunnitelma-alue on Kilpisjärven rannassa 473 metriä meren pintaa ylempänä. Pikku-Malla on korkeimmillaan 737 metriä. Pienellä alueella korkeussuhteet vaihtelevat lähes 500 metriä. Jyrkimmät rinteet ovat Pikku-Mallan itä- ja Iso-Mallan etelärinteessä. Mallan luonnonpuiston lounaisosa on pienipiirteistä soiden ja moreenimuodostumien mosaiikkia. Luonnonpuistossa ei ole kasvipeitteettömiä hiekkamaita ja moreeniakin on vähän (Viite 3/4). Soita on luonnonpuiston eteläosassa tunturin alarinteillä. Suot ovat nuoria ja turvekerrokset niissä vähäisiä (Viite 3/4). Suurin suoalue on Harrisaivon, Hárresaiva, ympäristössä. Harrisaivon länsipuolella on moreenikumpujen ja -selänteiden alue.	
Muuta	
☐	Valtakunnallisesti arvokas moreenialue (E)
☐	Valtakunnallisesti arvokas kalkkikallioalue (E)

Kuva 2. Alueen vesistöt, valuma-alueet ja pohjavesialueet.

© Metsähallitus 2020, © Suomen ympäristökeskus 2020, © Karttakeskus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2020.

4 Natura 2000 -luontotyytit

Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu			Kartta	☒ ☒	Kuva 4. Luontotyytit Kuva 5. Luontotyyppien edustavuus					
Selite	Lomakkeella kuvataan koko suunnittelualueen luontodirektiivin (liitteen 1) luontotyytit, niiden pinta-alat ja edustavuudet. Edustavuus -käsitteellä tarkoitetaan tässä yhteenvedoa Natura-tietolomakkeiden edustavuus ja luonnontilaisuus -tiedoista. Edustavuus ilmentää, miten ”tyypillisenä” luontotyyppi alueella on, ja siihen vaikuttavat mm. luontotyypin rakenne, toiminta ja ennallistamismahdollisuudet. Lomakkeella tarkastellaan myös suunnittelualueen asemaa suojelualueverkossa ja kytkeytyneisyyttä muihin verkoston kohteisiin. Natura-aluekohtaiset luontotyyppitiedot esitetään tarvittaessa liitteessä x.										
Luontotyytit				Luontotyyppien edustavuus luokittain (ha), luontotyytit I ja II ²							
Koodi	Luontotyyppi * = ensisijaisen tärkeänä pidetty luontodirektiivin (liitteen 1) luontotyyppi	Pinta-ala, luontotyyppi I (ha)	Pinta-ala, luontotyyppi II (ha)	Erinomainen		Hyvä		Merkittävä		Ei merkittävä	
				LT I	LT II	LT I	LT II	LT I	LT II	LT I	LT II
3110	Karut kirkasvetiset järvet	216		213		2		1			
3210	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit		9		9	0		0			
3220	Tunturijoet ja purot	11		11		0		0			
4060	Tunturikankaat	898		822		75		0			
4080	Tunturipajukot	25		20		5		0			
6150	Karut tunturiniityt	146		126		20		0			
6430	Kosteat suurruohoniityt	44		40		4		0			
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot	30		27		3		0			
7160	Lähteet ja lähdesuot	16		16		0		0			
7220	Huurreammallähteet*	1		1		0		0			
7230	Letot	59	41	49	36	10	4	0			
7240	Tuntureiden sara- ja vihvilävaltaiset virtavesien varsien pioneerikasvustot*	0		0		0		0			
7310	Aapasuot	44		0		31		13			
8110	Tuntureiden vyörysoaikot ja -lohkareikot	15		12		2		0			
8210	Kalkkikalliot	4		3		0		0			
8220	Silikaattikalliot	28		28		1		0			
9040	Tunturikoivikot	976		780		190		5			
9050	Lehdot	157		157		0		0			
91D0	Puustoiset suot*	19		19		0		0			

² Luontotyyppi II esiintyy päällekkäisenä luontotyypin I kanssa.

Luontotyyppien pinta-ala yhteensä (ha)		2689	50	2324	45	343	4	19			
Luontotyyppien osuus suunnittelualueesta (%)		87,5		75		11					
		Pinta-ala (ha)	Lisätietoja								
	Muu kuin luontodirektiivin (liitteen 1) luontotyyppi	396	Inventointitiedot MHGIS 20.11.2012 kohdenumerolla 42160. Luontotyyppi-inventointi v. 2010-2011. Maastoinventointi 1520 ha (49 %) ja ilmakuvatulkinta 1555 ha (51 %). Muut luontotyypit pääasiassa rakkakivikoita ja tunturikankaisiin kuulumattomia lumenviipymiä.								
	Ei inventoitu										
Kaikki kuviot yhteensä		3082									
Verkostotarkastelu											
Ruotsin ja Norjan läpi kulkeva Skandien vuoristojono ulottuu Suomen puolelle vain Käsivarren pohjoisosassa. Malla onkin ainutlaatuinen, kalkkivaikutteinen alue Suomessa, vastaavia luontotyyppisiä esiintyy Mallan lisäksi vain Saanan luonnonsuojelualueella sekä Käsivarren erämaan suurtuntureiden alueella.											

Yhteenveto

Luonnonpuiston laaja-alaisimmat luontotyytit ovat tunturikoivikot (9040) (osuus 32 % puistosta) ja tunturikankaat (4060) (osuus 29 %). Melko tavallisia ovat karut kirkasvetiset järvet (3110), lehdot (9050), tunturiniitty (6150) ja letot (7230). EU:n tärkeinä pitämiä eli priorisoituja luontotyyttejä ovat puustoiset suot, huurresammallähteet ja tuntureiden sara- ja vihvilävaltaiset virtavesien varsien pioneerikasvustot (*:llä taulukossa), jota esiintyy puistossa hyvin pienialaisena. Lähteitä ja lähdepuroja on puistossa poikkeuksellisen runsaasti ja huurresammallähteitä peräti 51 kpl. Tiedot Mallan luonnonpuiston luontotyyteistä ovat hyvät ja etenkin kalkkivaikutteiset ja ravinteiset alueet on kartoitettu tarkkaan. Koska luontotyyppien kuviointi ja edustavuuden arviointi on tehty paljolti ilmakuvatulkin-tana, on luontotyyppitiedoissa myös epätarkkuuksia, mm. edustavuuden arvioinnissa tunturikankaiden osalta (ks. kuva 5).

Suomi raportoi EU:lle vuonna 2013 Suomessa esiintyvien luontodirektiivin (liitteen 1) luontotyyppien ns. suotuisan suojelun tasosta. Suojelun taso katsotaan "suotuisaksi" silloin, kun kyseisen luontotyytin levinneisyysalue, ominaispiirteet ja sille tyypillinen lajisto säilyvät pitkällä aikavälillä. Suomen tunturialueen luonto-tyypeille suojelun taso arvioitiin raportissa "Suotuisaksi", paitsi tunturikankailla ja tunturikoivikoilla. Niiden suojelutaso oli "Epäsuotuisa, riittämätön–heikkenevä" (viite 4/1). Raportin mukaan tunturikankaiden ja -koivikoiden luonnontila on Suomessa heikentynyt voimakkaan laidunnuksen ja koivikoilla monin paikoin tunturi-mittarituhon ja sen jälkeisen koivun hitaan uudistumisen takia. Viimeisimmät mittarituhot Mallan luonnonpuistossa tapahtuivat vuosina 2005 ja 2012, jolloin mittari söi lähes kauttaaltaan puiston eteläosan koivikot.

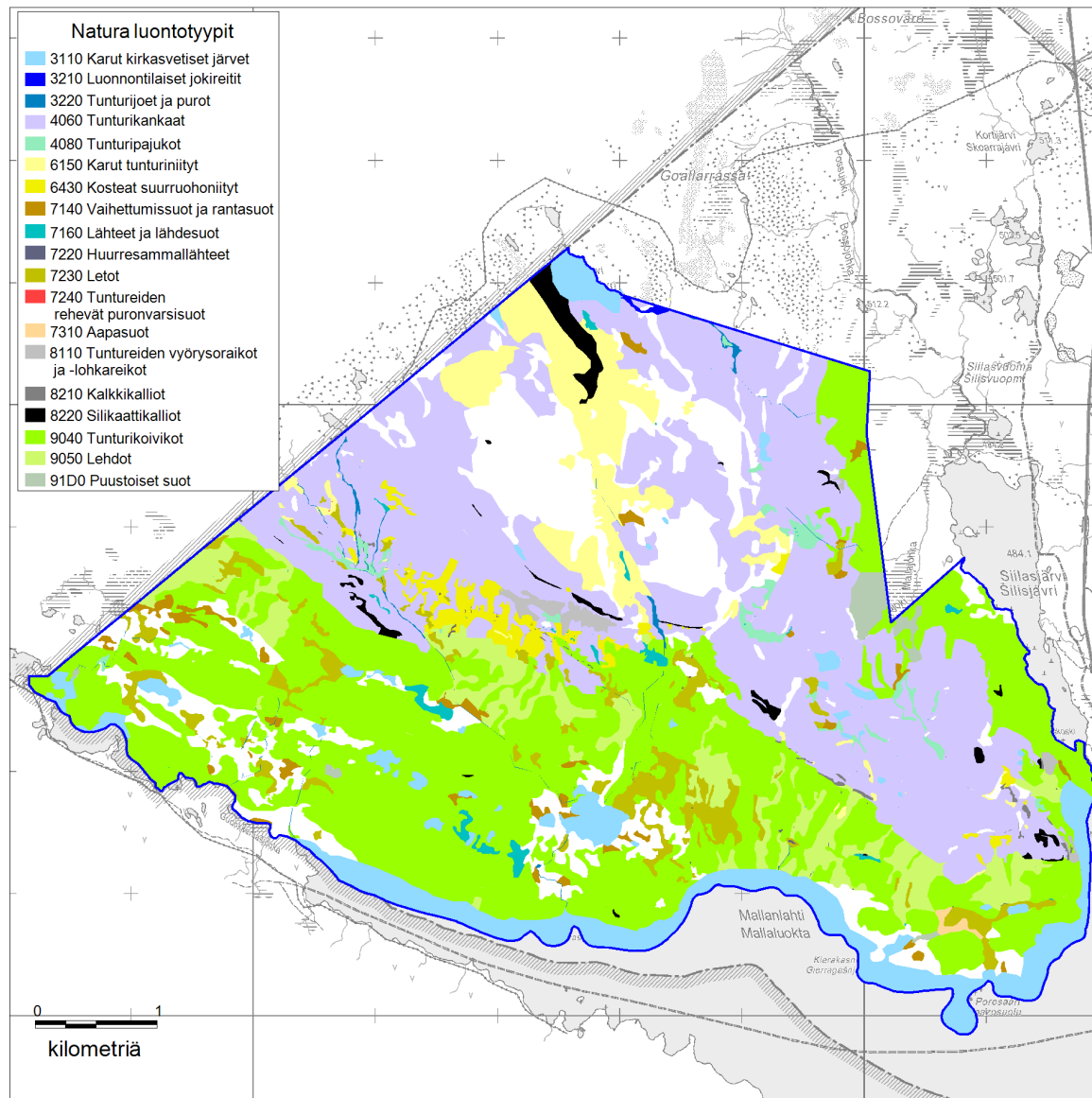
Laiduntamisen vaikutukset näkyvät sekä aluskasvillisuudessa että puu- ja pensaskerroksessa. Voimakas laiduntaminen näkyy selvimmin jäkälävaltaisissa kesä-laidunalueiden tunturikoivikoissa ja -kankailla; mm. pintakasvillisuuden kulumisena ja koivun tyvivesojen ja pensaiden vähytenä. Riista- ja kalatalouden tutki-muslaitoksen uusimman jäkälälaidunten tilaa selvittävän tutkimuksen mukaan jäkäläkköjen biomassassa vuosien 2005–2008 mittauksissa oli monin paikoin pie-nempi kuin vuosina 1995–1996. Jäkäläkköjen tila arvioitiin Käsivarressa hitaasti uudistuvaksi (viite 4/2, 4/3). Laidunten kuntoon vaikuttavat osaltaan myös lai-dunalueiden supistuminen ja pirstoutuminen muun maankäytön takia sekä muut kilpailevat maankäyttömuodot.

Tunturiluontotyyppien tilaa tarkasteltiin myös vuonna 2008 valmistuneessa Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa (viite 4/4). Puistossa esiintyvistä luontotyyteistä ovat uhanalaisia mm. tuulikankaat, lapinvuokkokankaat, huurresammallähteet sekä lettokorvet ja -rämeet. Tulevaisuudessa ilmastomuutoksen on arvioitu nousevan merkittäväksi uhaksi tunturiluontotyyteille Suomessa. Ilmaston lämpenemisen myötä umpeenkasvun, mm. pajukoitumisen on ennustettu lisääntyvän, mikä saattaa uhata tuntureilla avointen luontotyyppien, kuten tunturiniittyjen säilymistä. Uusimpien tutkimusten mukaan porojen ja hirvien laidunnus hillitsee ilmaston lämpenemisen aikaansaamia muutoksia kasvillisuudessa, kuten pajukoitumista ja varpujen runsastumista (viite 4/5–8).

Kohtuullinen laidunnus voi ylläpitää lajiston monimuotoisuutta ravinteisilla luontotyyteillä, kuten runsaslajisilla tunturiniityillä ja pienruoholumenviipymillä (viite 4/4). Laidunnuksen on todettu stimuloivan ravinteiden kiertoa ja lisäävän lajistossa mm. ruohojen ja heinien määrää. (viitteet 4/9, 4/10, 4/11).

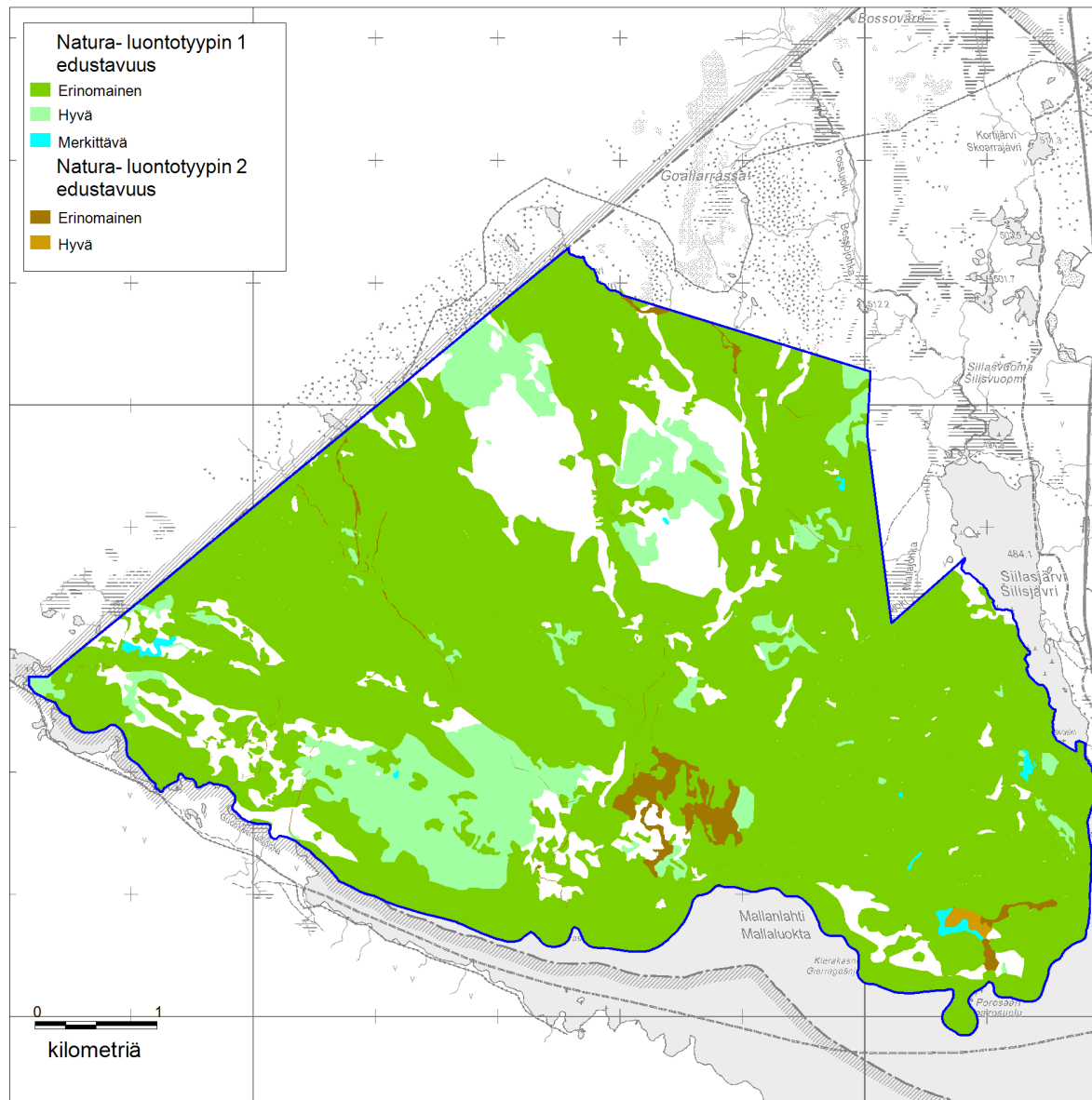
Myös maaston kulumisen ja rakentaminen voivat uhata luontotyyttejä paikallisesti. Harvinaiset ja pienialaiset luontotyytit, kuten huurresammallähteet ja tuntur-reiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja vihviläkasvustot ovat herkkiä kulumiselle. Ohutturpeisilla paikoilla porojen tallaus kuluttaa herkästi esim. lähteikköjä ja tihkupintoja. Esiintymät retkipolun varrella ovat alttiina ihmisen tallaukselle.

Mallan luonnonpuisto yhdessä Saanan alueen kanssa on erittäin merkittävä ravinteisten tunturiluontotyyppien (lehdot, kosteat suurruuhoniitty), kalkkivaikutteis-ten luontotyyppien (kalkkikalliot, lapinvuokkokankaat, tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja vihviläkasvustot, huurresammallähteet) sekä lähteisten luontotyyppien suojelun kannalta. Em. luontotyyppien eliölajisto on alueella erittäin edustava.

Kuva 4. Suunnittelualueen Natura 2000 -luontotyytit.

© Metsähallitus 2020, © Suomen ympäristökeskus 2020, © Karttakeskus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2020.

Kuva 5. Suunnittelualueen luontodirektiivin (liitteen 1) luontotyyppien edustavuus.

© Metsähallitus 2020, © Suomen ympäristökeskus 2020, © Karttakeskus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2020.

5 Lajisto

Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu			Kartta		
Selite	Lomakkeen tarkoituksena on antaa kuva suunnittelualueen keskeisistä lajistoarvoista sekä tuoda esiin lajiston piirteitä, jotka on huomioitava alueen hoidon ja käytön suunnittelussa. Sama laji voi sisältyä useampaan luokitukseen: esimerkiksi useat uhanalaiset lajit ovat myös direktiivilajeja. Kaikissa lajiryhmissä yksikkönä on ryhmään kuuluvien, alueella esiintyvien lajien kpl-määrä. Natura-aluekohtaiset tarkemmat tiedot lajeista esitetään tarvittaessa liitteessä x.					
Luokitus	Linnut	Muut selkärangai- set	Selkärangattomat	Putkilokasvit	Itiökasvit	Sienet
Erityisesti suojeltavat lajit	1	1	2	2	20	
Muut uhanalaiset lajit	4	2	22	18	25	1
Silmälläpidettävät lajit	6		34	26	41	1
Alueellisesti uhanalaiset lajit					10	
Lajit, joiden suojelemiseksi osoitetaan Natura- alueita (luontodirektiivin liite II, lintudirektiivin liite I)	13	3	2	5	2	
Lajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua, ja joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (luontodirektiivin liite IV)		2		5		
Vierasperäiset tai haitallisesti runsastuneet lajit						
Lajistotietoa						
Uhanalaisuus Rassin ym. (2010) mukaan (viite 5/1), erityisesti suojeltavat ja uhanalaiset voimassa olevan LS-asetuksen (07/2013) mukaan. Tiedot putkilokasvien ja itiökasvien osalta Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmästä (Suomen ympäristökeskus).						
Kalkkikalliot ja -pahdat sekä kalkkilohkareikot, lapinvuokkokankaat, lähteiköt, lähdepurot ja ohutturpeiset lettosuot Mallan kalkkivaikutteisilla tunturinrinteillä ovat uhanalaisen lajiston arvokkaimpia elinympäristöjä Mallan alueella. Tiedot Mallan luonnonpuiston uhanalaisesta putkilokasvilajistosta ovat hyvät, koska alueella on tehty biologista tutkimusta pitkään. Aluetta ovat tutkineet pitkään Helsingin yliopiston Kilpisjärven biologinen asema ja mm. Oulun yliopiston biologian laitos. Metsäntutkimuslaitos kartoitti järjestelmällisesti alueen putkilokasvilajistoa 2000-luvulla (viite 5/2). Vuonna 2010 Metsähallitus teki puistossa putkilokasvien- ja sammalten lisäinventointeja, jolloin tiedot etenkin sammallajistosta täydentyivät merkittävästi. Puiston uhanalainen jäkälä- ja sienilajisto on edelleen huonosti tutkittua.						
Luonnonpuiston putkilokasvi- ja sammallajistossa on runsaasti kalkinvaatioita tai -suosijoita. Puistosta tunnetaan 20 uhanalaista putkilokasvilajia, joista pahtahiettaorvokki ja arnikki ovat erityisesti suojeltavia lajeja (Liite 1). Pahtahiettaorvokkia esiintyy Suomessa ainoastaan Mallalla ja Saanalla ja arnikin esiintymistäkin pääosa on Käsivarren suurtuntureilla. Luonnonpuistossa on 23 silmälläpidettävää putkilokasvilajia, joista mm. pahta-ailakin, karvakuusion, jääleinikin, sysisaran ja varputädykkeen esiintyminen						

rajoittuu Kilpisjärvelle tai alueen suurtuntureille. Luonnonpuistosta tunnetaan 44 uhanalaista sammallajia, joista noin puolet on erityisesti suojeltavia. Lisäksi alueelta tunnetaan 40 silmälläpidettävää sammallajia (Liite 1).

Luontodirektiivin putkilokasveista puistossa esiintyvät pahtahietaorvokki, pikkulehdokki, lapinkaura, lapinleinikki, lettorikko, tundrasara ja sammalista lapinpahtasammal ja pohjankellosammal. Edellä mainitut sammallajit ovat erittäin harvinaisia Suomessa. Pahtahietaorvokit ovat kalkkipahdoilla ja niiden alustoilla. Tundrasaran ainoa esiintymä on vaikeakulkuisessa tunturinrinteessä. Lapinkauran, lapinleikin ja lettorikon esiintymiä puistossa ei ole viime vuosien etsinnöistä huolimatta saatu varmistettua.

Uhanalaislajistossa on useita erittäin harvinaisia pahdoilla tai vyörylouhikoissa esiintyviä lajeja, mutta mikään näistä esiintymistä ei ole retkipolun varressa. Monet esiintymät ovat herkästi kuluviissa elinympäristöissä, kuten lähteiköissä, rinnesoilla ja tunturikankailla. Voimakas laidunnuspaine saattaa uhata erityisesti yksilömäärältään pieniä esiintymiä. Pitkäkestoinen ja usein toistuva laidunnus ja tallaus heikentää kasvien lisääntymistä hävittämällä kukkaversoja, jolloin siementen muodostuminen estyy. Ihmisen aiheuttama tallaus voi uhata puiston halki menevän retkipolun varrella uhanalaisten esiintymiä herkästi kuluviissa elinympäristöissä, kuten lähteiköissä ja ohutturpeilla soilla. Ilmastonmuutos on todettu useille tunturilajeille uhaksi tulevaisuudessa (Rassi ym. 2001). Ilmastonmuutoksen on ennustettu aiheuttavan umpeenkasvua ja metsänrajan etenemistä ylös paljakalle (4/4), mikä kaventaa avoimella paljakalla esiintyvien tunturikasvien elinmahdollisuuksia. Monilla lajeilla esiintymien pienuus on riski ja esim. kivivyöry tai kasvupaikan tallaantuminen voi hetkessä tuhota pienen kasvuston.

Monet Mallan luonnonpuiston harvinaiset lajit ovat Norjan ja Ruotsin puolelle sijoittuvan laajemman levinneisyysalueensa reunoilla. Alueelta tunnetaan noin 30 putkilokasvilajia, joita ei esiinny muualla kuin Kilpisjärven alueella. Luonnonpuistosta tavattua uhanalaista lajistoa esiintyy Mallatunturien lisäksi Saanalla, Jehkatsilla ja joillakin suurtuntureilla Käsivarren erämaan pohjoisosassa.

Mallan luonnonpuisto on valtakunnallisesti merkittävä alue selkärangattomille eläimille. Uhanalaisen ja silmälläpidettävän lajiston kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat lohkariekit, lapinvuokkokankaat, tunturiniityt, lähteiköt ja letot. Luonnonpuiston merkitys on suuri erityisesti sellaiselle lajistolle, jonka levinneisyys Fennoskandiassa rajoittuu Kõlivooriston alueelle. Alueen perhoslajisto tunnetaan nykyisellään hyvin (viite 5/3), mutta muiden eliöryhmien, varsinkin pistiäisten ja kaksisiipisten, esiintyminen on puutteellisesti selvitetty. Lajiston vakavin uhka on ilmastonmuutos ja sitä seuraava elinympäristöjen katoaminen ja muuttuminen.

6 Kulttuuriperintö

Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu	Kartta	☐	
Selite	Kulttuuriperinnön nykytilakuvaus käsittää suunnittelualueen maisema-arvojen sekä rakennusperinnön ja arkeologisten kohteiden kuvauksen. Kuvauksen tavoitteena on tunnistaa suunnittelualueen keskeiset kulttuuriperintöarvot.			
Alueen kuvaus, maisema				
Mallan luonnonpuisto sijaitsee Peräpohjolan-Lapin maisemamaakunnassa ja siellä Käsivarren ylätunturin seudulla. Alueella ei ole maailmanperintökohteita, valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaiksi luokiteltuja maisema-alueita. Saamelaisen kotiseutualueen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi on tehty vuonna 2014, ja valtioneuvosto vahvistaa uudet maisema-alueet todennäköisesti 2015 tai 2016. Malla sisältyy ehdotettuun alueeseen "Suurtuntureiden maisema". Tunturi-Lapin maakuntakaavassa kolmen valtakunnan rajapyykki on luokiteltu maakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi. Kaavamääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen (Viite 6/1).				
Alueen kuvaus, rakennusperintö ja arkeologia				
Mallan luonnonpuistosta on inventoinnissa löydetty kahden esihistoriallisen ja yhden historiallisen asuinpaikan jäänteitä: Goldaluoktan pohjoisrannalta ja Kuohkimajärveltä on löydetty todennäköisesti esihistorialliseen aikaan ajoittuvat tulisijat ja puiston kaakkoiskärjestä historiallisen ajan tulisija (viite 6/2). Saamelaiskulttuuriin ei ole kuulunut laajojen rakenteiden tekeminen, ja nautinnasta on jäänyt usein vähän merkkejä maastoon. Alue on kuitenkin ollut ja on yhä tärkeä saamelaisille. Alueen saamelainen kulttuurimaisema muodostuu perinteisestä luonnonkäytöstä, paikannimistä, maaston muodoista ja maisemaan liitettävistä tarinoista, pyhistä paikoista ja historiasta. Saamelainen kulttuurimaisema muodostuu ennen kaikkea maisemaan liitetyistä arvoista, tapaoikeudesta ja perinteisestä tiedosta. Mallan luonnonpuistossa ei ole kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. Puiston ainoat rakennukset ovat Kuohkimajärven varaustupa sekä auto- ja varaustupa. Mallan luonnonpuistossa on erittäin paljon toisen maailmansodan aikaan sijoittuvia rakenteita. Lapin sotahistoriallisen seuran ja Metsähallituksen Lapin luontopalvelujen kartoituksissa rakenteita on löydetty yli 180 kpl. Ne ovat peräisin saksalaisjoukkojen oleskelusta alueelta Jatkosodan aikana. Alueella on etenkin erilaisia pesäkkeitä, kaivantoja, teltanpohjia sekä korsujen jäännöksiä. Jatkosodassa vuonna 1942 saksalaisjoukot levittäytyivät pohjoisimpaan Lappiin. Kilpisjärvelle perustettiin leiri, johon siirrettiin pääasiassa neuvostoliittolaisia sotavankeja. Saksalaisten pääpesäkkeet ja majoitusalueet sijaitsivat alempana, mutta erilaisia tähystykseen ja taisteluun tarvittavia rakenteita tehtiin Mallan ylimpiä rinteitä myöten. Kilpisjärven linnoitteet ovat osa saksalaisten Lyngen-asemaa. Alueella on kaksi virallista muistomerkkiä sekä yksi toisen maailmansodan aikana todennäköisesti saksalaisotilaan kiveen raaputtama kirjoitus. Kolmen valtakunnan rajapyykki ja Kalottireitin avauksen muistokivi sijaitsevat aivan puiston länsikulmassa. Sotilaan kiveen raaputtamassa tekstissä erottuvat kirjaimet PAR, vuosiluku 1945 ja niiden alla mahdollisesti alppikukkaa kuvaava kuvio.				
Kohteet				
Maisema				
Luokka	Kpl	Nimi		
Lisätietoja				

Rakennusperintö					
Luokka	kpl	Nimi			
Lisätietoja					
Arkeologiset kohteet		Muut arkeologiset kohteet		Muu kulttuuriperintö	
Tyyppi (muinaismuistorekisterikohde)	Kpl	Tyyppi (muut kohteet)	Kpl	Luokka	Kpl
Asuinpaikat	3			Puolustusvarustukset	181
				Taide ja muistomerkit	3
Paikalliskulttuuri					
Lisätietoja					
Mallan luonnonpuiston tyypillisimpiä kulttuuriperintökohteita alueella ovat toisen maailmansodan aikaiset rakenteet, joita tunnetaan yli 180 kaivannoista parakkien ja korsujen jäännöksinä. Esihistoriallisia kohteita on löydetty kaksi ja niiden lisäksi tunnetaan yksi historialliselle ajalle sijoittuva asuinpaikka. Mallan luonnonpuiston kulttuuriperintökohteiden inventointia voidaan pitää riittävänä. On toki mahdollista ja todennäköistäkin, että alueella on inventoitua enemmän etenkin toisen maailmansodan aikaisia rakenteita, mutta nyt niistä on kartoitettu jo kuitenkin suuri osa.					

7A Luonnon virkistyskäyttö: retkeily ja luontomatkailu

Vastuuprosessi	Luonnon virkistyskäyttö	Kartta	☒ ☐	Kuva 6. Palveluvarustus Kävijävirrat
Selite	Nykyisestä luonnon virkistyskäytöstä kuvataan retkeilyn ja luontomatkailun toimintaympäristöä, suunnittelualueen vetovoimaa ja merkitystä virkistyskäyttökohteena sekä nykyistä kysyntää, tarjontaa ja matkailun yhteistyötä. Kysyntätietoja ovat mm. tiedot käyntimääristä ja asiakastytyväisyydestä. Tarjonnalla tarkoitetaan retkeilyreittien, rakenteiden ja rakennelmien määrää, kapasiteettia ja kuntoa. Tavoitteena on analysoida palvelujen ja palveluketjujen toimivuutta asiakaslähtöisesti.			
Toimintaympäristön kuvaus				
Kilpisjärven alueen luontomatkailun ja virkistyskäytön suurimpina vetovoimatekijöinä voidaan pitää alueen ainutlaatuista tunturiluontoa ja maisemia. Matkailukeskuksena Kilpisjärvi on kasvanut 1950-luvulta lähtien, omatoimisten ja ohjattujen virkistysaktiviteettien suosion lisääntyessä. Kilpisjärven kyläkeskuksessa yövyttiin vuonna 2009 yli 51 000 kertaa (Viite 7/1). Kehittämissuunnitelmassa tavoitellaan yöpymisvuorokausien kolminkertaistuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana. Metsähallituksen 2010 valmistuneesta Käsivarren erämaan ja Kilpisjärven alueen kävijätutkimuksesta selviää, että valtion mailla liikkuneet virkistyskävijät toivat alueelle 4,3 miljoonan euron kokonaistulovaikutuksen ja 57 henkilötyövuoden työllisyysvaikutuksen (Viite 7/2). Kilpisjärven alue kokonaisuudessaan sekä Mallan luonnonpuiston läpi kulkeva yhteispohjoismainen Kalottireitti ovat kuuluneet Tunturi-Lapin puistoalueen virkistyskäytön ja luontomatkailun painopistealueisiin. Pääosa virkistyskäytöstä keskittyy Kilpisjärven lähialueille; Saanan ja Tshakajärven ympäristöön sekä Mallan luonnonpuistoon. Puiston kävijöistä merkittävä osa vierailee alueella kesä–syyskuussa. Alueen reitistöjen merkitseminen aloitettiin 1950 -luvulla, Suomen matkailuliiton ja Metsätutkimuslaitoksen toimesta. Metsätutkimuslaitos rakensi Kilpisjärven lähialueen tuvat 1970-luvulla. Luonnonpuiston järjestyssääntö rajoittaa virkistysaktiviteettien harjoittamista puiston sisällä. Moottoriajoneuvojen käyttö on Kilpisjärven vesistöaluetta lukuun ottamatta kielletty, samoin kuin esimerkiksi marjastus, kalastus, metsästys, poronhoito ja kesäaikana merkityiltä reiteiltä poikkeaminen ilman Metsähallituksen erillistä lupaa. Mallan luonnonpuiston pääopasteet ja puistoon ohjaava viitoitus sijaitsevat puiston pysäköintialueella. Lisäksi Kilpisjärven luontokeskuksen pysäköintialueella on puiston luonnonarvoista ja säädöksistä kertovat opastetaulut. Puiston polut on merkitty ja polkujen varsilla on opaste- ja välimatkaviitoitus. Polkujen märimmät osuudet on pitkostettu. Kolmen valtakunnan rajapyykille kuljetaan Kilpisjärveltä luonnonpuiston läpi johtavaa Kalottireittiä pitkin. Kalottireitti yhtyy Kolmen valtakunnan rajapyykillä Ruotsin ja Norjan polkureitistöihin. Pääosa Kalottireitin käytöstä on päiväretkeilyä. Mallan luonnonpuiston länsiosaan, Ruotsin Koltalahteen, liikennöi kesäkuun lopusta syyskuun puoleen väliin noin 50-paikkainen Malla-laiva, jolla puistoon saapuu vuosittain lähes 5000 kävijää. Koltalahdesta on Kolmen valtakunnan rajapyykille helppokulkuinen ja merkitty polku (noin 3 km). Puisto on osa saksalaisten toisen maailmansodan aikana rakentamaa Lyngen-puolustuslinjaa. Sotahistoriallisia jäännöksiä vuosilta 1943–1945 on jäljellä runsaasti. Vajaa kilometri Kitsiputouksesta itään, Kalottireitin varrella, on Metsätutkimuslaitoksen vuonna 1989 entisöimä bunkkeri, jota on vastikään kunnostettu. Latuverkostoa ylläpidetään puistossa maaliskuusta toukokuun alkuun. Puiston läpi, Siilasjärveltä Kuohkimajärvelle, kulkee Kilpisjärven Ladut ry:n ylläpitämä latu-ura, joka yhtyy Kuohkimajärvellä Kilpisjärven kyläkeskuksesta puiston rantaa pitkin kulkevaan latu-uraan. Kilpisjärvi–Siilasjärvi-latu-ura kulkee myös puiston puolella. Puiston latu-uria on ylläpidetty 1980-luvulta lähtien. Jo vakiintuneessa käytössä olevia latu-uria ei ole määritelty puiston järjestyssäännössä. Kilpisjärven jäältä kulkee Kolmen valtakunnan rajapyykille moottorikelkkareitti (Victoria-reitti). Reittilinjaus on puiston rajan tuntumassa, Ruotsin puolella. Victoria-reitin ylläpitovastuu on Enontekiön ja Kiirunan kunnilla.				

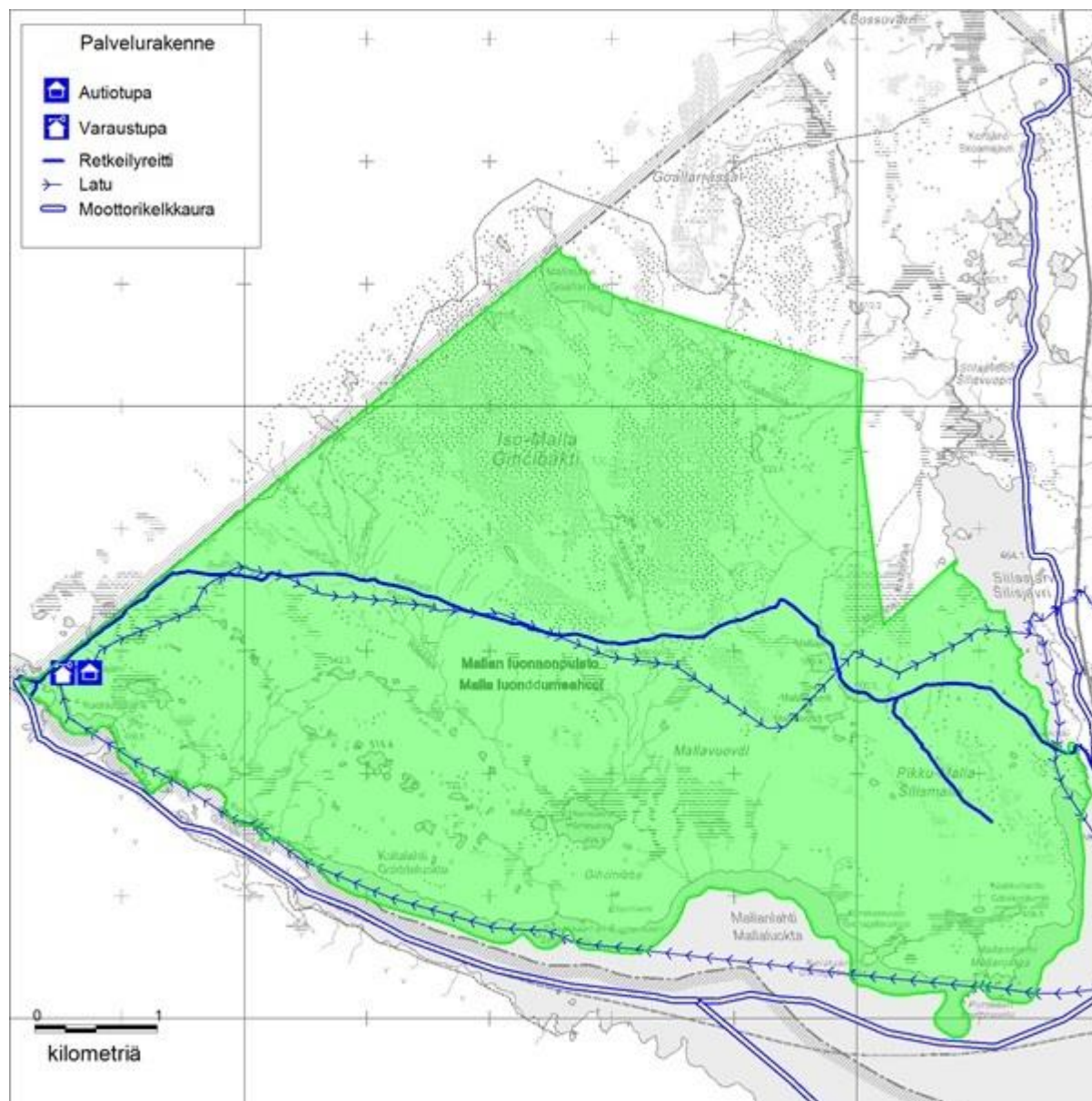
Vetovoima ja merkitys

Virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta puiston merkittävimpiä vetovoimatekijöitä ovat alueen tunturiluonto, maisemat sekä kasvi- ja eläinlajit. Mallan luonnonpuisto tunnetaan etenkin lajistollisesti rikkaasta tunturikasvillisuudestaan. Puiston suosituin nähtävyys on Kolmen valtakunnan rajapyykki, jolla vuosittain vierailee arviolta 7 000 kävijää. Suosittuja nähtävyyksiä alueella ovat myös Kitsiputous sekä Pikku-Malla. Luontomatkailulle alueen merkitys on vähäinen. Moottorikelkkasafareita ja retkiä järjestään maaliskuun–toukokuun aikana Kolmen valtakunnan rajapyykille. Alueen majoitusyritykset järjestävät asiakkailleen opastettuja hiihtoretkiä puistoon maaliskuun–toukokuussa ja patikkaretkiä kesällä, painottuen syyskuun alun ruska-aikaan.

Kävijälaskentakohteet		Kävijätutkimus				Viipymä	
Tunnus	Nimi	Kävijätutkimuksen nimi	Käsivarren erämaan ja Kilpisjärven alueen kävijätutkimus 2009–2010.	Vuosi	2009–2010	Viipymä yöpyjät vrk	
	Kilpisjärvi, Kuohkima-järvi, hiihtoura Siilaskoski, talvi Kilpisjärvi Mallapolku kesä Kilpisjärvi Kuohkima kesä	Kävijätyytyväisyys indeksi			3,94	Kävijä vrk	
Kävijälaskennan kattavuus suun.alueesta %	Kesä 95 % Talvi 90 %	Tyytyväisyys palveluihin			3,54	Polttopuun käyttö ja jäte	
		Tyytyväisyys ympäristöön			4,07		
Kävijälaskentatiedot		Odotusten täyttyminen			4,38	Vuosi	2017
Vuosi	Käyntimäärä	Häiriötekijöiden kokeminen			4,27	Sekajäte	1,44 m³
2017	16 565	Paikalliset kävijät%				Vuosi	2017
		Kotimaiset matkailijat (%)				Polttopuu	10,0 m³
Paikallistaloudelliset vaikutukset		Ulkomaalaiset matkailijat (%)			13		
Vuosi (uusin)							
Työllisyysvaikutus		Päiväkävijät (%)			34		
Tulovaikutus milj. e		Yöpyjät alueella (%)			69		
Lisätietoja		Viipymä päiväkävijät h					
Lisätietoja							
Keskiarvoanalyysit on laadittu kävijätutkimukseen Mallan luonnonpuistossa vastanneista kävijöistä (239 vastaajaa). Häiriötekijöiden arviota lukuun ottamatta puiston kävijätyytyväisyyden keskiarvot olivat hivenen tutkimusalueen kokonaiskeskiarvoja heikompia. Kävijätutkimuksen mukaan puiston kävijöistä 58 % oli miehiä. Merkittävin kävijäryhmä oli yli 45-vuotiaat (keski-ikä 49 vuotta). 71 % kävijöistä liikkui 2–5 hengen ryhmissä. Maisemat, luonnon kokeminen ja rentoutuminen ilmoitettiin tärkeimmiksi motiiveiksi alueelle tuloon.							

Retkeilypalvelujen tarjonta									
Rakennukset	Lkm	Kapasi- teetti (hlö)	Kunto			Ylläpito		Muulla kuin valtion alueella	Lisätietoja
			Hyvä	Kesk.	Huono	Mh	Muu		
Kuohkimajärven autiotupa	1	6	X			X			Valmistunut 1977, peruskorjaus 2013.
Kuohkimajärven va- raustupa	1	10	X			X			Valmistunut 2007
Rakennelmat	Lkm	Kapasi- teetti	Kunto			Ylläpito		Muulla kuin valtion alueella	
			Hyvä	Kesk.	Huono	Mh	Muu		
Siilaskosken silta	1			X		X			Siilasjärven eteläpäässä. Rakennettu 1976, peruskorjattu ke- sällä 2011.
Pääopasteet	2			X		X			Puiston sekä Kilpisjärven luontokeskuksen pysäköintialueilla. Taulut rakennettu 2009, ohjeita puistossa liikkuville. Koltalah- teen rakennettiin opastetaulut yhteistyössä Norrbottenin lää- ninhallinnon kanssa kesällä 2011.
Viitoitus	10			X		X			Siilaskosken puistonpuoleinen osa, Pikku-Mallan polun risteys, Kitsiputous, Kuohkimajärvi, Kolmenvaltakunnan rajapyykki. Opasteet uusittu 2009–2012.
Pitkustus	1,1 km		X						Pitkustus painottuu puiston länsipään suoalueille. Pitkustus on uusittu vuonna 2018.
Liiteri/Käymälä	1	2	X			X			Valmistunut kesällä 2011. Vanha käymälä ja saunaraken- nelma purettiin 2013.
Reitit	Km	Esteetön (km)	Päällyste (km)	Ylläpito (km)		Muulla kuin valtion alueella			
				Mh	Muu				
Kilpisjärvi-Kuohki- majärvi	9,8			9,8					Merkitty polku on osa yhteispohjoismaista Kalottireittiä. Noin 6 400 kävijää vuodessa, pääasiallinen käyttö heinä–syys- kuussa. Polkumerkinnot uusittu 2013
Pikku-Mallan pisto	1,3			1,3					Merkitty. Polkumerkinnot uusittu 2013
Kilpisjärvi-Siilasjärvi latu	0,6				0,6				Pääasiallinen käyttö huhtikuussa.
Siilasjärvi-Kuohki- majärvi -latu	9,0				9,0				Noin 800 kävijää vuodessa, pääasiallinen käyttö huhtikuussa. Vaarallinen, linjamuutokset ja raivaus tarpeen.

Matkailun yhteistyön kuvaus							
Vuosi	2014	Yhteistyöyritysten lukumäärä	18	Yhteistyöyritysten suunnittelualueella palveluiden asiakkaiden lukumäärä		Yhteistyöyritysten tyytyväisyys palveluihin (asteikolla 1 = erittäin tyytymätön ... 5 = erittäin tyytyväinen)	3,43
Lisätietoja							
Yhteistyöyrityksistä vain kahdelle on myönnetty Kuohkimajärven autiotuvan käyttöoikeus vuosittain 1.6–30.9. Kuohkimajärven varaustupaa voidaan varata lihasvoimin tapahtuvaan luontomatkailutoimintaan.							

Kuva 6. Mallan luonnonpuiston palvelurakenteet.

© Metsähallitus 2020, © Suomen ympäristökeskus 2020,
© Karttakeskus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2020.

7B Luonnon virkistyskäyttö: opastusviestintä

Vastuuprosessi	Luonnon virkistyskäyttö							Ei karttaa		
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualuetta koskevan opastusviestinnän keskeiset tunnusluvut sekä Metsähallituksen ja yhteistyökumppaneiden opastusviestinnän keinot. Opastusviestintää tehdään asiakaspalvelupisteissä, Luontoon.fi -sivuilla ja maastossa. Keinoja ovat mm. henkilöopastus, sähköisen ja painetun opastusmateriaalin tuottaminen ja maasto-opasteet.									
Metsähallituksen opastusviestintä suunnittelualueella										
käynnit			Asiakastytyväisyys asiakaspalvelupisteissä							
Vuosi	Asiakaspalvelupisteissä		Asiakaspalvelupisteet				Vuosi	Asiakastytyväisyys (asteikolla 1=erittäin tyytymätön - 5=erittäin tyytyväinen)		
2017	14 100		Kilpisjärven luontokeskus				2017	4,13		
vuosi	Luontoon.fi -sivuilla käynnit		Asiakkaita opastetuissa ryhmissä asiakaspalvelupisteissä				Asiakkaita opastetuissa ryhmissä maastossa			
2017	16 894		Vuosi		Henkilöä		Vuosi		Henkilöä	
Lisätietoja										
Kilpisjärven luontokeskus toimii Metsähallituksen asiakaspalvelupisteinä ja paikallisena matkailufona. Luontokeskuksesta saa Metsähallituksen kalastus- ja maastoliikennelupia, varaus- ja vuokratupien avaimia sekä informaatiota lähialueen nähtävyyksistä, reitistöistä ja muista palveluista.										
Opastusviestinnän keinot suunnittelualueella			Ajantasainen lkm		Uusittava 5– vuotta lkm		Uusittava heti		Yhteensä	
Asiakaspalvelupisteet			1 (+1)							Kilpisjärven luontokeskus, jossa luonnosta ja kulttuurista kertova Skandien laidalla näyttely sekä diasarjoja. Luontokeskus on avoinna maaliskuusta syyskuuhun. Muuna aikana palvelee Tunturi-Lapin luontokeskus Hetassa, avoinna ympäri vuoden.
Opastuspisteet										
Luontoon.fi-sivut			18							Mallan luonnonpuiston luonto, nähtävyydet, historia, harrastusmahdollisuudet, kartat ja kulkuyhteydet, reitit, palvelut, ohjeet ja säännöt, yleisimmät kysymykset. Sivusta ylläpidetään kieliversiot englanti, ruotsi ja saame.

Maasto-opasteet	2	2	0	2	Pääopasteet Mallan luonnonpuiston ja Kilpisjärven luontokeskuksen pysäköintialueilla. Sisältönä Mallan luonnonpuiston lyhyt esittely ja alueella liikkumisen säännöt. Yhteiset opastetaulut Norrbottenin lääninhallinnon kanssa rakennettu Ruotsin Koltalahteen 2011.
Luontopolut	-	-	-	-	
Esitteet ja muu painomateriaali	1				Luonnonpuiston esite valmistunut 2014
Sähköiset opastustuotteet	x)				Retkikartta.fi palvelu, Käsivarren erämaan ja Kilpisjärven facebook -sivusto.
Luontomatkailusuunnitelma	☐	☐ .uusittava 5v	☐ uusittava Heti		
Opastusviestintäsuunnitelma	☐	☐ .uusittava 5v	☐ uusittava Heti		
Lisätietoja	Mallan luonnonpuiston virkistyskäyttö painottuu huhti–toukokuussa ja heinä–syyskuussa tapahtuvaan kausiluonteiseen ja omatoimiseen virkistyskäyttöön. Alueen säännösten vuoksi liikkuminen tapahtuu omin voimin. Talvella suurin osa käyntikerroista suuntautuu Kuohkimajärvelle ja Kolmen valtakunnan rajapyykille, kesällä käytössä on myös Pikku-Mallalle vievä polku. Puiston virkistyskäyttöä palvelevien rakenteiden ja opasteiden määrä on tällä hetkellä käyttöön nähden riittävä. Virkistyskäytöstä luonnolle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi ja retkeilyturvallisuuden parantamiseksi reittien ja rakenteiden kunnosta huolehtiminen on tärkeää. Lihaskäyttöön tapahtuvaa matkailullista toimintaa voidaan puiston alueella lisätä, suojeluarvoja vaarantamatta ja tukeutuen olemassa olevaan retkeilyinfrastruktuuriin. Luontomatkailua pyritään ohjaamaan ympäristövastuullisempaan suuntaan yhteistyösopimusten avulla.				

8 Erätalous: nykytila

Vastuuprosessi	Erä	Kartta	☐	Metsästyskieltoalueet
			☐	Lupa- ja sopimusmetsästysalueet
Selite	Lomakkeessa esitetään erätalouden nykykäytännöt ja sopimus- sekä lupatilanne. Metsästyksen osalta kenttään on kirjattu nykyinen tilanne ja sopimusten voimassaoloaika. Lomakkeen tarkoituksena on antaa riittävät tiedot siihen, että alueen käyttöarvoa näiden toimintojen osalta voidaan arvioida.			
Metsästys				
Kuvaus alueen metsästyskäytöstä	Metsästys on alueella kokonaan kielletty			
Arvio alueen riistakanasta				
Arvio metsästyspaineesta alueella	☐	Suuri	☐	Keskinkertainen
			☐	Pieni
ML 8 § aluetta (kunnan asukkailla oikeus metsästyksen valtion mailla)		Kuvaus		
Yleistä vesialuetta (metsästysoikeus ML 7 § mukaisesti)		Kuvaus		
Metsästys maanomistajan luvalla (MH:n hallinnoimat alueet)	Lisätietoja			
MH:n pienriistan lupametsästysaluetta				
MH:n hirvieläinten lupametsästysaluetta				
MH:n pienriistan sopimusmetsästysaluetta				
Metsästyskäytön ulkopuolella tai rajoitetussa käytössä	Lisätietoja			
MH:n hallinnoima metsästyskäytön ulkopuolella oleva alue				
MH:n hallinnoiman alueen paikalliset/ajalliset rajoitukset				
YSA –alueiden metsästyskieltoalueet				
Metsästys maanomistajan luvalla yksityismailla ja YSA-alueille				

Kalastus									
Vesistön tila kalaston kannalta									
Kalavesien toteutuneet hoitotoimet									
Kuvaus alueen kalastuskäytöstä ja sen merkityksestä	Kalastus on kielletty koko alueella. Kalaston tilasta ei ole tietoja.								
Arvio kalastuspaineesta alueella	☐	Suuri	☐	Keskin-kertainen	☐	Pieni	Tarkennus		
Alueella on ammattikalastusta	☐	Kalastusopastustoimintaa			☐				
Yleiset vesialueet (kalastuslaki)				Kuvaus					
Yleiskalastusoikeuteen perustuva pilkkiminen, onkiminen ja viehekalastus	☐				Lisätieto				
Kalastus maanomistajan luvalla (MH:n hallinnoimat alueet)				Lisätietoja					
MH:n lupakalastusaluetta									
MH:n vuokra-aluetta									
Kalastuskäytön ulkopuolella tai rajoitetussa käytössä				Lisätietoja					
MH:n hallinnoima kalastuskäytön ulkopuolella oleva alue									
YSA –alueiden kalastuskieltoalueet									
Kalastusrajoitukset									
Paikalliset erityisoikeudet									
Kalasto				Istutukset	Metlan toimesta alueelle istutettu siikaa (ainakin). istutuksista ei ole pöytäkirjoja.				

9 Tutkimus

Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu ja alueiden hallinta		
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen nykyinen tutkimuskäyttö ja mahdolliset tutkimuskoealat ja muut vastaavat, jotka tulee huomioida suunnittelussa. Tutkimus sisältää myös esimerkiksi pitkäaikaiset ympäristön tilan seurannat. Mikäli alueella ei ole tutkimuskäyttöä, se todetaan lomakkeella.		
Alueella tehty tutkimus			
Mallalla olevat koealueet perustettiin vuosikymmeniä sitten, vanhimmat jo 1940-luvulla ja nuorimmat 1970-luvulla. Kilpisjärven biologisen aseman ekologisista tutkimuksista Mallalla sijaitsevat mm. maailman pitkäaikaisimman pikkunisäkästudimuksen pyyntilinjat, putkilokasvilaskentaruudut ja lintulaskentalinjat. Mallalla on harjoitettu monipuolista tunturiekosysteemien ja -lajiston tutkimusta ja seurantaa ja se on merkittävä tutkimuskohde pitkien aikasarjojen ja intensiivisen tutkimuskäytön takia, mm. pikkunisäkkäiden kannanvaihtelun tutkimusta ja kasvien fenologiaa ja siementuottoa (esimerkiksi jääleinikki). Mallan luonnonpuisto on poronhoitoalueen luonnonsuojelualueista ainoa, jolla porolaidunnusta on rajoitettu, mikä lisää alueen merkitystä tutkimusympäristönä.			
Nykyinen tutkimuskäyttö ja sen merkitys			
Kilpisjärven biologisen aseman lyhyt- ja pitkäaikaistutkimuksille sekä asemalla vierailevien koti- ja ulkomaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkijoille Mallan luonnonpuisto on tärkeä vertailu- ja kontrollialue Saana- ja Jehkats-tuntureilla tehtäville tutkimuksille. Kilpisjärven biologisella asemalla on LTER- ja LTSE-status (LTER = Long Term Ecological Research, LTSE = Long Term Socio-Economic and Ecosystem Research). Se on mukana monissa kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa ja tutkimushankkeissa.			
Tutkimustahot			
Helsingin yliopisto, Kilpisjärven biologinen asema. Oulun yliopisto, Metla. Myös kansainvälistä tutkimusta.			
☐	Alue kuuluu luonnonhoidon seurantaverkostoon	☒	Alueella on koealoja
☐	Alue kuuluu ennallistamisen seurantaverkostoon	Lisätietoja	

10 Muu luonnonvarojen käyttö, rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☐ ☐	Luonnonvarojen käyttö Rasitteet, käyttöoikeudet, sopimukset				
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen luonnonvarojen käyttö (pl. riista- ja kalakannat) sekä alueen kiinteistöihin (lähinnä valtion maalla) kohdistuvat rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset. Lomakkeen tarkoituksena on antaa kuva suunnittelualueelle kohdistuvista, luonnonvarojen käyttöön, rasitteisiin, käyttöoikeuksiin ja sopimuksiin liittyvistä maankäytön paineista.							
Marjastus ja sienestys								
☐			☒	Kielletty koko alueella				
☐	lisätieto		Kielletty asetuksessa					
Luontaiselinkeinot (muut, sis. metsästys/kalastus/marjastus elinkeinona)								
			Kuvaus					
			Kielletty					
Kaivostoiminta ja valtaukset kuvaus								
Kaivosvaltaukset	Lkm	-	Kaivoskivennäiset	-	Osuus alueesta %	-		
Malmintsintäluvat	Lkm	-	Kaivoskivennäiset	-	Osuus alueesta %	-		
Kaivospiirit	Lkm	-	Kaivoskivennäiset	-	Osuus alueesta %	-		
Maa-ainesten otto	ei		-					
Polttopuun otto	ei		-					
Pohjaveden otto	ei		-					
Metsätalous								
MH:n alueet	-	Mt-käytössä (ha)	-	Raj. käytössä ha	-	Kuvaus	-	
Yksityiset maat	-	Mt-käytössä (ha)	-	Raj. käytössä ha	-	Kuvaus	-	
Rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset								
Vuokra- ja käyttöoikeussopimukset	Kpl	-	Kuvaus	-				
Alueen suojeluun tai käyttöön vaikuttavat rasitteet	-							

10 b Poronhoito

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☐ ☐	
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen poronhoidon tilanne			
Poronhoidon nykytilan kuvaus				
Mallan luonnonpuisto on Suomen luonnonsuojelualueista ainoa, jolla poronhoito on kielletty. Kun Malla rauhoitettiin vuonna 1916, siellä kiellettiin yksiselitteisesti kaikki ihmistointa, tosin erikseen poronhoitoa mainitsematta. Poronhoitokielto vietiin säädöstasolle vasta vuoden 1981 asetuksessa ja vuoden 1993 järjestyssäännössä. Asetuksen kiellosta huolimatta Mallaa pidetään ja on aina pidetty osana Käsivarren paliskunnan porojen luontaista laidunkiertoaluetta ja sen lumenviipymäalueet ovat poroille tärkeitä kesäisin parin viikon ajan. Koska puistoa ei ole aidattu, porot hakeutuvat sinne edelleen. Porojen määrä luonnonpuiston alueella on lisääntynyt 1990-luvulta alkaen. Kilpaileva maankäyttö muualla Käsivarren alueella ja matkailutoiminta luonnon ja ilmasto-olosuhteiden lisäksi ovat vaikuttaneet siihen, että Mallan alueella on laiduntanut poroja. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan olisi otettava huomioon, että Mallan asetuksen valmistumisen jälkeen Suomen kansallinen lainsäädäntö on kehittynyt, mm. perustuslakiin otettiin säännökset saamelaisten asemasta alkuperäiskansana sekä oikeudesta omaan kulttuuriinsa.				
Paliskunta	Suunnittelualueesta kuuluu paliskuntaan (%)	Paliskunnan pinta-alasta suunnittelualueella (%)	Paliskunnan suurin sallittu poromäärä	Talvilaidunten kunto
Käsivarren paliskunta	100	0,72	10 000	heikko (Viite 4/3)
Rakenteet	Porokämpät	-	Erotusaitaukset	-
			Muut rakenteet	-

Saamelainen poronhoito

Poronhoito on ainoa saamelaisten perinteinen elinkeino, joka on kannattava. Saamelaisporonhoito on sukukeskeistä. Poronhoidon vuotuisista tapahtumista, vasanmerkitykset ja poroerotukset kokoavat suvut perinteisille kesä- ja talvialueilleen edelleen ja ovat tärkeitä poronhoitotaidon siirtämisessä sukupolvelta toiselle. Saamelaisporonhoitoa harjoitetaan siidoissa, jotka ovat muutaman poroperheen muodostamia sukulaisuuteen perustuvia paimennusyksiköitä. Suomen kielessä siitoja voidaan kutsua myös tokkakunniksi. Siitä ohjaa poronhoidon harjoittamista omalla nautinta-alueellaan. Siitojen nautinta-alueiden rajat eivät ole staattisia, vaan niitä voidaan muuttaa laidunolosuhteiden mukaan ja siidat voivat myös yhdistyä.

Saamelainen poronhoito perustuu laidunkierojärjestelmään, joka pohjautuu porojen biologiaan ja poronhoitajien kulttuurisiin tapoihin. Perinteisesti poroja laidunnetaan eri kesä- ja talvialueilla, lisäksi keväällä on oma laidunalue vasomista varten ja syksyllä porojen rykimisalue. Poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja laidunten kantokyvyn turvaamiseen. Poronhoitoa harjoitetaan suhteessa toisiin siitoihin eli pyritään paimentamaan poroja siten että eri siitojen porot eivät mastaa eli sekoitu toisiinsa. Nykyajan saamelaisten talviajan poronhoito on suurelta osin poroelon paimentamista siten, että eloa ajetaan ympäri ja tarkistetaan poroelon ja laidunten kunto ja palautetaan yksinäiset porot takaisin eloon. Poroelo annetaan kaivaa rauhassa ja kun kaivuualue on kiekeröitynyt*, niin eloa siirretään puhtaaseen lumeen eli laiduntamattomalle laidunalueelle. Poronhoidossa eri alueiden riittävyys on välttämättömyys. Siirtyminen eri laidunalueille noudattaa perinteisiä jutama- eli paimennusreittejä. Liikkumisessa käytetään hyväksi luonnollisia ja helppokulkuisia kulkuväyliä, kuten vesistöjä, kankaita ja harjuja.

Saamen kieli, saamenkielinen terminologia ja kielen sisältämä perinteinen tieto ovat oleellinen osa saamelaisporonhoitoa ja poronhoitajien ammattitaitoa. Saamelaisporonhoito on selkeästi kulttuurinen elinkeino, jossa erityisen tärkeää on kulttuurin ja elämäntavan siirtäminen sukupolvelta toiselle, toisin sanoen kulttuuriin kasvetaan. Poronhoito tuottaa raaka-aineita saamen käsityölle ja ylläpitää saamen kieltä, perinteistä tietoa ja perinteitä.

Saamelainen porojen korvamerkkijärjestelmä ilmentää saamelaista sosiaalista järjestelmää, korvamerkit seuraavat edellisten sukupolvien korvamerkkejä joko suoraan tai pienin muutoksin. Korvamerkkien perusteella voidaan identifioida tietty poro tiettyyn sukuun ja alueeseen kuuluvaksi.

* kiekerö = porojen talvikaivospaikka, porojen lumeen kaivama kuoppa, josta ne syövät jäkälää

KESKEISET ARVOT JA UHAT

11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhkat									
Vastuuprosessi		Alueiden hallinta; prosessien yhteistyö arvojen määrittelyssä on tärkeää							
Selite		Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen keskeiset luonto-, kulttuuriperintö- ja käyttöarvot. Suunnittelualueen keskeisten arvojen määrittely tehdään nykytilan kuvauksen pohjalta ottaen huomioon alueen perustamistarkoituksien sekä luonnonsuojelulain ja muiden aluetta koskevien säädösten yleiset tavoitteet. Arvojen määrittely on hoito- ja käyttösuunnitelman tärkeimpiä kohtia, sillä suunnitelman päämäärät ja tavoitteet kohdistuvat suunnittelualueen keskeisten arvojen säilyttämiseen ja parantamiseen.							
Nro	Arvoluokka- ja tyyppi	Arvon kuvaus	Uhkakuvaus	Uhkaluokka	Merkittävyys	Uhkan kesto	Kohdistuminen	Laajuus	Mahd. vaikuttaa

1	Luontoarvot: Ekosysteemit (rakenne, toiminta)	Luonnonpuiston maa- ja vesiekosysteemit: luonnontilaiset luontotyypit ja lajit vuorovaikutussuhteineen.	Laidunnuspaine: Voimakas porolaidunnus näkyy alueen kasvillisuudessa ja maisemassa. Porojen pitkäaikainen voimakas laidunnus muokkaa ja muuttaa kasvillisuuden koostumusta, rakennetta ja runsautta. Laidunnus vaikuttaa myös mm. humuskerroksen paksuuteen (viite 4/2). Koivun uudistumiseen kesälaidunnuksella on suuri merkitys. Koivikoiden palautuminen tunturimittarituhojen jälkeen on epävarmaa, jos voimakas laidunnuspaine jatkuu.	Laiduntaminen	Merkittävä	Jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	Koko luonnonpuiston alueella	Säädökset kieltävät poronhoidon Mallan luonnonpuistossa, mutta poroilla on esteetön pääsy luonnonpuiston alueelle. Käytännössä vaikuttamismahdollisuus ei ole ollut riittävä, vaan porot ovat palkineet laajasti puistossa viime vuosina. Metsähallitus on yhteistyössä YM:n, Käsivarren paliskunnan, Saamelaiskäräjien ja Kilpisjärven biologisen tutkimusaseman kanssa käynnistänyt hankkeen, jossa pyritään vähentämään porojen laidunnuspainetta puistossa. Uhanalaisimpien kasvilajien pienialaisia esiintymiä on aidattu ja poroille on rakennettu puiston ulkopuolelle räkkäsuoja. Sen tarkoitus on antaa poroille suojaa niistä kiusaavilta hyönteisiltä eli räkältä, ja vähentää sitä kautta porojen palkimista luonnonpuistossa. Hankkeeseen liittyy seurantaa ja jatko suunnitellaan kokemusten perusteella. Yhteistyötä Käsivarren paliskunnan ja Metsähallituksen välillä tulee parantaa.
---	---	---	---	---------------	------------	---------	------------------------------	------------------------------	--

			Usein toistuva voimakas tallaus on uhka etenkin pienille esiintymille. Tallaus kuluttaa herkästi esim. lähteikköjä ja tihkupintoja sekä ohuthuimuksisia tunturikankaita, kuten lapinvuokkokankaita. Joillakin lajeilla on vain muutamia esiintymiä, kuten arnikilla ja norjanarholla. Porot vähentävät kasvien suvullista lisääntymistä, jos syövät kasvin ennen siementen kehittymistä.	Laiduntaminen	Merkittävä	Jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	Koko luonnonpuiston alueella	
			Ilmastonmuutos: Ilmaston lämmetessä tunturipaljakan on ennustettu kutistuvan metsänrajan noustessa. Korkeudesta johtuen Käsivarren suurtuntureiden paljakkaluokien on ennustettu säilyvän pisimpään puuttomana.	Ilmastonmuutos	Merkittävä	Jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	Koko luonnonpuiston alueella	Ei mahdollisuutta vaikuttaa. Hallittu porojen laidunnus voi hidastaa tunturiluontotyyppien umpeenkasvua.

2	Luontoarvot Luontodirektiivin luontotyytit ja lajit Uhanalaiset eläin- ja kasvilajit	Alue on erittäin merkittävä ravinteisten ja kalkkivaikutteisten tunturiluontotyyppien suojelulle: lehdot (9050), kosteat suurruohoniihtyt (6430), kalkkikalliot (8210), lapinvuokkokankaat, tunturien sara- ja viihvilävaltaiset kalkkivaikutteiset tihkupinnat (7240) huuressamallähteet (7220), lähteet ja lähdesuot (7160). Priorisoituja luontotyyppinä kolme: tunturien kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja viihviläkasvustot, huuressamallähteet ja puustoiset suot (91D0).	Keräily Alueella on harvinaisia hyönteislajeja, joista keräilijät ovat kiinnostuneita. Kävijät saattavat kerätä rauhoitettuja ja uhanalaisia kasveja.	Eläin- tai kasvilajin ottaminen tai siirtäminen	Joidenkin lajien kohdalla merkitystä	Jatkuva	Kohdistuu lajien pienialaisiin esiintymiin sekä puistossa että ulkopuolisilla alueilla	Pienialaista	Hyvä. Valvonta, opastus ja tiedottaminen
		Alueella esiintyy 10 luontodirektiivin eläin- ja kasvilajia. Luontodirektiivin kasvilajeista vain Kilpisjärven alueella esiintyviä ovat pikkulehdokki ja pahtahietavokki. Monipuolinen ja Suomen oloissa ainutlaatuinen lajisto, jossa useita kalkkia vaativia tai suosivia tunturilajeja. Alueelta tiedossa noin 100 luonnonsuojeluasetuksessa mainittua uhanalaislajia.	Virkistyskäyttö Retkipolun varrella on pienialaisia, kulumiselle herkkiä luontotyyppinä, mm. tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja viihviläkasvustot, huuressamallähteet sekä muut lähteet ja lähdesuot. Retkipolun varrella on useita uhanalaisten ja silmälläpidettävien kasvilajien esiintymiä. Reittejä parannettaessa pitää ottaa tarkasti huomioon luontodirektiivin sekä muut uhanalaisten/silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät.	Retkeily- ja matkailutoiminta	Merkittävä joidenkin esiintymien kohdalla	Jatkuva	kohdistuu retkeilyympäristöön	pienialaista	Hyvä. Reittien kunnossapito ja töiden hyvä suunnittelu tärkeää. Valvonta, opastus ja tiedottaminen.

			Vieraslajit (alkuperäislajin häirintä/hävitys) Kettu on syrjäyttänyt naalin ja kykenee estämään sen paluun.	Muu tekijä. Kettu hyötyy ihmisvaikutuksesta ja leudoista talvista	Merkittävä	Jatkuva	Sisä- ja ulkopuolella	Laaja vaikutus	Osittain mahdollista vaikuttaa. Kestunpyynti ympäröivillä alueilla
			Vieraslajit On odotettavissa, että vieraslajeja kulkeutuu alueelle ja ilmastomuutos lisää uhkaa	Vieraslajit	Ei merkittävä	Jatkuva	Sisä- ja ulkopuolella	Laaja vaikutus	Vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa Opastus ja tiedottaminen
		Alueella on tunturilajeja, joille ilmastomuutos on arvioitu ensisijaiseksi uhkatekijäksi, kuten kiirunankello, tunturikeulankärki, otasilmäruoho ja nokisara.	Ilmastomuutos: Ilmaston lämmetessä tunturipaljakan lajistolle sopivan alueen pinta-alan on ennustettu pienenevän metsänrajan nousussa. Kasvupaikkojen umpeenkasvu/ rehevöityminen uhkaa myös esim. lumenviipymälajistoa.	Ilmastomuutos	Merkittävä	Jatkuva, vaikutukset näkyvät viiveellä pitkän ajan kuluessa	Sisä- ja ulkopuolella	Laaja vaikutus	Vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa uhkatekijään.

3	Luontoarvot Lintudirektiivin lajit	13 lintudirektiivilajia (mm. kaakkuri, ke- räkurmitsa, sinirinta)	Häirintä ihmiset ja esimerkiksi va- paana liikkuvat koirat voivat häiritä lintujen pesintää	Retkeily- ja matkailutoiminta	Ei merkittävä	satunnasta	pienialaista	pienialaista	Hyvä mahdollisuus opastuksella ja valvonnalla
			Munien keräily on edelleen suosittua ja monien lintula- jien munilla käydään kaup- paa	Eläinlajin ottaminen tai siirtäminen	ei merkittävä	satunnaista	uhka kohdistuu vain eräisiin lajeihin	pienialaista	Hyvä, valvonnalla ja tiedotuksella
4	Luontoarvot geologiset arvot	Suurin osa Mallan luonnonpuistosta si- jaitsee muuhun maamme kallioperään verrattuna nuorella Kaledonidi-vuorijo- nolla	Ei uhkia						

5	Kulttuuriarvot Luonnon- ja kulttuuri- maisemat	Mallan luonnonpuiston tyypillisimpiä kulttuuriperintökohteita alueella ovat toisen maailmansodan aikaiset rakenteet, joita tunnetaan yli 180 kaivannoista parakkien ja korsujen jäännöksiin. Esihistoriallisia kohteita on löydetty kaksi ja niiden lisäksi tunnetaan yksi historialliselle ajalle sijoittuva asuinpaikka. Retkeilijöitä ja matkailijoita houkuttelevat nimenomaan Mallan maisemat.	Virkistyskäyttö Polkujen kuluminen ja leveneminen näkyy haittana maisemassa ja häiritsee retkeilykokemusta Aika tuhoaa toisen maailmansodan aikaisia rakenteita, mutta ne eivät ole suojeltuja muinaismuistoja.	Retkeily- ja matkailutoiminta	Pienialaisesti merkitystä	Jatkuva	kohdistuu pienelle alueelle, mutta jäljet näkyvät laajalle	Vain pienessä osassa puistoa	Hyvä. Hyvällä rakenteiden suunnittelulla ja kunnossapidolla voidaan ehkäistä haittojen syntymistä. Kulumisvaurioita pitää korjata.
6	Kulttuuriarvot Saamelaiskulttuuri	Saamelaiskulttuuri (aineeton). Mallan luonnonpuisto sijaitsee saamelaiden kotiseutualueella. Saamelaiskulttuuriin kuuluu poronhoito, metsästy, kalastus, keräily ja saamen käsityö sekä saamelaiden perinteinen tieto. Luonnonpuiston laki ja asetus rajoittavat saamelaiskulttuuriin kuuluvien elinkeinojen harjoittamista luonnonpuistossa. Saamelaiskulttuuri on alueen kiistaton arvo, jota tulisi tuoda yhä enemmän esiin. Malla on saamelaista kulttuuri- maisemaa, joka muodostuu ennen kaikkea maisemaan liitetystä arvoista, tapaoikeudesta ja perinteisestä tiedosta.	Metsähallituksen mielestä Mallan luonnonpuistossa ei ole sellaisia saamelaiskulttuurin uhkia, joita pitäisi tai voisi torjua hoidon ja käytön suunnittelulla. Luonnonpuisto on ollut tiukasti suojeltu alue vuodesta 1938 ja poronhoito on ollut kielletty asetuksella vuodesta 1981. Saamelaiskäräjien ja Käsivarren paliskunnan näkemyksen mukaan saamelaiskulttuuriin kuuluvien elinkeinojen harjoittamisen kieltäminen ja erityisesti porojen pääsyn estäminen perinteisille kevätlaitumilleen uhkaa alueen saamelaiskulttuurin säilymistä. Poronhoito on ollut alkuperäinen käyttömuoto Mallalla ja porot hakeutuvat keväisin luonnonpuiston tunturirinteille, joilla viipyvät muutamia viikkoja.						Voidaan tuoda saamelaiskulttuuria esille alueella esimerkiksi käyttämällä saamenkielisiä paikannimiä ja saamenkieltä opasteissa sekä jakamalla tietoa alueen saamelaisasutuksen historiasta ja nykypäivästä. Saamelaiskäräjien ja Käsivarren paliskunnan mielestä luonnonpuiston aitaaminen tuottaisi ongelmia ja vain siirtäisi ne muualle. Heidän mielestään tulisi selvittää myös muita vaihtoehtoja, esimerkiksi porovahdin palkkaamista.

7	Virkistys- ja elinkeinokäyttö Luonnon ja kulttuuri-kohteiden virkistyskäyttö	Suosittu retkeilyreitti läpi alueen, osa Ruotsin ja Norjan kanssa yhteistä Kallottireittiä. Virkistyskäyttöä kehitetään yhteistyössä kolmen valtion kesken Pikku-Malla ja Kolmen valtakunnan rajapyykki Kilpisjärven matkailijoille tarkeitä päiväkäyntikohteita	Roskaantuminen Retkeilijät aiheuttavat vähäistä roskaantumista. Motorisoitu liikkuminen esimerkiksi kuljetuspalveluiden vuoksi lisääntyvä kopteriliikenne voi aiheuttaa meluhaittaa ja häiritä luontokokeuksia. Luvaton moottorikelkkailu voi aiheuttaa talvisin häiriötä. Luvatonta leiriytymistä, tulen-tekoa ja polkujen ulkopuolella kulkemista tapahtuu jatkuvasti.	Retkeily- ja matkailutoiminta Retkeily- ja matkailutoiminta	ei merkittävä ei merkittävä	jatkuva Jatkuva	lähinnä reitin alkupäässä Koko alue	vain osassa puistoa vain osassa puistoa	Hyvä mahdollisuus vaikuttaa opastuksella ja valvonnalla, mutta P-paikan rakenteiden puute ei MH:n hallinnassa, aiheuttaa roskaantumista. Pyritään vaikuttamaan siihen, että P-alueen jätehuolto saadaan hallintaan. Parannetaan Metsähallituksen jätehuoltoa Mallan rajalla. Kohtalainen mahdollisuus vaikuttaa. Valvontaa, opastusta ja tiedottamista lisättävä
8	Tutkimus- ja seurantamerkitys Tutkimusmerkitys	HY Kilpisjärven biologinen asema: pysyviä koealoja, intensiivistä tutkimustoimintaa. Seurantamerkitystä ainoana luonnonsuojelualueena jossa porolaidunnusta rajoitetaan. Pinta-alaltaan laajin poronhoitoalueen alue, jolla ei poroja.	Porolaidunnus haittaa koejärjestelyitä, jotka on suunniteltu alueelle, jolla laidunnuspainetta ei ole.	Laiduntaminen	Merkittävä	Jatkuva	kohdistuu koko alueeseen	laaja	Vähän mahdollisuutta vaikuttaa. Alkanut hanke pyrkii vähentämään porolaidunnuksen vaikutuksia puistossa.
		Yhteenveto							
		Luonnonpuiston arvoista ovat tärkeimpiä luontoarvot, mutta Mallan luonnonpuistolla on myös virkistys- ja elinkeinoarvoja ja kulttuuri-, erityisesti saamelaiskulttuuri-, ja maisema-arvoja. Virkistyskäyttö uhkaa reittien tuntumassa olevien direktiiviluontotyyppien tilaa, kun taas porolaidunnuksen vaikutus ulottuu kaikkialle puistoon. Laidunnuspaine on vaikuttanut luonnonpuiston lajeihin ja luontotyyppeihin ja vaikuttaa haitallisesti luontoarvojen ohella luonnonpuiston tutkimus- ja seurantamerkitykseen							

TAVOITTEEN ASETTELU

12 Uhkatekijöiden torjuminen, vaikutusten arviointi ja seuranta									
Vastuuprosessi	Alueiden hallinta; prosessien yhteistyö tavoitteenasettelussa on tärkeää								
Selite	Lomakkeella määritellään päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet alueen keskeisiin arvoihin kohdistuvien uhkatekijöiden torjumiseksi. Lomake muodostaa perustan suunnitelman toteutusosassa tarkennettaville toimenpiteille. Päämäärä on selkeä kuvaus suojelu- tai käyttöarvon toivotusta kehityksestä pitkällä aikavälillä, ja sitä tarkennetaan edelleen tavoitteen kuvauksessa. Päämäärät kuvaavat alueen hoidosta ja käytöstä vastaavien tahotilaa suhteessa suunnittelualueen arvoihin. Tavoite on toivottu muutos suunnittelualueen tilassa lyhyellä aikavälillä. Tavoitteilla tarkennetaan suunnitelman yleisluontoisempia päämääriä. Toimenpiteillä tähdätään tavoitteiden toteutumiseen, ja sitä kautta edelleen pitkällä aikavälillä päämäärien saavuttamiseen.								
Päämäärät (enintään 10 kpl)	Päämäärä 1	Tavoite	Toimenpide	Ekologinen vaik.	Sosiaalinen vaik.	Taloudellinen v.	Riskien torjunta	Toteutuksen seuranta	Vaikutavuuden seu.
Maa- ja vesiekosysteemit ja luontodirektiivin (liitteen 1) luontotyyppien esiintymät säilyvät.		Tunturikankaat ja mittarituhokoivikot elpyvät ja säilyvät porolaidunnuksen vähenemisen ansiosta, ja niiden edustavuus paranee.	Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aitaaminen ja rakkasuojan rakentaminen vaikuttavat	x	x	x	x	x	x
		Kulutukselle herkät tyypit, kuten lehdot, lähteiköt, tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja viihviläkasvustot säilyttävät luonnontilansa.	Inventointi (Lomake 14)	x			x	x	x
Päämäärä 2									
Direktiivilajien esiintymät säilyvät.		Voimakas laidunnuspaine vähenee.	Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aitaaminen ja rakkasuojan rakentaminen vaikuttavat	x			x	x	x
		Esiintymien perustiedot ovat kunnossa. Seuranta on riittävän usein ja mahdollisiin lajia uhkaaviin tekijöihin pystytään reagoimaan ja ryhdytään tarvitta- viin suojelutoimiin riittävän nopeasti.	Suojeltavan lajin esiintymien tarkistus (Lomake 14)	x			x	x	x

	Naalihavainnot yleistyvät.	Haitallisen lajin poisto (Lomake 14).	x					x	x
	Lintujen pesintä ei häiriinny	Valvonta (Lomake 18)	x	x	x	x			
Päämäärä 3									
Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien esiintymät säilyvät.	Voimakas laidunnuspaine vähenee. Lajien elinympäristöt elpyvät. .	Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aitaaminen ja räkkäsuojan rakentaminen vaikuttavat (Lomake 14)	x	x	x	x		x	x
	Esiintymien perustiedot ovat kunnossa. Seurantaa on riittävän usein ja mahdollisiin laji uhkaaviin tekijöihin pystytään reagoimaan ja ryhdytään tarvitta- viin suojelutoimiin riittävän nopeasti.	Suojeltavan lajin esiintymien tarkistus (Lomake 14)	x			x		x	x
Päämäärä 4									
Luonnonpuiston retkeily- ja virkistyskäyttö on kestävä	Kävijät pysyvät hyvin suunnitelluilla ja toteutetuilla reiteillä ja laduilla, jotka ovat heille turvallisia	Palveluvarustuk- sen ylläpito (Lo- make 15)	x	x	x	x		x	x
	Estetään luontoa vahingoittava toiminta	Valvonta (Lomake 18)	x	x		x			
	Tiedotusta ja opastusta lisäämällä vältetään järjestyssääntörikkomuksia ja turvataan luontoarvojen säilyminen	Opastusaineiston laadinta ja ylläpito (Lomake 15)	x	x		x		x	x
	Tuntureiden sara- ja vihvilävaltaiset virtavesien varsien pioneerikasvustot sekä muut lähteiköt ja tihkupinnat ja muut arvokkaat kohteet säilyvät reittien varsilla	Palveluvarustuk- sen ylläpito (Lo- make 15)	x			x		x	x

56

Vaikutusten arviointitaulukko

Päämäärä / kehittämis-mahdollisuus	Toimenpide	Vaikutusten arviointi	Ekologinen	Sosiaalinen	Taloudell-	Riskien tor-junta
Maa- ja ve-siekosysteemit ja luonto-direktiivin luontotyyppien esiintymät säilyvät.	Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aittaminen ja räkkäsuojan rakentaminen vaikuttavat	Mallan luonnonpuiston luontotyyppien elpyminen alkaa. Saadaan kokemuksia räkkäsuojan käyttämisestä porojen laidunnuksen ohjaamisessa. Riskinä on, että räkkäsuojan toimivuus toteutuu joka tapauksessa viiveellä, ja on myös mahdollista, ettei ratkaisu pidemmälläkään tähtäyksellä ole toivotun mukainen. Riskiä hallitaan korostamalla viestinnässä ratkaisujen kokeiluluonteisuutta. Ei onnistuta viestimään sitä, että nämä ratkaisut eivät ole vielä lopullinen ratkaisu Mallan porolaidunnuksen ja luontoarvojen säilymisen välillä. Riskiä hallitaan korostamalla viestinnässä ratkaisujen kokeiluluonteisuutta.	x	x	x	Kokeiluhanke on suunniteltu yhteistyössä paliskunnan, saamelaiskäräjien ja YM:n kanssa. Räkkäsuojan on suunnitellut poromies, jonka porot laiduntavat Mallalla. Vaikutuksia seurataan.
	Inventointi	Inventoinneilla saadaan tietoa luontotyyppien esiintymisestä ja tilasta.	x	x	x	
Direktiivilajien esiintymät säilyvät.	Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aittaminen ja räkkäsuojan rakentaminen vaikuttavat	Direktiivilajien lisääntymisen edellytykset säilyvät ja paranevat. Laidunnukselle herkat lajiesiintymät elpyvät. Esiintymillä tehdään seuranta. Tehdyt havainnot lajien esiintymisestä osoittavat niiden menestyvän elinvoimaisena. Riskinä voimakkaan porolaidunnuksen jatkuminen ja resurssien puute tehdä riittävää seuranta	x	x		Aidattavat kohteet on valittu huolella ja aittaukset pidetään kunnossa. Riittävien resurssien turvaaminen
	Suojeltavan lajin esiintymien kartointus/tarkistus	Esiintymä- ja seurantatieto on ajan tasaista, mikä on tärkeää etenkin pienillä esiintymillä. Riskinä voimakkaan porolaidunnuksen jatkuminen ja satunnaistekijät. Riskinä myös resurssien puute tehdä riittävää seuranta.				
	Haitallisen lajin poisto	Alueelta ei tunneta MH:n vastuulintulajien pesiä, mutta tilannetta seurataan kaiken aikaa, jotta mahdolliset pesinnät löytyisivät.				
	Valvonta	Naalihavainnot lisääntyvät.				
		Luvatonta keräilyä tms. ei esiinny				

Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien esiintymät säilyvät.	Suojeltavan lajin esiintymien kartointus/tarkistus	Ajan tasalla oleva esiintymä- ja seurantatieto kertoo mahdollisista muutoksista. Alueelta voi löytyä myös uusia esiintymiä. Riskinä voimakkaan porolaidunnuksen jatkuminen ja satunnaistekijät. Riskinä myös resurssien puute tehdä riittävää seurantaa.				Aidattavat kohteet on valittu huolella ja ai- taukset pide- tään kun- nossa. Riittävien re- surssien tur- vaaminen
	Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aitaaminen ja räkäsuojan rakentaminen vaikuttavat	Uhanalaisten lajien lisääntymisen edellytykset säilyvät ja paranevat. Laidunnukselle herkat lajiesiintymät elpyvät. Esiintymillä tehdään seurantaa. Tehdyt havainnot lajien esiintymisestä osoittavat niiden menestyvän elinvoimaisena. Riskinä voimakkaan porolaidunnuksen jatkuminen ja resurssien puute tehdä riittävää seurantaa.	x	x	x	
Luonnonpuiston retkeily- ja virkistyskäyttö on kestävä	Palvelu- rustuksen ylläpito	Reittien kunnostaminen vähentää luontotyyppien ja lajiesiintymien tallautusta ja maaston kulumista ja antaa kulumisvaurioille mahdollisuuden korjaantua. Puisto ei roskaannu.				Riittävien re- surssien tur- vaaminen
	Valvonta	Luonnonpuiston kävijät arvostavat puiston luontoa ja noudattavat hyvin järjestyssäännön ohjeistusta liikumisesta alueella. Riskinä on valvontaresurssien vähyys.				
	opastusai- neiston laa- dinta ja yllä- pito	Tietoa alueesta saa helposti. Luontokeskuksen toiminta monipuolistuu. Mallan luontomatkailun tulovaikutus alueella kasvaa. Kävijäpalaute paranee	x	x	x	
Malla on olen- nainen Kilpis- järven matkai- lun imagote- kijä	Luontomat- kailun yhteis- työsopimus- ten solmimi- nen	Yrittäjille on selvää, kuinka Mallan maisemia ja retkeilymahdollisuuksia voi hyödyntää markkinoinnissa. Yhteistyösopimuksia solmitaan lisää.	x	x	x	Yhteistyön ke- hittäminen
	Luontomat- kailun tuote- kehittely	Ohjattujen retkien määrä lisääntyy. Kansainvälinen luontomatkailuyhteistyö lisääntyy, yhteishankkeilla saadaan lisärahoitusta.		x	x	Yhteistyön ke- hittäminen
	Palvelu- rustuksen ra- kentaminen	Hiihtäjien määrä lisääntyy, kun latu pidetään hyvässä kunnossa. Luonnonpuistotietoa saa helposti ja nopeasti. Riskinä on latulinjausmuutoksen epäonnistuminen luonnon tai hiihtäjien kannalta ja resurssien puute.		x	x	Latureitin lin- jaus ja toteu- tus tehdään huolella. Re- surssien tur- vaaminen

Kävijä saa tietoa saamelaiskulttuurista	Opastusaineiston laadinta ja ylläpito	Kävijä näkee kaikesta opastusaineistosta liikkuvansa saamelaisalueella, jolla on oma historiansa, kiellensä ja kulttuurinsa ja tieto lisää kävijöiden tietämystä saamelaiskulttuurista ja ymmärrystä sitä kohtaan. Saamenkieliset paikannimet vakiintuvat käyttöön		x		Yhteistyön kehittäminen
	Arvio suunnitelman vaikutuksista saamelaiskulttuuriin	Akwé: Kon -ryhmän mielestä luonnonpuiston aitaaminen haittaa kieltä ja kulttuuria. Mallan alue on perinteistä poronhoitoaluetta. Perinteinen saamelainen poronhoito perustuu paimentamiseen ja laidunalueiden käyttöön. Jos alue rajataan poroista vapaaksi, on vaarana, että alueen perimätieto katoaa. Työryhmä pitää tärkeänä, että poron luontaisen vaellusvietin takia poron pitää päästä laiduntamaan alueella tietyn aikaa vuodesta. Mallan alueella on lumenviipymäalueita, joita porot hyödyntävät, kun pyrkivät kuumuutta ja räkkää pakoon. Työryhmä uskoo poroja pääsevän alueelle aitaamisesta huolimatta. Sen jälkeen on vaarana, että maat kuluvat aidan molemmin puolin, kun porot palkivat aita vasten. Työryhmä arvioi, että Mallan hoito- ja käyttösuunnitelma vaikuttaa negatiivisesti saamelaiskulttuuriin, varsinkin jos alue aidataan porovapaaksi. Työryhmä esittääkin, että jos alue pitää aidata, niin ensin aidataan pienempiä koealueita, jotta nähtäisiin laidunnuksen vaikutukset. Työryhmä pitää välttämättömänä tutkijaa myös porotalouden puolelta.				
Luonnonpuiston tutkimuskäyttö jatkuu, laajenee ja monipuolistuu	Lupien myöntäminen	Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää luonnonpuiston hoitotoimissa ja mm. opastuksessa	x	x	x	Yhteistyön kehittäminen
	Yhteistyöso- pimuksen laatiminen	Tutkimuslupien käsittely on entistä joustavampaa.	x			Yhteistyön kehittäminen

Toimenpiteiden toteutumisen seuranta

Päämäärä / kehittämis-mahdollisuus	Toimenpide	Mittari	Nykytaso (teksti)	Nyky-taso (num)	Tavoitetaso	Yk-sikkö	Vaihtelu-väli min	max	Tavoite-vuosi
Maa- ja vesiekosysteemit ja luontodirektiivin luontotyyppien esiintymät säilyvät.	Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aitaaminen ja räkkäsuojan rakentaminen vaikuttava	Räkkäsuoja vähentää puistossa laiduntavien porojen määrää ja siten laidunten kulumista. Voimakas porolaidunnus vähenee.	Ei ole räkkäsuojaa		Poroista suuri osa haakeutuu räkkäsuojaan				2020
	Inventointi	Tarkistettujen luontotyyppiesiintymien pinta-ala, esim. huurreammallähteet ja tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja vihviläkasvustot. Tarkistettujen tunturimittarituhoikoiden pinta-ala. Tuhoalueiden laajuus on tiedossa.	Ei tarkkoja lkm/ha-tietoja tällä hetkellä		Tarkat tiedot	lkm/ha			2020
Direktiivilajien esiintymät säilyvät.	Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aitaaminen ja räkkäsuojan rakentaminen vaikuttavat	Ei poron tallausräikkäjä ja syönnöksiä aidatuilla esiintymillä. Tallausräikkäjä ja syönnökset vähenevät koko puiston alueella.	Paljon tallausräikkäjä ja syönnöksiä		Nykyistä vähemmän jälkiä ja syönnöksiä				2020
	Suojeltavan lajin esiintymien kartointu/tarkistus	Tarkistettujen esiintymien määrä lkm (muutos yksilömäärässä)	Kasvit 15 esiintymää	15	Vähintään 15 esiintymää.	lkm			2029
	Haitallisen lajin poisto	Ketun pyyntiä Käsivarren alueella jatketaan.	On pyyntiä		On pyyntiä				jatkuva
	Valvonta	Valvonnassa esille tulleiden rikkeiden lkm	Alueella valvontaa		Rikkeitä ei esiinny				jatkuva

Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien esiintymät säilyvät.	Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aitaaminen ja räkäsuojan rakentaminen vaikuttavat	Ei poron tallausräijä ja syönnöksiä aidatuilla esiintymillä. Tallausräijet ja syönnökset vähenevät koko puiston alueella.	Paljon tallausräijä ja syönnöksiä		Nykyistä vähemmän räijä ja syönnöksiä				2029
	Suojeltavan lajin esiintymien kartointus/tarkistus	Tarkistettujen esiintymien lukumäärä (muutos yksilömäärässä)	Noin 100 uhanalaista eläin- ja kasvilajia	Kasvit noin 200 esiintymää	Kasvit vähintään n 200 esiint.	lkm			2029
Luonnonpuiston retkeily- ja virkistyskäyttö on kestävä	Palveluvarustuksen ylläpito	Direktiiviluontotyyppien säilyminen reittien lähellä, esiintymien määrä ja edustavuus	Rakennusten kunto hyvä, reitin huono, opasteiden hyvä		Kaikkien kunto hyvä				2020
		Rakennusten kuntuoluokka	Hyvä		Kunto hyvä				2020
		Pikku-Mallan polun kunto	Huono		Kunto hyvä				2020
		Maasto-opasteiden määrä ja kunto	Kunto hyvä		Kunto hyvä				2020
		Luontokeskuksen aukiolo vrk ja tuntia/v		Aukiolo 130 vrk, 985 h	Aukiolo 180 vrk, 1500 h				2020
	Valvonta	Valvonnassa esille tulneiden rikkeiden määrä	Alueella on erävalvontaa		Rikkeitä ei esiinny				2020
	Opastusaineiston laadinta ja ylläpito	Käyntimäärä luontoon.fi sivuilla, alueen luontoon.fi-sivujen määrä		Luontokeskus-sivut 7 288 Luontoon.fi: Malla 4 070	Luontokeskus-sivut 10 000, Luontoon.fi Malla 5000				2020

Malla on olennainen Kilpisjärven matkailun imagoteikijä	Palveluvarustuksen ylläpito	Rakenteiden kuntoluokitus	Reitin kunto huono		Hyvä				2020
	Luontomatkailun yhteistyösopimusten solmiminen	Yhteistyösopimusten määrä lisääntyy. Yrittäjäpalaute on positiivista.		5	10				2025
	Luontomatkailun tuotekehittely	www-analyysi Mallan luonnonpuiston näkyvyydestä alueen opastus- ja markkinointiaineistossa		Ei tehty	Tehty				
		Ohjattujen ryhmien käyntimäärä Kolmen valtakunnan pyykillä	Ei tietoa		lisääntyy				jatkuva
		Luontokeskuksen käyntimäärä		9 093	15 000				2020
		Malla-aiheisten yleisötilaisuuksien määrä/v	Satunnaisesti		Säännölliset luontoillat				jatkuva
Kävijä saa tietoa saamelaiskulttuurista	Opastusaineiston laadinta ja ylläpito	Saamenkielisten Lundui-sivujen lkm Muun saamenkielisen aineiston määrä Saamelaiskulttuurin esittely näyttelyssä ja luontoilloissa Saamenkielisten paikannimien käyttö maasto-opasteissa	vähäinen		lisääntyy				jatkuva
Luonnonpuiston tutkimuskäyttö jatkuu, laajenee ja monipuolistuu	Lupien myöntäminen	Voimassa olevien tutkimuslupien määrä	Kaikista tutkimuksista ei tietoa		Lupahakemukset lisääntyvät, kaikilla tutkimuksilla lupa				2020
	Yhteistyösopimuksen laatiminen	Pitkäaikainen puitesopimus tutkimustoiminnasta Biologisen aseman kanssa	Ei ole		On				2015

Päämäärä / kehittämismahdollisuus	Vaikuttavuusmittari	Nykytaso1	Tavoitetaso	yksikkö	Vaihteluväli min	max	Tavoitevuosi
Päämäärä 1 Maa- ja vesiekosysteemit ja luontodirektiivin luontotyyppien esiintymät säilyvät.	Luontodirektiivin (liitteen 1) luontotyyppien edustavuus.	Edustavuus on alentunut	Edustavuus paranee.	Edustavuusluokka	Ei merkittävä = luokka 4	Erinomainen = luokka 1	2029
	Laidunnus ei estä koivun uudistumista.	976 - mittarituhokoivikoiden pinta-ala	976	ha			2029
Päämäärä 2 Direktiivilajien esiintymät säilyvät	Lajien suotuisan suojelun taso.						
	Kannan/populaatiokoon kehitys lajeilla. Naalihavainnot	Kaikista lajeista ei tarkkoja tietoja	Vähintään nykyinen	Yksilö tai esiintymä			2029
Päämäärä 3 Uhanalaisten ja suojeltavien lajien esiintymät säilyvät	Kannan/populaatiokoon kehitys lajeilla	Ei tarkkoja tietoja	Vähintään nykyinen	Yksilö tai esiintymä			2029
Päämäärä 4 Luonnonpuiston reitkeily- ja virkistyskäyttö on kestävä	Virkistyskäyttö ei vaaranna luontotyyppien säilymistä reitien läheisyydessä	Kulumisvaurioita havaittavisissa reiteillä	Ei merkittäviä virkistyskäytön aiheuttamia jälkiä maastossa				2029
Kehittämismahdollisuus 1 Malla on tärkeä Kilpisjärven matkailun imagotekijä	Aluetaloudelliset vaikutukset, kävijätutkimuksesta Mallan kävijöiden kokonaistulovaikutus	800 000 €	1 000 000 €				2029
	Luonnonpuiston hyväksyttävyyden/kiinnostavuus lisääntyy	Ei logoa käytössä, tehty vastikään	Mallan logo yrittäjien käytössä				2016
	Treriksgränsan-yhteistyö syvenee	Tapauskohtaista yhteistyötä	Säännöllinen sujuva tiedonkulku, suunnitelmallista pitkäjänteistä yhteistyötä				2020
Kehittämismahdollisuus 2 Kävijä saa tietoa saamelaiskulttuurista	Tietoa saamelaiskulttuurista jaetaan ja haetaan luontokeskuksesta ja MH:n aineistoista	satunnaista	säännöllistä				2020
Kehittämismahdollisuus 3 Luonnonpuiston tutkimuskäyttö jatkuu, laajenee ja monipuolistuu	Tutkimustuloksia esitellään aktiivisesti luontokeskuksen näyttelyssä	Vähäisessä määrin	Tutkimustulosten esittely keskeinen osa näyttelyä				2020

13A Vyöhykejako: Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☐	Kuva x
Selite	Suunnittelualan yleiskäyttöpaineita ohjataan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeelle. Korkean kävijätiheyden lähtökohta asettaa erityisiä vaatimuksia vyöhykkeen sisällä mm. aktiivisella opastuksella ja palvelurakenteilla tehtävälle käytön ohjaukselle, jonka tehtävänä on varmistaa käytön kestävyys ja kävijöiden turvallisuus.			
Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke	Yleismääräys: Vyöhyke on retkeily- ja luontomatkailukäytön kannalta vetovoimainen alue, jonne ohjataan kävijöitä aktiivisesti opastuksella ja palvelurakenteilla. Vyöhykkeelle voidaan sijoittaa uusia palvelurakenteita ja retkeilyreittejä.			
Nimi	Vyöhykkeen tavoite	Ohje	Pinta-ala	
	Kävijämääräennuste			
	Kävijämääräennuste			
	Kävijämääräennuste			
		Pinta-ala yhteensä ha, osuus suunnittelualueesta (%)		
Yksityiset suojelalueet ja muut yksityisomistuksessa olevat alueet				

13B Vyöhykejako: Syrjävyöhyke

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☐	Kuva x
Selite	Syrjävyöhyke on alhaisen kävijätiheyden ja pinta-alan nähteen pienen käyntimäärän aluetta, missä käytön ohjaus suunnitellaan toteuttamaan tätä tavoitetta. Sinne soveltuvat erityisesti sellaiset käyttömuodot, joille alhainen kävijätiheys on erityinen arvo ja jopa edellytys. Vyöhykkeen käytön ohjauksessa huomioidaan erityisesti paikallisen väestön tarpeet alueen käyttöön.			
Syrjävyöhyke	Yleismääräys: Syrjävyöhyke on alue, jonne ei ohjata kävijöitä aktiivisesti eikä rakenneta uutta palveluvarustusta. Aluetta voidaan käyttää erikseen määriteltyjen luontaiselinkeinojen tarpeisiin ja alueen erämaaluonteeseen soveltuviin matkailupalveluihin, kuten opastettuihin retkiin. Muilla kuin luonnonsuojelualueilla vyöhykkeelle voi sijoittua myös luonnonvarojen hyödyntämiseen tähtääviä toimintoja. Syrjävyöhykkeellä liikkuminen on sallittua jokamiehenoikeuksien mukaisesti			
Nimi	Vyöhykkeen tavoite	Ohje	Pinta-ala	
		Pinta-ala yhteensä ha, osuus suunnittelualueesta (%)		
Yksityiset suojelualueet ja muut yksityisomistuksessa olevat alueet				

13C Vyöhykejako: Rajoitus- ja luonnonarvovyöhykkeet

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☐			
Selite	Rajoitusvyöhykkeellä liikkuminen on kiellettyä. Rajoituksella turvataan alueen luontoarvoja. Rajoitukset voivat olla myös määräaikaisia. Perustettujen suojelualueiden ulkopuolisille maa- ja vesialueille ei voida hoito- ja käyttösuunnitelmassa määritellä liikkumisrajoituksia. Näille alueille on kuitenkin joskus tarpeen määritellä suosituksia liikkumisen tai maihinnousun rajoittamiseksi, jotta alueen erityiset luontoarvot pystyttäisiin turvaamaan.					
Rajoitusvyöhykkeet	Rajoitusvyöhyke, yleismääräys: "Vyöhyke säilyttää alueen luonnonsuojelulliset arvot liikkumis- tai muilla kävijöitä koskevilla rajoituksilla. Rajoitusvyöhykkeet toteutetaan luonnonsuojelulakiin (1096/1996) perustuvalla järjestyssäännöllä, alueen perustamissääöksellä tai yksityisten suojelualueiden rauhoitus päätöksellä. Luonnonsuojeluyistä annettu rajoitus perustuu siihen, että eläimistön tai kasvillisuuden säilyminen sitä vaatii (luonnonsuojelulaki 18 ja 24 §:t). Rajoitusvyöhykkeitä ovat myös Puolustusvoimien liikkumiskiellovyöhyke ja rajavyöhyke."					
	Luonnonarvovyöhyke, yleismääräys: "Vyöhyke koskee perustettujen suojelualueiden ulkopuolisia maa- ja vesialueet, joilla on erityisiä luontoarvoja ja joiden turvaamiseksi liikkumista tai maihinnousua suositellaan vältettävän tiettyinä aikoina. Tarvittaessa ELY-keskus voi Maastoliikennelain 1 §:ssä tarkoitettujen haittojen ehkäisemiseksi kieltää tai rajoittaa moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttöä tietyllä maa-alueella tai jääpeitteisellä vesialueella."					
Rajoitusvyöhyke(S)						
Nimi	Rajoitus aika alkaa	Rajoitus päättyy	Pinta-ala	Peruste		
Mallan luonnonpuisto	15.5.	1.11.		Luonnonpuisto on tiukasti suojeltu alue, jossa lumettomana aikana liikkuminen on luvallista vain merkityillä reiteillä myöten. Yöpyminen on sallittua Kuohkimajärven autio- ja varaustuvissa ja leiriytyminen tupien pihapiirissä merkityillä alueella. Lumipeitteen aikana moottoriajoneuvolla ajo on sallittu luonnonpuiston rajalinjaa pitkin välillä Koltalahti–Kuohkimajärvi. sekä ladunhuoltokoneella erikseen merkityillä hiihtoreiteillä paksum lumipeitteen aikana erillisellä kirjallisella luvalla. Kilpisjärven vesialueella liikkuminen moottoriveneellä on sallittua, samoin jääpeitteisenä aikana moottorikelkalla ajaminen Kilpisjärven ja Kuohkimajärven vesialueella.		
Pinta-ala yhteensä				Osuus suunnittelualueesta (%)	100 %	
Luonnonarvovyöhyke						
Pinta-ala yhteensä				Osuus suunnittelualueesta (%)		

TOTEUTUS

14 Luonnon- ja kulttuuriperinnönsuojelun toimenpiteet					
Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu			Kartta	☐ Luonnonsuojelun toimenpiteet
Selite	Lomakkeella täsmennetään tavoitteenasettelun yhteydessä mainittuja toimenpiteitä siten, että toimenpiteiden laji, suuruusluokka ja sijainti tulevat määritettyä riittävällä tarkkuudella. Toimenpiteiden teknisen toteutuksen kuvaus ja tarkempi ohjeistus tapahtuu toimenpidesuunnitelmissa. Luonnonsuojelun toimenpiteet kohdistuvat luontotyypeihin ja lajeihin, esimerkiksi ennallistamisen tai perinnebiotooppien hoidon muodossa.				
Luonnonsuojelu					
Toimenpide	Kiireellisyysaste ³	Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö		Kuvaus
Direktiivilajin esiintymien kartointus/tarkistus	Suuri	Ei tarkkaa tietoa	esiintymä		Tehdään säännöllistä seurantaan direktiivilajien esiintymillä: mm. pikkulehdokki ja pahtahiettaorvokki ja lapinpahtasammal noin viiden vuoden välein
Haitallisen lajin poisto	Suuri	koko alue	lkm		Kettukantaa pyritään vähentämään luonnonpuistoa ympäröivillä alueilla kettuja metsästämällä
Suojeltavan lajin esiintymien kartointus/tarkistus	Suuri		esiintymä		Tehdään säännöllistä seurantaan kalkkialueiden kasvilajiesiintymillä mm. arnikki, tunturikeulankärki, norjanarho ja kiurunankello, noin viiden vuoden välein. Lintujen pesien etsintää tehdään yksi työpäivä vuosittain. Suurpetoseuranta jatketaan. Tunturiperhosseuranta vuosittain.
Hanke, jossa seurataan kuinka esiintymien aitaaminen ja rakkasuojan rakentaminen vaikuttavat	Suuri	??	??		Puiston ulkopuolelle, valtatie itäpuolelle, on rakennettu porojen rakkasuoja. Sen tarkoitus on vähentää porojen laidunnuspainetta ja kasvillisuuden kulumista puistossa. Porot pääsevät pahimpaan aikaan rakkasuaan pakoon suojaan, ja voivat laiduntaa rauhallisesti yöaikaan sen sijaan että palkisivat levottomasti puistossa koko ajan. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta. Porojen määrää luonnonpuistossa, rakkasuojan toimivuutta ja kasvillisuuden elpymistä aidatuilla alueilla seurataan. Tarvittavista jatkotoimista päätetään yhdessä paliskunnan, Saamelaiskäräjien, Metsähallituksen ja tarvittaessa ympäristöministeriön kanssa seurannasta kertyvien kokemusten perusteella. Myös porojen paimentaminen porovahteja käyttäen on myöhemmin vaihtoehto, jos todetaan nykyinen järjestely huonoksi tai toimimattomaksi.

³ asteikko: suuri = toteutetaan 5 vuoden kuluessa, pieni = toteutetaan myöhemmin suunnitelmakaudella.

Inventointi	Suuri	Ei tarkkaa tietoa	ha		Tunturimittarituhojen pinta-ala selvitetään ja elpymistä seurataan tunturikoivikoissa
Inventointi	Suuri	3081	ha		Luontotyyppien elpymisen seuranta herkästi kuluville tyypeillä kuten huurresammallahteiköillä ja tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteisilla sara- ja vihviläkasvustoilla. Tehdään yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa.
Yksityiset maat ja YSA-alueet					
Kulttuuriperinnön suojelu					
Rakennusperintö	Kiireellisyysaste ⁴	Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö		Kuvaus
Arkeologiset kohteet	Kiireellisyysaste ⁵	Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö		Kuvaus
Saamelaiskulttuurikohteet	Kiireellisyysaste ⁶	Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö		Kuvaus
				☐	
Yksityiset maat ja YSA-alueet					

⁴ asteikko: suuri = toteutetaan 5 vuoden kuluessa, pieni = toteutetaan myöhemmin suunnitelmakaudella.

⁵ asteikko: suuri = toteutetaan 5 vuoden kuluessa, pieni = toteutetaan myöhemmin suunnitelmakaudella.

⁶ asteikko: suuri = toteutetaan 5 vuoden kuluessa, pieni = toteutetaan myöhemmin suunnitelmakaudella.

15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet

Vastuuprosessi	Luonnon virkistyskäyttö		
Selite	Lomakkeella täsmennetään luonnon virkistyskäyttöä, lähinnä retkeilyä ja luontomatkailua, koskevia tavoitteenasettelun yhteydessä nimettyjä toimenpiteitä. Toimenpiteiden laji, suuruusluokka ja sijainti määritellään riittävällä tarkkuudella. Toimenpiteiden teknisen toteutuksen kuvaus ja tarkempi ohjeistus tapahtuu toimenpidesuunnitelmissa.		
Käyntimääräennuste	20000	vuosi	2015
Kysynnän kuvaus (tavoitetilassa) ja muutos nykytilaan			
Luonnonpuiston kävijät ovat enimmäkseen hiihtäjiä ja kävelijöitä, kävijäprofiili säilyy nykyisenä. Ohjattujen ryhmien suhteellinen osuus kävijöistä lisääntyy. Treriksgränsan -tyyppinen yhteistyöhanke lisää alueen kansainvälistä tunnettua ja Kilpisjärven matkailurakentaminen päiväkävijöiden määrää. Pääpaino omatoimimatkailijoissa ja kasvu painottuu edelleen kesäaikana tapahtuvaan patikkaretkeilyyn.			
Rakennus, rakennelma, reitti			
Toimenpide	Kuvaus	kiireellisyys	kustannus
Palveluvarustuksen rakentaminen	Mallan P-alueen maantieopasteet	1-3 vuotta	5 000
	Mallan P-alueen lähtöopasteiden päivitys	1-3 vuotta	3 000
	Mallan P-alueen pääopasteiden uusinta	10-15 vuotta	15 000
Palveluvarustuksen ylläpito	Polun rakenteiden kunnostus: pitkosten uusiminen	5-15 vuotta	95 000
	Polkumerkkien ja viittojen uusinta	10-15 vuotta	10 000
	Kuohkimajärven käymälän modifiointi	1-3 vuotta	30 000
	Kestävöidään Pikku-Mallan polun alku soralla kevyellä kalustolla sekä käsityönä. Museovirastolta pyydetään lausunto siitä, voiko saksalaisten kaivannoista peräisin olevaa soraa hyödyntää.	1-3 vuotta	25 000
Viestinnän ja opastuksen toimenpiteet			
Toimenpide	Kuvaus	kiireellisyys	kustannus
Luontomatkailun tuotekehittely	Tehdään Ruotsin ja Norjan kanssa kolmen valtakunnan puistopariyhteistyössä luontomatkailusuunnitelma	2-5 vuotta	43 000
Opastusaineiston laadinta ja ylläpito	Opastuksen ja tiedotuksen lisääminen luonnonpuiston järjestyssäännöstä.	1-3 vuotta	10 000
	Luontoon.fi ja Lundui.fi -sivujen ylläpito ja kehittäminen, luontokeskuksen Malla-aiheisen aineiston kehittäminen, saamenkielisen ja saamelaiskulttuurista kertovan aineiston kehittäminen		
Kävijäseuranta	Uusitaan v. 2009 kävijätutkimus, tehdään kävijälaskentaa. Tehdään yhteinen kävijätutkimus Saanan alueen ja Käsivarren erämaa-alueen kanssa	5-10 v	32 000
Yksityismaat ja YSA-alueet			

16 Erätalouden toimenpiteet

Vastuuprosessi	Erä	Kartta	☐	Metsästys
			☐	Kalastus
Selite	Lomakkeella määritellään erätalouteen liittyvät toimenpiteet, ohjeet ja määräykset. Lomakkeen tarkoituksena on täsmentää tavoitteenasettelun yhteydessä mainittuja toimenpiteitä siten, että toimenpiteiden laji, suuruusluokka ja sijainti tulevat määritettyä riittävällä tarkkuudella.			
Metsästys ja riistanhoito				
Kuvaus alueen metsästyskäytön muutoksesta	Alueen metsästyskielto perustuu luonnonpuiston perustamissäädöksiin, eikä sitä ole syytä muuttaa			
Riistakantojen kestävän hyödyntämisen suunnittelu				
Riistanhoitotyöt ja rakenteet sekä valvonta				
Metsästys metsästyslain 8§ perusteella valtion alueilla				
	Muutos	Syy	Ala	Kuvaus
ML 8 § aluetta (kunnan asukkailla oikeus metsästyseen valtion mailla)				
Yleistä vesialuetta				
Muutos metsästyksen maanomistajan luvalla (Metsähallituksen maat)				
MH:n pienriistan lupametsästysalue				
MH:n hirvieläinten lupametsästysalue				
MH:n pienriistan sopimusmetsästysalue				
MH:n hirvieläinten sopimusmetsästysalue				
Muutos metsästyskäytön ulkopuolella ja rajoitetussa käytössä olevilla alueilla				
MH:n metsästyskäytön ulkop. oleva alue				
MH:n paikalliset / ajalliset rajoitukset				
YSA-alueiden metsästyskiellot				
Erätalouden toimenpiteet				

Toimenpide	Kuvaus				Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö	kiireellisyys
Muut alueet (YSA ja yksityisalueet), mahdolliset suositukset :							
Kalastus							
Kalaveden ja kalakantojen hoito	Vesiä ja kalakantoja ei hoideta.						
Alueen kalastuskäytön muutos	Kalastuskielto perustuu luonnonpuiston perustamissäädöksiin, eikä sitä ole syytä muuttaa.						
Muutos kalastukseen KL perusteella yleisillä vesialueilla ja muutokset yleiseen kalastusoikeuteen (pilkkiminen, onkiminen...)							
	Muutos	Syy	Ala	Kuvaus			
Yleisen vesialueen muutos KL:n alue							
Yleinen kalastusoikeus							
Muutos kalastukseen maanomistajan luvalla (Metsähallituksen maat)							
MH:n lupakalastusalue							
MH:n vuokra-alue							
Muutos kalastuskäytön ulkopuolella ja rajoitetussa käytössä olevilla alueilla							
MH:n kalastuskäytön ulkop. oleva alue							
Kalastusrajoitukset							
Muutostarve YSA- alueiden kalastuskäytössä							
Paikalliset erityisoikeudet							
Erätalouden toimenpiteet							
Toimenpide	Kuvaus				Pinta-ala (ha)	Yk-sikkö	kiireellisyys
Muut alueet (YSA ja yksityisalueet), mahdolliset suositukset:							

17 Muun luonnonvarojen ja alueiden käytön toimenpiteet

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta		
Selite	Lomakkeella määritellään ne suunnittelualueen luonnonvarojen ja alueiden käyttömuodot, jotka eivät ole tulleet esille aikaisemmillä lomakkeilla. Näitä ovat marjastus, sienestys, poronhoito, liikenteen ja liikkumisen järjestelyt, urheilutapahtumat, partio- ja muu leiritointi, kaivostoiminta sekä maa-ainesten, polttopuun ja pohjaveden otto.		
Marjastus ja sienestys			
☐	Sallittu	☒	Rajoitettu (Peruste: Luonnonsuojelulakiin perustuva liikkumisrajoitus)
Perustelu	Kielletty asetuksella		
Luontaiselinkeinot (sis. metsästys/kalastus/marjastus elinkeinona)			
Kuvaus	Minkään luontaiselinkeinojen harjoittaminen ei ole luonnonpuistossa sallittua		
Maastoliikenne ja muu liikenne	Ohjaus	Kuvaus	
Maastoliikenne lumipeitteeseen aikaan	Käytön ohjaaminen/lupien myöntäminen	Maastoliikennelain 4 § ja 28 § mukainen liikkuminen on ilman erillistä Metsähallituksen lupaa sallittu (mm. pelastuspalvelu). Metsähallitus voi myöntää lupia maastoliikenteeseen luonnonpuiston toimintaan soveltuvaan tarkoitukseen maastoliikennelain mukaisesti.	
Maastoliikenne sulan maan aikaan	Käytön ohjaaminen/lupien myöntäminen	Maastoliikennelain 4 § ja 28 § mukainen liikkuminen on ilman erillistä Metsähallituksen lupaa sallittu (mm. pelastuspalvelu). Metsähallitus voi myöntää lupia maastoliikenteeseen luonnonpuiston toimintaan soveltuvaan tarkoitukseen maastoliikennelain mukaisesti.	
Muu liikenne	Kielletty		
Liikkuminen			
Toiminto	Ohjaus	Peruste	
Maastopyöräily	Kielletty	luontoa kuluttava vaikutus	
Ratsastus	Kielletty	luontoa kuluttava vaikutus	
Koiravaljakko	Kielletty	luonnonpuiston järjestyssääntö	
Porovaljakko	Luvanvaraista	luonnonpuiston järjestyssääntö	
Kiipeily	Kielletty	Lajistonsuojelu	

Urheilutapahtumat ja järjestetty seuratoiminta sekä partio tai muu vastaava toiminta			
Toiminto	Ohjaus		Peruste
Suunnistuskilpailu	Ohjataan luonnonpuiston ulkopuolelle		Luonnonpuistossa liikkuminen sulan maan aikana sallittua vain reiteillä
Partioleiri	Ohjataan luonnonpuiston ulkopuolelle		Leiriytyminen on sallittua luonnonpuistossa vain Kuohkimajärven tuvan ympäristössä, merkityllä alueella, joka on leireille liian ahdas. Luonnonpuistossa liikkuminen sulan maan aikana sallittua vain reiteillä
Muu toiminta maastossa	vain lumipeitteisenä aikana		Liikkuminen rajoitettua sulan maan aikana vain reiteille
Maa-ainesten otto ja muu käyttö/otto			
Toiminto	Ohjaus		Peruste
Maa-ainesten otto	Kielletty		Alueen rauhoitussäädökset
Polttopuun otto	Kielletty		Alueen rauhoitussäädökset
Pohjaveden otto	Kielletty		Alueen rauhoitussäädökset
Muu käyttö	Kielletty		Alueen rauhoitussäädökset
Metsätalous			
Tavoitteet (metsätalous)			
Toimenpiteet (menetelmät ja rajoitukset)			
Metsätalousmaan muutos	Mt -käytössä	Rajoitetussa mt- käytössä	Kuvaus
Toimenpiteet Natura It-kuvioilla	Kuvaus		
Suosituksia yksityismaiden metsäsuunnitteluun			

17b Poronhoidon toimenpiteet

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta
Selite	Lomakkeella määritellään ne suunnittelualueen luonnonvarojen ja alueiden käyttömuodot, jotka eivät ole tulleet esille aikaisemmillä lomakkeilla. Näitä ovat marjastus, sienestys, poronhoito, liikenteen ja liikkumisen järjestelyt, urheilutapahtumat, partio- ja muu leiritoiminta, kaivostoiminta sekä maa-ainesten, polttopuun ja pohjaveden otto.
Poronhoito	
Toimenpiteet ja käytännöt	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Laidunnus on uhka niille luontoarvoille, joiden säilyttämiseksi puisto on perustettu. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana vuonna 2018 aloitetussa kokeiluhankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennetulla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta. Porojen määrää luonnonpuistossa, räkkäsuojan toimivuutta ja kasvillisuuden elpymistä aidatuilla alueilla seurataan. Tarvittavista jatkotoimista päätetään yhdessä paliskunnan, Saamelaiskäräjien, Metsähallituksen ja tarvittaessa ympäristöministeriön kanssa seurannasta kertyvien kokemusten perusteella. Myös porojen paimentaminen porovahteja käyttäen on myöhemmin vaihtoehto, jos todetaan nykyinen järjestely huonoksi tai toimimattomaksi.
Suosituks	
Saamelaisen poronhoidon tavoitteet	

18 Hallinto

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☐	Laajennusalueet
Selite	Lomakkeella määritellään suunnittelualueen hallintaan liittyvät linjaukset, ohjeet ja määräykset. Suojelualueen hallintaan ja hallintoon olennaisesti liittyviä asioita ovat kannanotto suojelualueen mahdolliseen laajentamiseen, järjestyssääntö, turvallisuus, valvonta ja pelastustoiminta sekä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa.			
Suunnittelualueesta vastaavat tahot				
Kirjaa vastuutaho tähän	Metsähallitus, Lapin luontopalvelut			
Suojelualueiden perustamistoimet ja hallinta				
Toimenpide	Kuvaus			
Järjestyssäännön laatiminen	Uusitaan luonnonpuiston järjestyssääntö aluetta koskevien säädösten ja hoito- ja käyttösuunnitelman linjausten mukaisesti.			
Rajan merkitseminen	Uusitaan ja parannetaan rajamerkintöjä etenkin alueilla, joissa havaittu luvaton kelkkailua			
Rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset				
Toimenpide	Kuvaus			
Turvallisuus ja valvonta				
Toimenpide	Kuvaus			
Valvonta	Metsähallitus valvoo luonnonsuojelualueiden käyttöä viranomaisena ja alueiden haltijana. Metsähallituksen valvontatoiminnan koordinoinnista ja organisoinnista alueilla vastaavat erätarkastajat. Erätarkastajien toimivaltuudet perustuvat lakiin Metsähallituksen erävalvonnasta (1157/2005). Erävalvonta kuuluu myös poliisin ja rajavartioston virkatehtäviin. Valvonnalla on tärkeä ennaltaehkäisevä vaikutus rikosten ja luvattoman toiminnan ehkäisyyn. Metsähallituksen valvonnan tärkeät pääpainoalueet ovat suunnittelualueella sekä laillisuuden että luvallisuuden valvonnassa seuraavat: 1) metsästyksen, kalastuksen, erämaalain, luonnonsuojelulain ja maastoliikennelain valvonta 2) suurpetoihin kohdistuvien laittomuuksien valvonta 3) käyttöoikeus- ja vuokrasopimusten noudattaminen 4) jäte- ja ympäristösuojelulakien säädösten valvonta 5) jokamiehenoikeuksien valvonta 6) luonnossa liikkuvien opastaminen kestävään ja ympäristötietoiseen luonnonkäyttöön 7) uhanalaisten eläinlajien pesinnän tarkastus ja seuranta (mahdollisten häiriötekijöiden valvonta) Erätarkastaja vastaa valvonnan koordinoinnista ja organisoinnista yhteistyössä Metsähallituksen henkilöstön ja valvontaviranomaisten kanssa.			

Valmiudet	☐	Öljyonnettomuussuunnitelma	Ei ole tarpeen	
	☐	Metsäpalontorjuntasuunnitelma	Toimitaan Metsähallituksen palontorjuntasuunnitelman mukaan.	
Palvelurakenteiden turvallisuus	☐	Rakennusten pelastussuunnitelma	Ei ole tarpeen	
	☒	Rakennusten palotarkastus	Palopäällikön ohjeiden mukaan	
	☐	Kohteiden nimi- ja koordinaattimerkinnät	Tupien sijaintikoordinaatit on merkitty tupien huoneentauluihin.	
	☒	Pelastusyhteistyö	Yhteistyössä pelastusviranomaisen kanssa. Merkitään 30x30 m Pelastushelikopterin laskeutumispaikka Kuohkimajärvelle	
Yhteistyö				
Toimenpide	Kuvaus			
Alueellinen ja paikallinen yhteistyö	Keskeisimpien sidosryhmien mm. saamelaiskäräjien ja paliskuntien kanssa suunnittelun alueen asioita käsitellään tarpeen mukaan. Saamelaiskäräjälain 9 §:n neuvottelut ja Poronhoitolain 53 §:n mukainen kuuleminen.			
	Järjestetään vuosittain saamelaisten kotiseutun alueen paliskuntien ja Metsähallituksen yhteistoimintapäivä, johon osallistuvat paliskuntien poroisännät ja Metsähallituksen edustajat.			
	Osallistutaan vuosittain Saamelaiskäräjien, ympäristöministeriön, Lapin Ely-keskuksen ja Metsähallituksen yhteistapaamiseen.			
	Käsivarren paliskunta, Saamelaiskäräjät, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Enontekiön kunta ja kunnan yhteistyöryhmä, Lapin rajavartiosto, poliisi, Kilpisjärven biologinen asema ja alueen yrittäjät. Yhteistyön tavoitteena on lisätä vuorovaikutusta eri käyttäjäryhmien kesken ristiriitojen välttämiseksi ja estämiseksi			
	Erävalvonnassa yhteistyö Lapin rajavartioston, poliisin, tullin ja naapurimaiden valvontaviranomaisten kanssa on tiivistä.			
Kansainvälinen yhteistyö	Metsähallitus on aktiivisesti yhteydessä tutkimustyötä tekevien tahojen kanssa.			
	Yhteistyö Ruotsin ja Norjan luonnonsuojeluhallinnon ja alueiden hoitajien kanssa luontotiedon keräämisessä ja välittämisessä, Kalottireitin markkinoinnissa ja reittien opastuksessa			
Muu rakennuskanta (ei retkeily / virkistyskäytössä oleva)				
Toimenpide	Kohde (nimi)	Omistaja	Kpl	Toimenpiteen kuvaus
-	-	-	-	-
Ysa -alueet ja muu yksityisessä omistuksessa oleva alue				
-				

19 Resurssit

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta		
Selite	Lomakkeella määritellään toiminnan suunnittelun pohjaksi hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuksen kerta- ja jatkuvaluonteiset kustannukset. Lisäksi määritellään muut alueen hoitoon ja hallintoon liittyvät kustannukset, mikä tukee hoito- ja käyttösuunnitelman kytkemistä vuotuisen toiminnan suunnitteluun. Hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuksen kustannuksista vastaa lähinnä Metsähallitus. Mikäli suunnitelmaan kirjataan muita tahoja, kuten ELY-keskusta tai kuntaa koskevia sitoumuksia, myös niiden kustannukset esitetään lomakkeella.		
Vuosi, jonka kustannustasoon arviot perustuvat		2014	
	Jatkuvaluonteiset kulut €/vuosi	Kertaluonteiset menot €	Lisätietoja
Rakennukset	5 000	30 000	Kuohkimajärven tupien puu- ja jätehuolto ja tarvittavat vuosikorjaukset
Rakennelmat	1 000	23 000	Kertaluonteissa kuluissa maasto-opasteiden sekä maantieopasteiden uusiminen Mal- lan P-paikalle suunnitelmakaudella
Reitit	2 000	130 000	Reittimerkinnät, pitkostus ja kunnostukset/reitin siirrot suunnitelmakaudella
Opastuspalvelut ja opastusviestintä	30 000	10 000	Luontoon.fi ja Lundui.fi -sivupäivitykset, opastus Kilpisjärven luontokeskuksessa, maasto-opasteiden suunnittelu
Kävijälaskenta, kävijä-, yritys- ym. tutkimukset	2 000	75 000	seuraava v. 2020 Käsivarren alueella + kansainvälinen luontomatkailusuunnitelma
Virkistyskäyttö yhteensä	40 000	268 000	Toimenpiteet toteutetaan resurssien puitteissa.
Ennallistaminen			
Lajistonhoito			
Muu luonnonhoito			
Luonnonsuojelun seurannat	11500	2000	Nisäkkäät ja linnut, pesätarkastukset vuosittain, samoin tunturiperhosseuranta tehdään vuosittain. Uhanalaisten/ direktiivin kasvilajien seuranta kalkkialueilla noin viiden vuoden välein. Jäkälä- ja sienilajiston kertaluonteinen inventointi. Tunturimittari- tuhoalueiden seuranta.
Luonnonsuojelu yhteensä	11500	2000	Toimenpiteet toteutetaan resurssien puitteissa.
Rakennusperintö			
Arkeologiset kohteet			
Muu kulttuuriperinnön hoito			
Kulttuuriperintö yhteensä			

Hallinto- ja muut kulut	5000			
Kaikki yhteensä	56 500	270 000	Kaikki kustannukset yhteensä suunnitelmakaudella (15 vuotta) €	1 117 500

20 Osallistaminen

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta		
Selite	Kansalaisten ja sidosryhmien kuuleminen suunnittelussa on Metsähallituksen ja ympäristöhallinnon toimintatapa. Osallistamisen tavoitteena on: saada luonnonsuojeluun liittyville tavoitteille ja toiminnalle yleinen hyväksyntä, vähentää ristiriitoja Metsähallituksen ja eturyhmien välillä sekä eri eturyhmien kesken, saada mahdollisimman paljon tietoa, taitoa ja näkemyksiä ratkaisuille pohjaksi, saada yhteistyötahot sitoutumaan suunnitelman tavoitteisiin ja keskeisiin ratkaisuihin sekä luoda pysyvä yhteistyö alueen eri toimijoiden kesken.		
Kohdennettu osallistaminen	Osallistetut tahot	Nimetty edustaja	Tapa
	Hallinto ja viranomaistahot		
Käsivarren alueiden hoidon ja käytön suunnitteluhankkeen yhteistyöryhmä	Enontekiön kunta (kolme edustajaa) Lapin ELY-keskus Saamelaiskäräjät (neljä edustajaa) Enontekiön kalastusalue Paliskuntain yhdistys Saamelaismuseum Siida	Mikko Kärnä, Virpi Väisänen, Jaakko Ala-Mattila, (Liinu Törvi), Liisa Viitala Anne-Maret Labba, Per Oula Juuso, Tuomas Aslak Juuso, Lars Jona Valkeapää Reijo Mannela Marja Anttonen Eija Ojanlatva	Viisi yhteistyöryhmän kokousta

	Järjestöt ja ryhmät		
Käsivarren alueiden hoidon ja käytön suunnitteluhankkeen yhteistyöryhmä	Lapin luonnonsuojelupiiri ry	Sirpa Karjalainen	
	Kilpisjärven kyläyhdistys ry	Elli-Marja Kultima	
	Käsivarren paliskunta ry	Per Antti Labba	
	Enontekiön yrittäjät ry (neljä edustajaa)	Hannu Rauhala, Nils Matti Vasara, Pasi Ikonen, Esa Aidantausta	
	HY Kilpisjärven biologinen asema	Rauni Partanen	
	Johtti Sápmelaccat ry	Nils-Henrik Valkeapää	
	Enontekiön riistanhoitoyhdistys ry	Tuomas S. Palojärvi	
	Karesuvannon kyläyhdistys ry	Kari Kotavuopio	
	Peltovuoman lapinkyläyhdistys	Jouni Eira	
	Suonttavaaran lapinkyläyhdistys	Lauri Kotavuopio	
	Suomen Latu ry	Hannu Liljamo	
	Metla	Seija Tuulentie	
Saamelaiskäräjät	Saamelaiskäräjälain 53 § mukainen neuvottelu	Klemetti Näkkäljärvi, Kalle Varis	Yhteinen kokous 7.1.2015, kirjalliset kommentit suunnitelma-luonnokseen
Käsivarren paliskunta	Poronhoitolain 9 § mukainen neuvottelu	Tuomas Palojärvi, Per Antti Labba	
Saamelaiskäräjien nimeämä Akwé:Kon -ryhmä		Per Antti Labba (pj), Nils Jonas Ketola (valmisteliija-sihtööri), Tuomas Aslak Juuso, Per Oula Juuso, Lars Jona Valkeapää ja Anne-Maret Labba	Yksi kokous, arvioi suunnitelman vaikutukset saamelaiskulttuuriin
	Yritykset		

Yksityisten maanomistajien osallistaminen (Yksityiset suojelualueet ja muut yksityisalueet)				
Avoimet osallistamistilaisuudet		Paikka	Pvm	Osallistujat (lkm)
Yleisötilaisuus, "kyläilta"		Hetta	28.5.2012	7
Yleisötilaisuus, "kyläilta"		Karesuvanto	29.5.2012	16
Yleisötilaisuus, "kyläilta"		Kilpisjärvi	30.5.2012	26
Tilaisuus Kilpisjärven yrittäjille		Kilpisjärvi	20.6.2012	17
Yleisötilaisuus Kilpisjärven norjalaisille vapaa-ajanasukkaille		Kilpisjärvi	2.3.2013	8
Yhteenveto osallistamisen vaikutuksesta suunnitelmaan				
Suunnitelmassa esitetään latureitin linjauksen parantamista lataturvallisuuden takia ja rajamerkintöjen parantamista luvattoman liikkumisen vähentämiseksi. Esitetään jätehuoltopisteen rakentamista Mallan pysäköintialueen läheisyyteen, Mallalle vievän polun varteen ja Mallan opastusaineiston lisäämistä ja tason nostamista. Luontokeskuksen tavoitteena on lisätä aukioloaikoja ja monipuolistaa palvelutarjontaa. Mallan aitaamista esitetään keinoksi antaa puiston luonnolle mahdollisuus toipua 1990-luvulta lisääntyneen voimakkaan porolaidunnuksen vaikutuksista.				
Lausunnot ja palaute				
Pyydetyt lausunnot (kpl)	24	Saadut lausunnot (kpl)	20	Lausuntoyhteenveto on suunnitelman liitteessä 5.
Lausuntokooste				
Lausunto ja lausuja	Suunnitelman osa/lomake	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide	
Enontekiön kunta.				
pitää positiivisena luonnonpuiston aitaamista ja puiston suojaamista porojen laittomalta laiduntamiselta	18 Hallinto	Suunnitelmaa on muutettu ja puiston aitaamisesta on luovuttu	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatietä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiä lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.	

Vaihtoehtoisesti MH voisi tarkastella puistovahdin palkkaamista, mikäli tällä toimenpiteellä kyetään estämään porojen laitton laiduntaminen Mallan luonnonpuistossa.	18 Hallinto	MH pyrkii resurssien puitteissa hoitamaan valvontaa ja retkeilypalveluita mahdollisimman hyvin. Toimia ei ole sidottu alueisiin, vaan henkilökuntaa käytetään joustavasti eri puolilla tarpeen mukaan.	Ei muutosta suunnitelmaan
pyytää, että suunnitelmassa osoitetaan oikeus paikallisille ja ohjelmapalveluyrittäjille Kuohkimajärven kämpän käyttöön taukopaikkana	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Luonnonpuistojen matkailukäyttö on yleensä hyvin rajoitettua ja palvelut on tarkoitettu vain omin voimin kulkeville. Safareiden käytössä on Victoria-reitin varrella tupa, joka on avoin kaikille moottorikelkalla liikkuville. Metsähallituksen mielestä ei ole perusteltua ottaa Kuohkimajärveä kelkkatukikohdaksi. Poiketen kaikista muista sellaisista Lapin alueista joilla tehdään kävijätutkimuksia, Kilpisjärvellä järven lähellä 40% ja erämaassa 27% kävijöistä vastasi, että kelkkailu häiritsee heitä. Aika moni on ilmoittanut, että siirtyy muualle kelkkailun aiheuttaman häiriön vuoksi. Kuten muuallakin Kalottireitin varrella (Meeko, Pitsus, Halti), yritetään kelkkailijoita ja muita kävijöitä ohjata eri tukiin jotta ongelmat pienenevät.	Ei muutosta suunnitelmaan
Saamelaiskäräjät			
MH ei ole noudattanut Akwé: Kon -ohjetta kuten olisi pitänyt ja hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnos on Akwé: Kon -ohjeiden näkökulmasta erittäin puutteellinen.	1 Suunnittelualueen kuvaus ja suunnittelutilanne	Suunnittelu on aloitettu ennen Akwé: Kon –periaatteiden hyväksymistä MH:ssa. Kun suunnittelua jatkettiin kansallispuistot selvityksestä johtuneen tauon jälkeen, olisi ollut hyvä siirtyä Akwé:Kon-menettelyyn ja perustaa erillinen Akwé:Kon-ryhmä.	Ei muutosta suunnitelmaan

Saamelaiskäräjien mielestä myös porolaidunnuksen positiiviset sekä neutraalit vaikutukset tulee kirjata.	11 Keskeiset suojele- ja käyttö-arvot sekä uhat	Uhka-arviointi perustuu Suomessa vuonna 2008 tehtyyn luontotyyppien uhanalaisuusarviointiin (viite 4/4). Voimakasta laidunnusta uhkana on arvioitu luontotyyppien näkökulmasta.	Suunnitelman Lomaketta 4 on täydennetty positiivisten vaikutusten osalta ja lisätty viittauksia tehtyihin tutkimuksiin.
Saamelaisuus on tunnustettava alueen arvoksi ja kirjattava suunnitelmaan	6 Kulttuuriperintö 11 Keskeiset suojele- ja käyttö-arvot sekä uhat	Saamelaiskulttuuri on tunnistettu alueen arvoksi lomakkeella 6, Kulttuuriperintö. mutta sen on syytä näkyä myös keskeisenä suojele-arvona lomakkeella 11, Keskeiset suojele- ja käyttöarvot sekä uhat	Lisätty saamelaiskulttuuri omaksi arvokseen lomakkeelle 11 ja siihen liittyviä toimenpiteitä seuraaville lomakkeille
Porolaidunnuksen positiivisia vaikutuksia ei ole otettu huomioon hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnoksessa, eikä siten Mallan aitaamisen vaikutuksia edes Mallan luontoon, saati sitten alueen saamelaiskulttuuriin, ole asianmukaisesti selvitetty ja esitys tulee poistaa Mallan luonnonpuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnoksesta	11 Keskeiset suojele- ja käyttö-arvot sekä uhat, 12 Uhkatekijöiden torjuminen, vaikutusten arviointi ja seuranta	Luonnonpuiston aitaamisesta kokonaan on luovuttu.	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatietä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
vastustaa Mallan luonnonpuiston aitaamista kokonaan ja vaatii esityksen poistamista Mallan luonnonpuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta. Esitys ei täytä kansainvälisten sopimusten, metsähallituslain saati poronhoitolain velvoitteita. Rakentaminen voi olla myös vastoin perustuslakia. Toteutuessaan esitys heikentäisi olennaisesti saamelaisen luonnon monimuotoisuuteen liittyvän perinteisen tiedon, käytänteiden ja innovaatioiden säilymistä sekä saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytyksiä	18 Hallinto	Luonnonpuiston aitaamisesta on luovuttu.	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatietä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.

Lapin liitto			
HKS:ssa käsitellään hyvin suppeasti Tunturi-Lapin maakunta-kaavaa tai HKS:n suhdetta maakuntakaavassa suunniteltuun maankäyttöön. Ainakin kaava-merkinnät niihin liittyvine mää- räyksineen olisi hyvä tuoda esille.	1 Suunnittelualueen kuvaus ja suunnittelutilanne	Jäänyt epähuomiossa pois suunnitelmasta	Lisätty ote Tunturi-Lapin maakuntakaavakartasta selitteineen (uusi Liite 1)
HKS:n taulukkomuotoinen esitystapa on luettavuuden ja kokonaisuuksien hahmottamisen kannalta ongelmallinen.	Koko suunnitelma	Taulukkomuotoinen esitystapa liittyy käyttöön otettavaan tietojärjestelmään eikä siihen voi tehdä muutoksia	Ei muutosta suunnitelmaan
Lapin ELY-keskus			
hks on kattava ja perusteellinen esitys luonnonpuiston ainutlaatuisesta tunturiluonnosta. Myös keskeiset suojeluarvot ja niihin kohdistuvat uhat on suunnitelmassa hyvin tunnistettu ja kuvattu.	Koko suunnitelma	Suunnitelmaa tukeva kommentti.	Ei muutosta suunnitelmaan
suojelu- ja tutkimustavoitteiden turvaamiseksi porojen laiduntamista koskeva kysymys tulee ratkaista. Tilanne ei myöskään ole asetuksen mukainen, sillä poronhoito on kielletty Mallan luonnonpuistossa, mutta poroja laiduntaa puistossa varsinkin kesäisin	18 Hallinto	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen risti-riitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
suojeluarvojen ja tieteellisen tutkimuksen turvaamiseksi ainakin osittainen aitaaminen on nykyisessä tilanteessa varteenotettava vaihtoehto. Hallittu laiduntaminen pitää olla tarvittaessa mahdollista, kuten Metsähallitus on esittänytkin	18 Hallinto	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan

voimakkaan laidunnuksen ja hitaasti etenevän ilmastomuutoksen vaikutuksista suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajistoon ei ole olemassa tutkimuksellista tietoa tai ainakaan sitä ei ole esitetty hoito- ja käyttösuunnitelmassa. ELY-keskus pitää tarpeellisena, että pohdittaessa osittaistakin aitaamista, päätöksenteon pohjaksi esitetään tieteellistä aineistoa em. seikoista.	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu. Sen sijaan pienialaisia uhanalaisesiintymiä on aidattu.	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räikkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
mahdollinen puiston aitaaminen on iso kysymys, ja tarkemmassa suunnittelussa on syytä panostaa hyvään yhteistyöhön alueen paliskunnan kanssa.	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu. Sen sijaan on aidattu joitakin uhanalaisesiintymiä yhteistyössä paliskunnan kanssa.	Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räikkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
Mahdollisen aidan rakentamisessa tulee pyrkiä minimoimaan haitat, kuten vaikutukset linnustoon ja kasvillisuuden kulumisen aidan lähistöllä.	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu.	Ei muutosta suunnitelmaan
jatkosuunnittelussa pitäisi selvittää, onko koko puiston aitaaminen ainut vaihtoehto vai olisiko perusteltua rajoittaa aitaamisella vain tiettyjä alueita.	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu. Sen sijaan on aidattu joitakin uhanalaisesiintymiä yhteistyössä paliskunnan kanssa.	Ei muutosta suunnitelmaan

Käsivarren paliskunta			
vastustaa aitaamista osittain tai kokonaan ja esittää, että nyt voimassa oleva porojen laiduntamista koskeva kielto poistetaan	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu.	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räikkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
Aitaamisesta ei ole neuvoteltu paliskunnan kanssa poronhoitolain 53§ mukaisesti, niin kuin olisi pitänyt.	18 Hallinto	Poronhoitolain edellyttämä neuvottelu on esitetty käytäväksi lausuntokierroksen jälkeen	Ei muutosta suunnitelmaan
Käsivarren paliskunnan tulisi saada korvaus porojen hakemisesta, jos laidunnuksen kielto pysyy voimassa. On mahdollista estää porolaidunnusta myös aitaamalla aluetta ja hakea porot pois, toimet voidaan yhdistää muuhun puiston hoitoon ja valvontaan. MH:n tulisi vastata kustannuksista. Paliskunta viittaa myös Paliskuntain yhdistyksen antamaan lausuntoon	18 Hallinto	Asetuksen mukaan poronhoito ja siihen liittyvät toimet on kielletty Mallan luonnonpuistossa. Metsähallitus ei rajoita porojen laiduntamista Mallan luonnonpuistossa, vaan poronhoito on kielletty asetuksella, eikä MH siten ole velvollinen kustantamaan porojen hakemisesta koituvia kustannuksia.	Ei muutosta suunnitelmaan

Paliskuntain yhdistys			
vastustaa Mallan alueen aitaamista	18 Hallinto	Aitaamisesta on luovuttu	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
Ilman poronhoitolain 53 § mukaisia neuvotteluja ei voida päättää aidan rakentamisesta	18 Hallinto	Poronhoitolain edellyttämä neuvottelu on esitetty käytäväksi lausuntokierroksen jälkeen	Ei muutosta suunnitelmaan
Paliskuntain yhdistys esittää Mallan luonnonpuiston laidunnuskiellon poistamista.	18 Hallinto	MH ei voi omalla päätöksellään muuttaa asetusta	Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta. Ei muutosta suunnitelmaan
Mikäli laidunnuskielto jatkuu, tulee paliskunnan saada korvaus porojen hakemisesta Mallan luonnonpuiston alueelta. Luonnonsuojelulain 14 pykälän mukaan porojen laiduntamisen rajoittamisesta aiheutuvat aitaus- ja muut kustannukset suoritetaan valtion varoista. MH ei ole toiminut luonnonsuojelulain mukaisesti.	18 Hallinto	Luonnonsuojelulain 14 § "... alueen hallinnasta vastaava viranomainen tai laitos voi luonnontutkimukseen liittyvästä tai muusta erityisestä syystä rajoittaa porojen laiduntamista luonnonpuistossa. Rajoittamisesta aiheutuvat aitaamis- ja muut kustannukset suoritetaan valtion varoista." Metsähallitus ei rajoita porojen laiduntamista Mallan luonnonpuistossa, vaan poronhoito on kielletty asetuksella, eikä MH siten ole velvollinen kustantamaan porojen hakemisesta koituvia kustannuksia.	Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.

Mikäli aita rakennetaan, sen toimivuudesta ei ole varmuutta. Talvella porot kulkevat helposti lumen alle jääneen aidan yli puiston alueelle ja lumien suluttua porot voivat jäädä vangiksi alueen sisälle.	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu.	Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiä lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
Käsivarren paliskunnan talvilaidunten kunto mainitaan heikoksi. Viitteenä 10/1, mutta lähdeluettelosta ei lähdettä löydy.	10 b Poronhoito	Viitteen olisi pitänyt olla muodossa 4/3	Viite on korjattu
Luonnoksessa kirjoitetaan jatkuvasti voimakkaasta laidunnuksesta. Mallan alueella ei ole ollut jatkuvaa voimakasta porolaidunnusta vuosikymmeniin	Koko suunnitelma	Voimakkaan porolaidunnuksen vaikutukset näkyvät tietyillä Mallan luontotyypeillä ja lajistossa	Ei muutosta suunnitelmaan
Tutkimustiedon mukaan poronhoidolla on alueelle myös positiivisia ja neutraaleja vaikutuksia. Näitä ei ole luonnoksessa huomioitu.	4 Luontotyytit	Suunnitelman Lomaketta 4 on täydennetty positiivisten vaikutusten osalta ja lisätty viittauksia tehtyihin tutkimuksiin.	Täydennetty suunnitelmaa
Mallan kohdalla valtioiden välinen rajaporoesteita on norjalaisten kunnossapitovastuulla. Näihin aitoihin ei MH:lla ole kunnossapito-oikeutta	18 Hallinto	Suunnitelman kirjaus on harhaanjohtava. Metsähallitus ei vastaa aidoista, mutta pyrkii vaikuttamaan siihen, että aidan kunnossapidosta huolehditaan	Muutettu tekstiä
Ls-lain 16 pykälän mukaan saamelaisien kotiseutualueella sijaitseissa kansallis- ja luonnonpuistoissa on turvattava saamelaisten kulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen edellytykset. Poronhoito on Käsivarren alueella vuosia vanha luontaiselinkeino ja saamelaiskulttuurin perusta	10 b Poronhoito	Metsähallitus on noudattanut voimassa olevaa asetusta, jonka mukaan poronhoito ja siihen liittyvät toimet on kielletty Mallan luonnonpuistossa	Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiä lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.

Kilpisjärven kyläyhdistys			
Retkeilyrakenteiden kunnostaminen, hiihtouran turvallisempi linjaus ja opasteiden uusiminen ovat ajankohtaisia. Lisäksi kyläyhdistys pitää tärkeänä tien varrella olevan pysäköintialueen kunnostusta ja jätehuollon saatamista asian mukaiselle tasolle.	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
Metsähallituksen tulee pystyä huolehtimaan luonnonpuiston järjestyssääntöjen noudattamisesta esim. porolaidunnuksen suhteen aitauksella tai muulla parhaaksi katsomallaan tavalla	18 Hallinto	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räikkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiä lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
Suunnitelmassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota Koltalahden–Kuohkimajärven alueen luontomatkailun tarpeisiin. Kolmen valtakunnan rajapyykki on tärkeä matkailunähtävyys ja kaikille kävijäryhmille tulisi olla rajapyykin tuntumassa tarjolla lämmittely- ja taukopaikka.	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Luonnonpuistojen matkailukäyttö on yleensä hyvin rajoitettua ja palvelut on tarkoitettu vain omin voimin kulkeville. Safareidenkäytössä on Victoria-reitin varrella tupa, joka on avoin kaikille moottorikelkalla liikkuville.	Ei muutosta suunnitelmaan
Mallan luonnonpuiston virkistyskäytön ja opastustoiminnan kannalta olisi tärkeää, että Kilpisjärven luontokeskus on avoinna läpi vuoden.	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	MH pyrkii resurssien puitteissa jatkamaan luontokeskuksen aukioloaikoja ja vastaamaan kysyntään sitä mukaa kun Kilpisjärven matkailusesonki pitenee	Ei muutosta suunnitelmaan

Enontekiön rhy			
puiston ympärille suunnitellun poroesteaidan rakentamisessa huomioitava riistan liikkuminen alueella. Riekkokojen aitaan törmäykset tulee ehkäistä rakentamalla aita niin, että linnut havaitsevat aidan nykyisiä poroaitoja paremmin. Hirvien liikkuminen tulee turvata riittävällä määrällä hyppyporotteja. Ennen aidan rakentamista tulee huomioida meneillään olevan aitatutkimuksen tulokset.	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu, mutta MH ottaa aitatutkimuksen tulokset huomioon kaikessa aitarakentamisessa	Ei muutosta suunnitelmaan
Suomen riistakeskus.			
alueen aitaamisessa on huomioitava aitarakenteiden eläin- ja riistaturvallisuus. Riistakeskus toivoo myös että aitahankkeessa huomioidaan yhteistyö Lapin yliopiston/Arktisen keskuksen johtaman Poroaitojen riistaturvallisuus-hanketyöryhmän kanssa	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu.	Ei muutosta suunnitelmaan
Symbioosi ry (Helsingin yliopiston biologian opiskelijoiden ainejärjestö).			
HKS on ammattitaidolla tehty ja vastaa hyvin alueen vaatimuksia.	Koko suunnitelma	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
pitää ehdottoman tärkeänä poroaidan rakentamista laittoman porolaidunnuksen estämiseksi ja vaatii että MH kiirehtii aidan rakentamista	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu.	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räikkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiä lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.

Suoma Boazosámit rs			
Luonnonpuiston perustamisedellytyksiin kuulunut valtion maanomistusoikeus on ollut alusta alkaen epäselvä.	Koko suunnitelma	MH noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.	Ei muutosta suunnitelmaan
Lausunnossa mainituissa ruotsalaisissa tutkimuksissa on todettu, että porojen laiduntaminen vaikuttaa avainbiotooppien valtaenemistön biologiseen monimuotoisuuteen tuntureilla ja voidaan sanoa että näille biotoopeille porojen laiduntaminen on yksi tärkeimmistä ekologisista kehitysprosesseista. Ruotsin puolella tehdyn tutkimuksen mukaan tietyt tunturialueet muodostavat porojen laidunalueina Skandinavian laajimmat kulttuuribiotoopit, jotka siten tulisi suojella sellaisina.	14 Luonnon ja kulttuuriperinnön suojelu	Mallan luonnonpuiston luontotyytit on määritetty kuuluviksi alueen luontaisiin luontotyypeihin, ei kulttuuribiotooppeihin.	Ei muutosta suunnitelmaan
Mallan luonnonpuiston perustamiseen liittyvästä lainsäädännöstä ei löydy perusteita luonnon väitteelle, jonka mukaan luonnonpuisto olisi perustettu "tieteellistä tutkimusta varten vuonna 1938".	1 Suunnittelualan kuvaus ja suunnittelutilanne	Lomakkeella 1 on käytetty Mallan luonnonpuiston järjestyssäännöstä löytyvää sanamuotoa, joka vastaa yleisesti käytettyä luonnonpuiston määritelmää. Tällaista määritelmää ei löydy luonnonpuiston perustamissäädöksistä.	Poistettu virke "Sillä on perustamissäännösten mukaan kaksi pää-tarkoitusta: alkuperäisen luonnon suojelu ja tieteellinen tutkimus."
Luonnon perustana olevat arvot eivät perustu Mallan luonnonpuiston perustamista koskevaan lakiin eivätkä asetukseen. Luonnon perustelu antaa virheellisen kuvan Mallan luonnonpuiston perustamista koskevasta säädös-perustasta ensisijaisesti tutkimustarkoituksiin.	11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhkat	Ympäristöministeriön sivuilla määritellään luonnonpuisto näin: Luonnonpuistot palvelevat ensisijaisesti luonnonsuojelua ja tieteellistä tutkimusta. Niissä luonto pyritään säilyttämään mahdollisimman koskemattomana." Määritelmän katsotaan kattavan myös vanhat luonnonpuistot, joiden perustamissäädökset eivät tarkemmin kerro puiston perustamistarkoituksesta. Vuoden 1923 luonnonsuojelulain hallituksen esitykseen (HE 24/1922) liittyvässä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä kuvataan luonnonpuistoa alueena, jolla on etupäässä tieteellinen tarkoitus.	Ei muutosta lomakkeelle 11.

Metsähallitus ei saa viranomaisena ryhtyä soveltamaan Mallan luonnonpuistossa poronhoidon kieltävää vuoden 1981 asetusta luonnoksen tarkoittaman Mallan hoito- ja käyttösuunnitelman perustana, koska asetus on ristiriidassa perustuslain ja ls-lain kanssa. Saamelaisten oikeus porolaitukseen Mallalla on saavutettu ennen alueen rauhoitusta, joten luonnonsuojelulakien mukaiset rauhoitusmääräykset eivät koske heitä (ks. luonnonsuojelulaki (71/1923) 8 § ja (1096/1996) vastaava 71 §).	1 Suunnittelualueen kuvaus ja suunnittelutilanne	MH on noudattanut voimassa olevaa asetusta.	Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
Missään tapauksessa kyseeseen ei tule poronhoidon kieltäminen alueella aitaamalla alue. Porosaa- melaisten perinteiseen elinkeinon harjoittamiseen kuuluu Mallan alueen käyttö kesäaikana porolaitumeksi viikon parin ajaksi. Tämän saamelaisten porojenkin oppiman tavan on voitava häiriintymättömästi jatkua.	18 Hallinto	Luonnonpuiston aitaamisesta on luovuttu.	Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räkkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen ristiriitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
Johti Sápmelaččat			
Lausunto samansisältöinen kuin Suoma Boazosámit rs lausunto. Liitteenä asiakirja ja karttoja, jotka kuvaavat alueen poronhoitoa v. 1913, ja joissa mainitaan myös Malla	kts Suoma Boazosámit rs		

Kilpisjärven biologinen asema			
Mallan luonnonpuiston tilanne on vakava ja vaatii pikaisia toimia koska (1) vuosikymmeniä jatkunut porolaidunnus on laitonta. (2) laidunnus tuhoaa Mallan ainutlaatuisen, maassamme harvinaisen luonnon ja (3) laidunnus tuhoaa tieteellisesti arvokkaat tutkimukset (luonnonpuisto on perustettu tutkimusta varten). Biologinen asema toteaa, että Mallalla olevia koeruu- tuja ja linjoja ei voida aidata. Jos näin tehtäisiin, koko puisto olisi yhtä aitaviidakkoa	18 Hallinto	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Käsivarren paliskunta ja paikallinen poromies, jonka porot puistossa palkivat, ovat mukana hankkeessa, jossa porojen liikkumista ohjataan osittaisella paimennuksella ja toiselle puolelle valtatieä rakennettavalla räikkäsuojalla sekä pienillä, koeluonteisilla uhanalaisimpien kasvilajien esiintymien aitaamisilla. Näiden toimenpiteiden ei odoteta ratkaisevan Mallan luontoarvojen ja porolaidunnuksen risti- riitaa lopullisesti, mutta hankkeella saadaan kokemuksia erityyppisten ratkaisujen toimivuudesta.
aita ja siinä oleva portti mahdollis- taiti kontrolloidun laidunnuksen, jos se katsottaisiin välttämättö- mäksi	18 Hallinto	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.
aidan rakentaminen voitaisiin ra- hoittaa kansalaiskeräyksellä Mal- lan satavuotisjuhlan (2016) kunni- aksi	18 Hallinto	-	-
ylilaidunnus on tunturiluonnolle akuutti vaara, toisin kuin suunni- telmaluonnoksessa mainittu ilmas- ton lämpeneminen. Jos laidunasi- oita ei saada järjestykseen, ilmas- tonmuutoksella ei ole edes teo- reettisia tuhomahdollisuuksia, Lausunnossa esitetään myös da- taa sään vaihtelusta Kilpisjärvellä. Tunturiluonto on sopeutunut voi- makkaisiinkin ilmaston vaihtelui- hin, mutta ei nykyisenkaltaiseen laidunnuspaineeseen.	11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhkat	Ilmastonmuutos on edetessään ar- vioitu monen tunturilajin ja luonto- tyyppin uhkatekijäksi. Laidunnuksen vaikutukset näkyvät Mallan luon- nossa jo nyt, mikä on todettu suun- nitelmassa.	Ei muutosta suunnitelmaan

Lapin luonnonsuojelupiiri			
hoito- ja käyttösuunnitelma on huolellisesti tehty ja valmistelutyössä on ollut hyvin mukana eri viranomaisia ja sidosryhmiä. Hoito- ja käyttösuunnitelman päämäärät ovat erittäin hyviä ja tarkoituksenmukaisia luonnonpuistolle. Kun päämäärät ja kehittämisen tavoitteet ovat selkeitä, on helpompi päättää keinoista, joilla niihin päästään	koko suunnitelma	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
hoito- ja käyttösuunnitelmassa tulee toteuttaa voimassa olevaa asetusta 18.12.1981/932 koskien kansallis- ja luonnonpuistoja (5 §, 7-kohta: Mallan erityisasema poronlaidunnuksen suhteen)	18 Hallinto	Luonnonpuiston aitaamisesta on luovuttu	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.
Lapin alkuperäiseen luontoon kuuluu poro (aikaisemmin peura) ja siltä osin Mallan luonnonpuiston kaksi pääargumenttia: alkuperäisen luonnon suojelu ja porojen poistaminen alueelta ovat ristiriidassa keskenään. Lapin ekosysteemiin kuuluvat niin porot kuin suurpedotkin ja luonto ei ole alkuperäistä, mikäli ne puuttuvat. Lisäksi hks:ssa kerrotaan, että Malla olisi hyvä vertailukohde muihin Tunturi-Lapin luonnonpuistoihin nähden, mikäli asetusta olisi noudatettu eikä porojen laidunnusta olisi tapahtunut. Epäselväksi jäi kuitenkin, onko sellaisia tutkimuksia tehty ja tukevatko tulokset aitaamista.	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.
aitaamisella on myös haittavaikutuksia mm. muiden eläinlajien siirtymiseen ja lintukuolemiin, mutta mikäli se osoittautuu ainoaksi vaihtoehdoksi liikalaidunnuksen estämiseksi, tulee se tehdä. Mikäli kustannukset nousevat tärkeimmäksi esteeksi aitaamiselle, voisi vaihtoehtona olla myös harkita, että vain tärkeimmät koealat aidattaisiin. Mikäli aita rakennetaan, olisi toivottavaa, että esimerkiksi Kilpisjärven biologinen asema raportoi mahdollisista lintukuolemista	18 Hallinto	Puiston aitaamisesta on luovuttu	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.
alueella on kalastus kielletty eikä kalaston tilasta ole tietoa. Toivottavaa olisi, että tämän suhteen käynnistettäisiin pikimmiten tutkimushanke	16 Erätalouden toimenpiteet	Metsähallitus ei tee itse tutkimusta, mutta suhtautuu myönteisesti alueen tutkimuksiin ja pyrkii edistämään niitä	Ei muutosta suunnitelmaan.

Käsivarren lsy			
HKS-luonnos on kokonaisuutena monipuolinen ja perusteellinen. Käsivarren lsy pitää erinomaisina mm. seuraavia luonnoksessa esitettyjä uudistuksia: retkeilyrakenteiden kunnostaminen, hiihtouran turvallisempi linjaus ja opasteiden uusiminen. Erityisen tärkeänä lsy pitää valtatie 21:n varrella olevan pysäköintialueen kunnostusta ja jätehuollon saattamista nykyaikaiselle tasolle	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Suunnitelmaa tukeva lausunto	Ei muutosta suunnitelmaan
esittää paluuta ympärivuotiseen puistonvartijajärjestelmään riippumatta siitä, rakennetaanko aita vai ei. Metsähallituksen tulee perustaa Kilpisjärvelle puistonvartijan toimi. Puistonvartijan toimenkuvaan kuuluisi puiston virkistyskäytön valvonta ja retkeilyinfrastruktuurista huolehtiminen.	18 Hallinto	MH pyrkii resurssien puitteissa hoitamaan valvontaa ja retkeilypalveluita mahdollisimman hyvin. Toimia ei ole sidottu alueisiin, vaan henkilökuntaa käytetään joustavasti eri puolilla tarpeen mukaan.	Ei muutosta suunnitelmaan
Mallan luonnonpuiston virkistyskäytön ja opastustoiminnan kannalta olisi tärkeää, että luontokeskus on avoinna läpi vuoden. Mallan luonnonpuistoon liittyvää opastus- ja opetusmateriaalia tarvitaan Kilpisjärven luontomatkailun tueksi	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	MH pyrkii resurssien puitteissa jatkamaan luontokeskuksen aukioloaikoja ja vastaamaan kysyntään sitä mukaa kun Kilpisjärven matkailusesonki pitenee	Ei muutosta suunnitelmaan
Lapin rajavartiostolla ei lausuttavaa			
Saanan luonnon ystävät – Luomus ry			
Hoito- ja käyttösuunnitelman viiteluettelossa on vain muutama porojen laidunnusta käsittelevä raportti ja yksi väitöskirja. Olisi toivottavaa, että hoito- ja käyttösuunnitelma pohjautuisi ajantasaiseen kansainväliseen ja vertaisarvioituun tutkimukseen, joka käsittelee Mallan alueen kannalta vertailukelpoisia alueita.	5 Lajisto ja Liite 1	Arviointi porolaidunnuksen vaikutuksista perustuu Suomessa vuonna 2008 tehtyyn luontotyyppien uhanalaisuusarviointiin (viite 4/4). Arvioinnin on tehnyt asiantuntijaryhmä, joka on tarkastellut myös silloista viimeisintä tutkimustietoa.	Suunnitelman Lomaketta 5 on täydennetty ja lisätty viittauksia tehtyihin tutkimuksiin.
Aitaa pystytettäessä vaarana on aiheuttaa sekä sosiaalisesti että ekologisesti ei-toivottuja seurauksia, minkä takia ylilaidunnuksen tunnusmerkit ja suojelutavoitteet on tarkoin määriteltävä ja niiden mittaamisessa on hyödynnettävä viimeisimpiä tutkimustuloksia.	18 Hallinto	Luonnonpuiston aitaamisesta on luovuttu	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.

Ilmastonmuutoksen vaikutusten minimoinnin kannalta porolaidunnuksen merkitys korostuu entisestään.	11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot 18 Hallinto	Puiston aitaamisesta on luovuttu.	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.
Lapin lintutieteellinen yhdistys			
tyytyväinen siihen että Mallan puiston aitaaminen poroilta on yhtenä esitettynä toimenpiteenä HKS:ssa	18 Hallinto	Aidan rakentamisesta on luovuttu	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.
Porojen ylilaidunnus yhdessä ilmastonmuutoksen kanssa saattaa tulevaisuudessa heikentää erityisesti tunturilinnuston tilaa alueella.	11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhkat	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
Mallasta ei voi tehdä täysin porotonta aluetta, koska laiduntamattomuudella olisi vähintään yhtä suuret ekologiset vaikutukset tunturiluontoon. Poro kuuluu kestäväällä laidunnuspaineella tunturiluontoon sillä muutoin Mallan puistoa uhkaa tunturikoivikoiden ja pajujen sekä heinien leviäminen, joka puolestaan hävittäisi avoimet tunturikankaat ja niiden uhanalaislajiston. Tutkimusten mukaan ilmaston oletettu lämpeneminen voisi vielä edistää asiaa. Laiduntamattomuudella olisi seuraamukset myös ylempien trofiatasojen eliöihin kuten lintuihin.	18 Hallinto	Luonnonpuiston aitaamisesta kokonaan on luovuttu	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.
Laidunratkaisu toimii parhaiten kestävältä pohjalta ja luonnonhoidollisena laidunnuksena kuten HKS toimenpiteeksi esitetään. Puiston kestävä laidunnuspaineen taso voidaan laskea ja arvioida ennakoita tieteellisin perustein. Puistoa ympäröivään poroaitaan tulee tehdä portteja, joiden kautta puistoon voidaan laskea sopimusten mukaisesti määrääjäksi porokarjaa alueen porokylästä tasapuolisesti. Tällöin on mahdollista jäljitellä porojen muodostavaa luonnollista laidunkiertoa. Puistossa olevat tieteelliset tutkimusalueet voidaan suojata aidoilla erikseen.	18 Hallinto	Luonnonpuiston aitaamisesta kokonaan on luovuttu.	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.

Laidunratkaisujen vaikutusta puiston luontoon tulee seurata Metsähallituksen ja Helsingin yliopiston toimesta. Mukana voisi olla myös muita yliopistoja ja tutkimuslaitoksia. LLY:n mielestä Metsähallituksen tulisi seurata omalla vakioolinjaverkostollaan alueen lintukantojen muutoksia. Seuranta täydentäisi omalla panoksellaan valtakunnallista linnuston seurantaa. Lisäksi alueen riistakantojen seurantaa tulee jatkaa.	18 Hallinto	Luonnonpuiston aitaamisesta kokonaan on luovuttu.	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella. Hankkeen vaikutuksia seurataan.
Luonnonsuojelurikkomusten valvontaan, kuten luontoa kuluttava ja häiritsevä liikkuminen sekä mahdollinen lintujen munien keräily, tulee kiinnittää erityistä huomiota sekä osoittaa myös riittävät resurssit niiden valvontaan.	18 Hallinto	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
Lapin poliisilaitos			
pitää hyvänä että hoito- ja käyttösuunnitelma päivitetään vastaamaan tämänhetkistä tilannetta.	koko suunnitelma	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
Norjan puoleisen raja-aidan rakentaminen ja kunnossapitovastuu kolmen valtakunnan pylväiltä koko Mallan alueella on Norjan vastuulla on suuri merkitys, ettei Norjan porot pääse laidunamaan Suomen puolelle. Tämä edellyttää jatkuvaa aidan kunnossapidon tarkastusta	18 Hallinto	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
poronhoidon järjestäminen sen eri muodoissa on Käsivarren paliskunnan vastuulla ja järjestettävä lain ja määräysten mukaisesti. Suunniteltu väliaita Siilasvuomalta valtakunnanrajalle voisi tuoda helpotusta laidunongelmaan mutta on myös otettava huomioon ettei Norjan porot pääse Mallan luonnonpuistoon Norjan puolelta ja hyödynnä sitä. Poliisilaitos ei ota kantaa pitääkö aita rakentaa vai ei.	18 Hallinto	-	Ei muutosta suunnitelmaan

Suomen Latu ja Tunturilatu			
pitää MH:n suunnitelmia retkeilypalveluiden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi hyvinä	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
Mikäli poroaita toteutuu, tulisi retkeilyreittiin liittyvien porttien olla varmoja ja helppokäyttöisiä, jotta ne eivät jää vahingossa auki	18 Hallinto	Puiston aitaamisesta kokonaan on luovuttu.	Ei muutosta suunnitelmaan
Mm. sivulla 25 todetaan, että liikkuminen puistossa tapahtuu omin voimin patikoiden tai suksilla. Ehdotamme, että tällaisissa kohdissa puhutaan vain omin voimin liikkumisesta, jolloin se sisältää edellisten lisäksi esim. lumikenkäilyn	7B Luonnon virkistyskäyttö: opastusviestintä	Omin voimin liikkuminen on parempi ilmaisu	Poistettu sanat "patikoiden tai suksilla"
Luontokeskuksen aukioloaikoja toivomme pidentettävän, koska luontokeskus palvelee mm. varaustupien käyttäjiä	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
Voisiko harkita pyöräilyn sallimista välillä laivaranta-rajapyykki (tai poroaita 200 m ennen rajapyykkiä, koska olemassa olevan reittipohjan vuoksi se ei uhkasi sen enempää alueen luontoarvoja? Kilpisjärveltä Koltalahdelle ja Koltajärven (Norjan puolella) ympäri Goldahytta-rajapyykille ja edelleen Koltalahdelle, olisi hyvä maastopyöräreitti, joka palvelisi myös Kilpisjärven yrittäjiä. Matkalla on rajapyykin ja poroaidan välillä n. 100-150 m kivistä polkua talutettavana, eikä sen enempää tarvitsisi puiston kautta kulkea. Onko tällainen siirtyminen hks:n tarkoittamaa omin voimin liikkumista, ja siten mahdollista? Reitti hyödyttäisi paikallisia luontomatkailuyrittäjiä.	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Metsähallitus ei merkitse polkupyöräreittejä Mallan luonnonpuistoon..	Ei muutosta suunnitelmaan
Ruotsin Koltaluoktan päivätupa täydentää hyvin laajemman alueen tupaverkkoa. Sen säilyminen retkeilijöille tärkeää. Se vähentää myös käyttöpainetta luonnonpuiston sisällä sijaitsevan Kuohkimajärven tuvan ympäristössä.	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
Kilpisjärven Martat			
kannattaa MH:n suunnittelemaa toimenpiteitä Mallan aitaamiseksi	18 Hallinto	Luonnonpuiston aitaamisesta on luovuttu.	Asetuksen mukaan porojen laiduntaminen luonnonpuistossa on kielletty. Koska puistoa ei ole aidattu, porot voivat vapaasti hakeutua sinne. Lausunnolla olleessa suunnitelmassa Metsähallitus esitti luonnonpuiston aitaamista. YM:n kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen aitaamisesta luovuttiin, ja sen sijaan pyritään vähentämään laidunnuspainetta vuonna 2018 aloitetulla kokeiluhankkeella.

Kilpissafarit			
kannattaa esitettyjä retkeilyreittien parannuksia.	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
Kilpisjärven luontokeskuksen tulee toimia ympärivuotisesti ja tukea alueen matkailua.	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	MH pyrkii resurssien puitteissa jatkamaan luontokeskuksen aukioloaikoja ja vastaamaan kysyntään sitä mukaa kun Kilpisjärven matkailusezonki pitee	Ei muutosta suunnitelmaan
Vaatii että Mallan luonnonpuiston HKS:aan kirjataan paikallisille ohjelmapalveluyrittäjille oikeus käyttää Kuohkimajärven autiotupaa taukopaikana. MH:n tulee palata suunnitelmissaan ja toiminnassaan Metlan toteuttamaan yhteistyöhakuihin toimintamalliin, jolla tuettiin paikallisia matkailuyrittäjiä.	15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet	Metsähallituksen mielestä ei ole perusteltua ottaa Kuohkimajärveä kelkkatukikohdaksi. Poiketen kaikista muista alueista Lapissa joilla kävijätutkimuksia tehdään, Kilpisjärvellä järven lähellä 40% ja erämaassa 27% kävijöistä vastasi, että kelkkailu häiritsee. Aika moni on ilmoittanut, että siirtyy muualle kelkkailun aiheuttaman häiriön vuoksi. Kuten muuallakin Kalottireitin varrella (Meeko, Pitsus, Halti), yritetään kelkkailijoita ja muita kävijöitä ohjata eri tukikohtiin, jotta ongelmat pienenisivät.	Ei muutosta suunnitelmaan
Yksityinen lausunnonantaja			
sana laidunnuspaine lieventää todellista tilannetta, kun kyseessä on porolaidunnus puistossa – jopa ylilaidunnus. Mallan porolaidunnus on paikoin erittäin voimakasta ja siitä luonnon elpyminen vie kauan	11, Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhat	Suunnitelmaa tukeva kommentti	Ei muutosta suunnitelmaan
Kilpisjärven alueella ilmaston vuotuiset vaihtelut ovat niin suuria, että ilmastonmuutos jää näkyväksi. Nykymittausten tarkastelujakson tulee olla huomattavasti pitempi, jotta siitä voitaisiin tulkita tämän alueen ilmastonmuutosta.	11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhat	Ilmastonmuutos on edetysään arvioitu monen tunturilajin ja luontotyypin uhkatekijäksi (viitteet 4/4 ja 5/1). Laidunnuksen vaikutukset näkyvät Mallan luonnossa jo nyt, mikä on todettu suunnitelmassa.	Ei muutosta suunnitelmaan

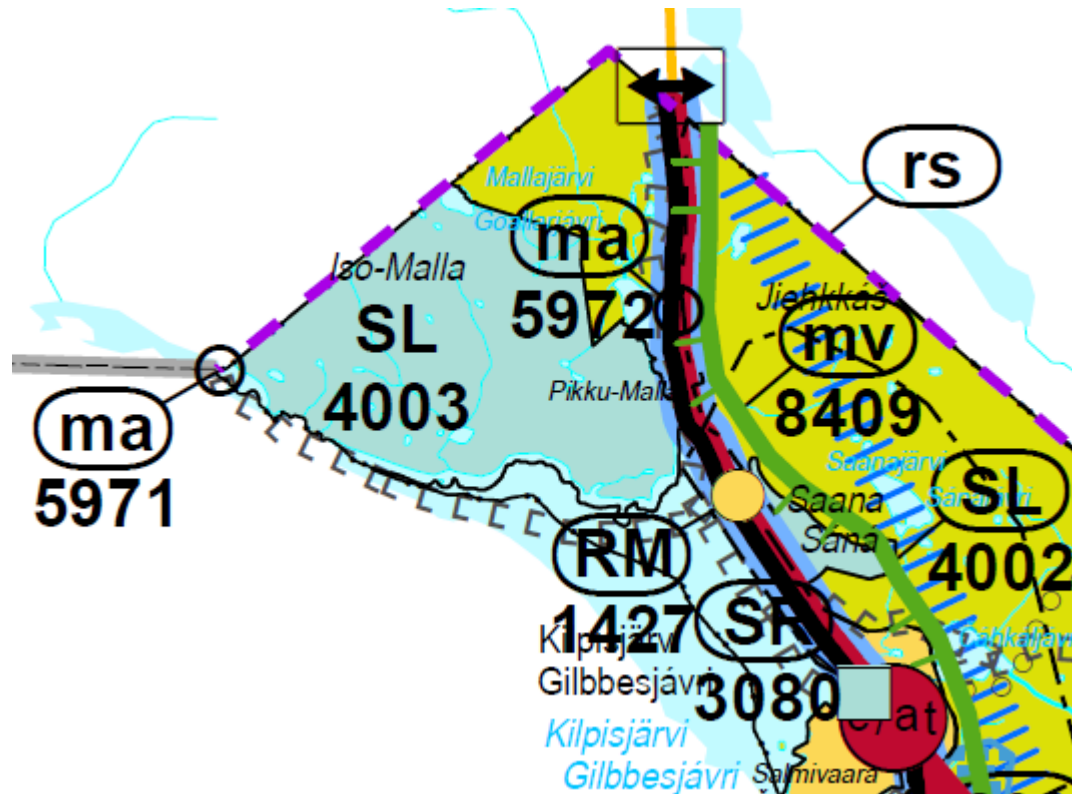
LÄHTEET

Viittaus	Tekijä(t)	Julkaisun nimi	Julkaisutiedot	Julkaisuvuosi
3/1	Lapin ELY-keskus	Torniojoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuoteen 2015	http://www.ymparisto.fi >Vesi ja meri >Vesien ja merensuojelu >Vesienhoidon suunnittelu ja yhteistyö >Vesienhoitoalueet >Tornionjoki >Vesienhoitosuunnitelma ja taustaselvitykset >Tornionjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma ja taustaselvitykset	2013
3/2	Lapin ELY-keskus	Torniojoen vesienhoitoalueen pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila	www.ymparisto.fi > Ympäristön tila > Pintavedet > Vesien tila > Pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila > Torniojoen vesienhoitoalue	2009
3/3	Lehtovaara, J. J.	Kilpisjärven ja Haltin kartta-alueiden kallioperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000 lehdet 1823 ja 1842. Kallioperäkarttojen selvitykset.	Geologian tutkimuskeskus.	1995
3/4	Kauhanen, H. & Mattsson, J.	Mallan luonnonpuiston luontotyytit. Teoksessa Jokinen, M. (toim.) Poronhoidon ja suojelun vaikutukset Mallan luonnonpuistossa.	Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 941	2005
4/1	Suomen ympäristökeskus	Raportti luontodirektiivin toimeenpanosta Suomessa 2007-2012	www.ymparisto.fi	2013
4/2	Kumpula J. & Virtanen R.	Porojen laidunnus ja luontotyyppien tila tunturialueella.	Julkaisematon selvitys. Luontotyyppien uhanalaisuusarviointi-hanke. Riista ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Oulun yliopisto. 28.5.2007.	2007
4/3	Kumpula J., Tanskanen A., Colpaert A., Anttonen M., Törmänen H., Siitari J. & Siitari S.	Poronhoitoalueen pohjoisosan talvilaitumet vuosina 2005-2008. Laidunten tilan muutokset 1990-luvun puolivälin jälkeen.	Riista- ja kalatalous – tutkimuksia 3/2009	2009
4/4	Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.)	Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet. Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset	Suomen ympäristö 8/2008	2008
4/5	Pajunen, A.	Willow-characterised shrub vegetation in tundra and its relation to abiotic, biotic and anthropogenic factors.	Acta Univ. Oul. A 546, University of Oulu. 65pp.	2010
4/6	Kaarlejärvi E.	The role of herbivores in mediating responses of tundra ecosystems to climate change. – Väitöskirja. Umeå Universitet. Department of ecology and Environmental Science.	http://umu.diva-portal.org	2014
4/7	Olofsson J., Oksanen L., Callaghan T., Hulme P.E., Oksanen T. & Suominen, O	Herbivores inhibit climate-driven shrub expansion on the tundra.	Global Change Biology 15(11): 2681-2693.	2009
4/8	Cohen J., Pulliainen J., Ménard B., Johansen B., Oksanen J., Luojus K. & Ikonen J.	Effect of reindeer grazing on snowmelt, albedo and energy balance based on satellite data analyses.	Remote sensing of Environment. Vol 135: 107-117	2013
4/9	Virtanen, R.J.	Effects of grazing on above-ground biomass on a mountain snowbed, NW Finland.	Oikos, 90: 295-300.	2000

4/10	Oksanen, L. & Olofsson, J.	Poron kesälaidunnuksen vaikutus harvinaisiin tunturikasveihin: kasviekologian perspektiivi Mallan porottomuuden jatkumiseen. Teoksessa Jokinen, M. (toim.), Poronhoidon ja suojelun vaikutukset Mallan luonnonpuistossa, 139-156.	Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 941. Kolarin tutkimusasema. 332 s.	2005
4/11	Kauhanen, H.	Mallan ja Saanan uhanalaiset putkilokasvit. Teoksessa Jokinen, M. (toim.), Poronhoidon ja suojelun vaikutukset Mallan luonnonpuistossa, 99-138.	Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 941. Kolarin tutkimusasema. 332 s.	2005
5/1	Rassi P., Hyvärinen E., Juslén A. & Mannerkoski I. (toim.)	Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010	Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki	2010
5/2	Kauhanen H.	Mallan ja Saanan uhanalaiset putkilokasvit. Teoksessa Jokinen, M. (toim.) Poronhoidon ja suojelun vaikutukset Mallan luonnonpuistossa.	Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 941	2005
5/3	Välimäki P., Männistö K. & Kaitila P.	Katsaus Enontekiön uhanalaisiin tunturiperhoslajeihin ja tunturiperhosseurannan esiintymisaluehavaintoihin vuosina 2008-2011	Baptia 36, ss. 70-90	2011
6/1	Lapin liitto	Tunturi-Lapin maakuntakaava		2012
6/2	Viljanmaa S. & Rautiainen P.	Kulttuuriperintökohteiden inventointi 2010 Kilpisjärvi.	Julkaisematon selvitys. Metsähallitus, Lapin Luontopalvelut. Asianro 5520/41/2010	2010
7/1	Luusua H.	Kilpisjärvi 2020-kehittämissuunnitelma	Enontekiön kunta	2011
7/2	Ohenoja A.	Käsivarren erämaan ja Kilpisjärven alueen kävijätutkimus 2009 – 2010	Metsähallitus	2011

LIITTEET

Liite 1 Ote Tunturi-Lapin maakuntakaavakartasta

Maakuntakaavakartan selitteet

SL luonnonsuojelualue/-kohde.

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulla suojeltuja tai suojeltavaksi aiottuja kohteita

Ma Kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeä alue/kohde

RM Matkailupalveluiden alue/kohde.

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä matkailupalveluiden alueita, kuten matkailu- ja lomakeskuksia, lomakylä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja

mv Matkailun vetovoima-alue matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue.

Merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistyksen vyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla

SR Rakennussuojelualue/-kohde

Merkinnällä osoitetaan kirkkolain, rakennussuojelulain ja valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/86) tai maankäyttö- ja rakennuslain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita ja kohteita

Liite 2 Suunnittelalueen lajiluettelo

Suunnittelalueen lajistotiedot. Luettelossa lajiryhmä: M = muut selkärangaiset, L = linnut, S = selkärangattomat, P = putkilokasvit, I = itiökasvit, Si = sienet.

Uhanalaisuus: E = erityisesti suojeltu, U = muu uhanalaiseksi arvioitu, CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, RT = alueellisesti uhanalainen. **Direktiivi:** Lu II = luontodirektiivin liitteen II laji, LU IV = luontodirektiivin IV laji, LI I = lintudirektiivin liitteen I laji, Li = muutt. = lintudirektiivin laji, muuttolintu

Lajiluettelo						
Vastuuprosessi		Luonnonsuojelu				
Selite		Lomakkeella esitetään luettelo suunnittelualueella esiintyvistä uhanalaisiksi luokitelluista lajeista sekä luonto- ja lintudirektiivien lajeista. Kullekin suunnittelualueeseen kuuluvalla Natura-alueella sekä muille merkittävälle alueille (esim. Metsähallituksen suojelumetsät, jotka eivät kuulu Natura-verkostoon) täytetään oma lomakkeensa.				
Alue		Malla				
Lajiryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	Uhanalaisuus	Direktiivi	Määrä ja yksikkö	Lisätietoja, lähde
M	Ahma	<i>Gulo gulo</i>	CR	Lu II		Metsähallitus, maastohavainnot
M	Ilves	<i>Lynx lynx</i>	VU	Lu II,IV		Metsähallitus, maastohavainnot
M	Naali	<i>Vulpes lagopus</i>	CR, U, E	Lu II,IV		Metsähallitus, maastohavainnot
L	Rantasipi	<i>Actitis hypoleucos</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Jouhisorsa	<i>Anas acuta</i>	VU	LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Niittykirvinen	<i>Anthus pratensis</i>	NT			Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Suopöllö	<i>Asio flammeus</i>		LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Lapasotka	<i>Aythya marila</i>	EN, U, E	LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Piekana	<i>Buteo lagopus</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Suosirri	<i>Calidris alpina</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Urpainen	<i>Carduelis flammea</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Tylli	<i>Charadrius hiaticula</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Keräkurmitsa	<i>Charadrius morinellus</i>	NT	LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Räystäspääsky	<i>Delichon urbicum</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Pohjansirkku	<i>Emberiza rustica</i>	VU			Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Ampuhaukka	<i>Falco columbarius</i>		LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Tuulihaukka	<i>Falco tinnunculus</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Järripeippo	<i>Fringilla montifringilla</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Taivaanvuohi	<i>Gallinago gallinago</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot

L	Kuikka	<i>Gavia arctica</i>		LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>	NT	LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Riekko	<i>Lagopus lagopus</i>	NT			Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Kiiruna	<i>Lagopus muta</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Sinirinta	<i>Luscinia svecica</i>	NT	LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Jänkäkurppa	<i>Lymnocyptes minimus</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Mustalintu	<i>Melanitta nigra</i>		LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Keltävästäräkki	<i>Motocilla flava</i>	VU			Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Pikkukuovi	<i>Numenius phaeopus</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Kivitasku	<i>Oenanthe oenanthe</i>	VU, U			Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Lapintiainen	<i>Parus cinctus</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Vesipääsky	<i>Phalarobus lobatus</i>	VU, U	LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Suokukko	<i>Phylomachus pugnax</i>	EN	LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Pulmunen	<i>Plectrophenax nivalis</i>	NT			Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Kapustarinta	<i>Pluvialis apricaria</i>		LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Rautiainen	<i>Prunella modularis</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Lehtokurppa	<i>Scolopax rusticola</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Tunturikihi	<i>Stercorarius longicaudus</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Lapintiira	<i>Sterna paradisaea</i>		LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Liro	<i>Tringa glareola</i>		LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Valkoviklo	<i>Tringa nebularia</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Punajalkaviklo	<i>Tringa totanus</i>	NT	LI I		Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>				Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
L	Sepelrastas	<i>Turdus torquatus</i>	VU, U			Linjalaskennat, yksittäiset havainnot
MO	Lapinpallosimpukka	<i>Sphaerium nitidum</i>	NT			H. Ormio 2012: Maanilviäisinventoinnit vuonna 2011.
MO	Tunturisiemenkotilo	<i>Vertigo extima</i>	VU, U			Hertta-Eläölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
AR	Lapinvarpuhämähäkki	<i>Arctella lapponica</i>	NT			Hämähäkkityöryhmä (N. Fritzen)
AR	Mallankääpiöhämähäkki	<i>Baryphyma insigne</i>	DD			Hämähäkkityöryhmä (N. Fritzen)
CO	Sukastaitosukeltaja	<i>Agabus setulosus</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO		<i>Boreostiba frigida</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO		<i>Coryphomorphus hyperboreus</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)

CO	Tunturisydänkiitäjäinen	<i>Nebria nivalis</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Kyhmykorvakärsäkäs	<i>Otiorhynchus rugifrons</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
DI	Lovihattara	<i>Dicranomyia stylifera</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
DI	Kolikkokiiluri	<i>Dolichopus planitarsis</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
DI	Lapinniittykiiluri	<i>Dolichopus pseudomigrans</i>	NT			Hyönteistietokanta
DI	Abiskonlaikkukirvari	<i>Eupeodes abiskoensis</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI	Viisaanpaarma	<i>Hybomitra astuta</i>	NT			Hyönteistietokanta
DI	Vaskikarttukirvari	<i>Platycheirus aeratus</i>	NT			Hyönteistietokanta
DI	Tunturikarttukirvari	<i>Platycheirus latimanus</i>	VU, U			Hyönteistietokanta
DI	Tunturikiuhkukarttukirvari	<i>Platycheirus lundbecki</i>	NT			Hyönteistietokanta
DI	Mustakarttukirvari	<i>Platycheirus subordinatus</i>	VU, U			Hyönteistietokanta
DI	Tundrasahakainen	<i>Prionocera abscondita</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
DI		<i>Chaetocladius maeaeri</i>	NT			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
DI		<i>Diamesa hyperborea</i>	NT			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
DI		<i>Krenosmittia camptophleps</i>	NT			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
DI		<i>Pseudodiamesa arctica</i>	NT			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
DI		<i>Metriocnemus ursinus</i>	NT			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
DI		<i>Orthocladius abiskoensis</i>	VU, U			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
DI		<i>Thienemannia paasivirtai</i>	NT			Tuiskunen & Lindberg 1986.
DI	Immenköyrykäs	<i>Rhabdomastix parva</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE		<i>Apotomis lemniscatana</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tunturikirjokääriäinen	<i>Argyroploce aquilonana</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tundrahopeatäplä	<i>Boloria chariclea</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tunturihopeatäplä	<i>Boloria napae</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Purohopeatäplä	<i>Boloria thore</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tervakoisa	<i>Catastia marginea</i>	EN, U, E			Babtria 3/2011
LE	Lapinvuokkopussikoi	<i>Coleophora unigenella</i>	CR, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Lapinkeltaperhonen	<i>Colias hecla</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tunturikeltaperhonen	<i>Colias tyche</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Pahtapohjanmittari	<i>Entephria flavicinctata ssp. septentrionalis</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Kurupohjanmittari	<i>Entephria nobiliaria</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Sysipohjanmittari	<i>Entephria polata</i>	NT			Babtria 3/2011

LE	Paljakkapohjanmittari	<i>Entephria punctipes</i>	NT			Babtria 3/2011
LE		<i>Epiblema simplonianum</i>	EN, U			Babtria 3/2011
LE	Lapinverkkoperhonen	<i>Euphydryas iduna</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tunturikirjoyökkönen	<i>Lasionycta leucocycla</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Lapinkirjokoisia	<i>Loxostege ephippialis</i>	EN, E			Babtria 3/2011
LE		<i>Metaxmeste schrankiana</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Sarakylmänperhonen	<i>Oeneis norna</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Lapinsiilikäs	<i>Pararctia lapponica</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Pohjannauhamittari	<i>Perizoma minoratum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tunturikaalikoi	<i>Plutella hyperboreella</i>	VU, U			Babtria 3/2011
LE	Tunturikehnyökkönen	<i>Polia richardsoni</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tunturikirjosiipi	<i>Pyrgus andromedae</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE		<i>Sparganothis praecana</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tunturisulkanen	<i>Stenoptilia islandica</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Lapinvuokkokääpiökoi	<i>Stigmella dryadella</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Jäkälänopsayökkönen	<i>Sympistis lapponica</i>	VU, U			Babtria 3/2011
LE	Pörhönopsayökkönen	<i>Sympistis nigrita</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Kupariyökkönen	<i>Syngrapha hochenwarthi</i>	EN, U			Babtria 3/2011
LE	Tunturiharmoyökkönen	<i>Xestia lorezi</i>	NT			Babtria 3/2011
HY	Tunturimuurarimehiläinen	<i>Osmia svenssoni</i>	NT			J. Paukkunen henk.koht. tiedonanto
P	Harvahammaspoimulehti	<i>Alchemilla borealis</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kissankäpäle	<i>Antennaria dioica</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kaljukissankäpäle	<i>Antennaria porsildii</i>	VU, U			
P	Isokissankäpäle	<i>Antennaria villifera</i>	NT			
P	Norjanarho	<i>Arenaria norvegica</i>	VU, U			
P	Arnikki	<i>Arnica angustifolia</i>	EN, U, E			
P	Pohjannoidanlukko	<i>Botrychium boreale</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Ketonoidanlukko	<i>Botrychium lunaria</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kiirunankello	<i>Campanula uniflora</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Tunturinuppi-sara	<i>Carex arctogena</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Mustasara	<i>Carex atrata</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Sysisara	<i>Carex atrofusca</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

P	Nokisara	<i>Carex fuliginosa</i> (ssp. <i>misandra</i>)	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Tundrasara	<i>Carex holostoma</i>	LC	Lu II, IV		
P	Kalliosara	<i>Carex rupestris</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kurmitsansara	<i>Carex stenolepis</i>	LC			
P	Napahärkki	<i>Cerastium nigrescens</i> (var. <i>laxum</i>)	NT			Hertta
P	Tunturiorho	<i>Chamorchis alpina</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kalkkimaariankämme	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kultakynsimö	<i>Draba alpina</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Isokynsimö	<i>Draba daurica</i>	VU, U			
P	Tunturikynsimö	<i>Draba fladzinensis</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Lapinkynsimö	<i>Draba lactea</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Lumikynsimö	<i>Draba nivalis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Sopulinkallioinen	<i>Erigeron borealis</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Tummakallioinen	<i>Erigeron humilis</i>	NT			
P	Villatunturikallioinen	<i>Erigeron uniflorus</i> subsp. <i>eriocephalus</i>	NT			
P	Otasilmäruoho	<i>Euphrasia salisburgensis</i>	EN, U			
P	Hentokatkerö	<i>Gentianella tenella</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Lapinmaarianheinä	<i>Hierochloë odorata</i> subsp. <i>odorata</i>	NT			
P	Kalliosirkunjyvä	<i>Lappula deflexa</i>	VU, U			
P	Rusonätä	<i>Minuartia rubella</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Tunturinätä	<i>Minuartia stricta</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Jäkki	<i>Nardus stricta</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Tunturikeulankärki	<i>Oxytropis lapponica</i>	CR, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Karvakuusio	<i>Pedicularis hirsuta</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Pikkulehdokki	<i>Platanthera obtusata</i> ssp. <i>oligantha</i>	CR, U	Lu II, IV		Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Suippohärkylä	<i>Polystichum lonchitis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Ruijanpahtahanhikki	<i>Potentilla chamissonis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Pahtahanhikki	<i>Potentilla nivea</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Valkokämme	<i>Pseudorchis albida</i> ssp. <i>straminea</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Jääleinikki	<i>Ranunculus glacialis</i>	NT			

P	Lapinalppiruusu	<i>Rhododendron lapponicum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Lumihaarikko	<i>Sagina nivalis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Lettorikko	<i>Saxifraga hirculus</i>	VU, U	Lu II, IV		Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kesämaksaruoho	<i>Sedum annuum</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Pahta-ailakki	<i>Silene wahlbergella</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Lapinkaura	<i>Trisetum subalpestre</i>	NT	Lu II, IV		Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Varputädyke	<i>Veronica fruticans</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Pahtahiettaorvokki	<i>Viola rupestris ssp. relict</i>	EN, U, E	Lu II, IV		
P	Kaljukiviyrtti	<i>Woodsia glabella</i>	NT			
I	Tunturikarstasammal	<i>Andreaea blyttii</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Muhkusammal	<i>Anoetangium aestivum</i>	NT			
I	Paljakkakuurasammal	<i>Anthelia jurazkana</i>	LC			
I	Tunturivelhonsammal	<i>Asterella lindenbergiana</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Peikonsammal	<i>Athalamia hyalina</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturisäiläsammal	<i>Blindia caespiticia</i>	CR, U			
I	Naalinsuikerosammal	<i>Brachytheciastrum collinum</i>	VU, U			
I	Poronsuikerosammal	<i>Brachythecium coruscum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kalkkisuikerosammal	<i>Brachythecium glareosum</i>	RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Silmuhiirensammal	<i>Bryum pseudotriquetrum var. neodamense</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Napahiirensammal	<i>Bryum wrightii</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjanharasammal	<i>Campylophyllum halleri</i>	NT			
I	Kolusammal	<i>Coscinodon cribrosus</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kurulehvänsammal	<i>Cyrtomnium hymenophylloides</i>	NT			
I	Tunturilehvänsammal	<i>Cyrtomnium hymenophyllum</i>	VU, U			
I	Taigakynsisammal	<i>Dicranum acutifolium</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kaarihahtaisammal	<i>Distichium inclinatum</i>	NT			
I	Isokarvasammal	<i>Ditrichum gracile</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturikellosammal	<i>Encalypta alpina</i>	NT			
I	Torvikellosammal	<i>Encalypta longicolla</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjankellosammal	<i>Encalypta mutica</i>	EN, U, E	Lu II		Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Isokellosammal	<i>Encalypta procera</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

I	Pärskesammal	<i>Eremonotus myriocarpus</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Savikkosiipisammal	<i>Fissidens viridulus</i>	RT			
I	Lehtokivisammal	<i>Grimmia hartmanii</i>	RT			
I	Kurkkiosammal	<i>Grimmia mollis</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Vuorikivisammal	<i>Grimmia montana</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Mustakivisammal	<i>Grimmia ovalis</i>				
I	Suippuhopeasammal	<i>Gymnomitron apiculatum</i>	NT			
I	Viherpahkurasammal	<i>Gymnostomum aeruginosum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjanpahkurasammal	<i>Gymnostomum boreale</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Mäkäränsammal	<i>Hygrobiella laxifolia</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturipurosammal	<i>Hygrohypnum alpinum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjankerrossammal	<i>Hylocomiastrum pyrenaicum</i>	RT			
I	Kalliopahkurasammal	<i>Hymenostylium recurvirost- rum</i>	NT			
I	Ruskopalmikkosammal	<i>Hypnum bambergeri</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Vuoripalmikkosammal	<i>Hypnum callichroum</i>	VU, U			
I	Pohjanpalmikkosammal	<i>Hypnum hamulosum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Viiksisammal	<i>Kurzia pauciflora</i>	RT			
I	Kääpiöhammassammal	<i>Leiocolea badensis</i>	VU, U			
I	Lähdehammassammal	<i>Leiocolea bantriensis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kolohammassammal	<i>Leiocolea collaris</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kalkkihammassammal	<i>Leiocolea gillmanii</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Karhunlovisammal	<i>Lophozia grandiretis</i>	EN, U, E			
I	Karvakäppyräsammal	<i>Mannia pilosa</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturipussisammal	<i>Marsupella boeckii</i>	LC			
I	Puopussisammal	<i>Marsupella emarginata subsp. aquatica</i>	NT			
I	Pohjanpussisammal	<i>Marsupella sphacelata</i>	VU, U			
I	Nuokkukiisusammal	<i>Mielichhoferia elongata</i>	CR, U, E			
I	Paljakkalehväsammal	<i>Mnium blyttii</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kaihelehväsammal	<i>Mnium marginatum</i>	RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Otalehväsammal	<i>Mnium spinosum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturikehräsammal	<i>Moerckia blyttii</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

I	Lettokehräsammal	<i>Moerckia hibernica</i>	VU, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kallionäivesammal	<i>Mylia taylorii</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Otasiimasammal	<i>Myurella tenerima</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturisiiransammal	<i>Nardia breidleri</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Siloriippusammal	<i>Neckera complanata</i>	RT			
I	Kalliopyörösammal	<i>Odontoschisma macounii</i>	NT			
I	Pikkupahtasammal	<i>Orthothecium intricatum</i>	NT			
I	Lapinpahtasammal	<i>Orthothecium lapponicum</i>	CR, U, E	Lu II		Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Rusopahtasammal	<i>Orthothecium rufescens</i>	EN, U, E			
I	Silopahtasammal	<i>Orthothecium strictum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturihiippasammal	<i>Orthotrichum pellucidum</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lokinhiippasammal	<i>Orthotrichum pylaisii</i>	RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kalkkihuurresammal	<i>Palustriella commutata</i>	VU, U, E			
I	Pohjanhuurresammal	<i>Palustriella decipiens</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Sirppihuurresammal	<i>Palustriella falcata</i>	NT			
I	Lapinseitasammal	<i>Plagiobryum zieri</i>	NT			
I	Pohjanlehväsammal	<i>Plagiomnium curvatulum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tihkulehväsammal	<i>Plagiomnium elatum</i>	RT			
I	Pahtavarstasammal	<i>Pohlia crudoides</i>	NT			
I	Lumivarstasammal	<i>Pohlia erecta</i>	EN, U			
I	Kalliopunossammal	<i>Porella cordaeana</i>	VU, U			
I	Kerosammal	<i>Prasanthus suecicus</i>	NT			
I	Kivikoukerosammal	<i>Pseudoleskea incurvata</i>	NT			
I	Pohjankoukerosammal	<i>Pseudoleskea radicata</i>	LC			
I	Idänvaskisammal	<i>Pseudoleskeella rupestris</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Purotierasammal	<i>Racomitrium aciculare</i>	RT			
I	Tunturitierasammal	<i>Racomitrium sudeticum</i>	LC			
I	Tunturikamppisammal	<i>Sanionia georgicouncinata</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pulkkasammal	<i>Sauteria alpina</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Törrökinnassammal	<i>Scapania aequilopa</i>	EN, U, E			
I	Kalkkikinnassammal	<i>Scapania calcicola</i>	VU, U, E			
I	Loukkokinnassammal	<i>Scapania gymnostomophila</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

I	Paljakkakinnassammal	<i>Scapania kaurinii</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Hetekinnassammal	<i>Scapania paludosa</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Norokinnassammal	<i>Scapania praetervisa</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kaltiokinnassammal	<i>Scapania uliginosa</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kurkkiopaasisammal	<i>Schistidium sordidum</i>	VU, U			
I	Lapinpaasisammal	<i>Schistidium tenerum</i>	VU, U			
I	Mustapaasisammal	<i>Schistidium trichodon</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Varjopaasisammal	<i>Schistidium umbrosum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturisuikerosammal	<i>Sciuro-hypnum glaciale</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kiirunansuikerosammal	<i>Sciuro-hypnum tromsoeense</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kaarihitusammal	<i>Seligeria campylopoda</i>	VU, U, E			
I	Keräsammal	<i>Stegonia latifolia</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Paljakkamarrassammal	<i>Tayloria froelichiana</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturituppiammal	<i>Timmia bavarica</i>	VU, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tupsutuppiammal	<i>Timmia comata</i>	VU, U, E			
I	Lapintuppiammal	<i>Timmia norvegica</i>	EN, U, E			
I	Pikkukämmensammal	<i>Tritomaria scitula</i>	LC			
I	Haavanlimijäkälä	<i>Fuscopannaria confusa</i>	CR, U, E			
I	Kuoppavahajäkälä	<i>Gyalecta foveolaris</i>	VU, U			
I	Tunturikeuhkojäkälä	<i>Lobaria linita</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
SI	Pikkukennokääpä	<i>Datronia stereoides</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
SI	Lapinvuokkorousku	<i>Lactarius dryadophilus</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 228 Hasanen, E. & Vähäsarja, K. 2019: Luonto lisää liikettä – Mikä innostaa kouluikäistä? 103 s.
- No 229 Hasanen, E. & Vähäsarja, K. 2019: Moved by Nature – School-children's experiences of outdoor activities in nature. 107 s.
- No 230 Ervola, A., Rautiainen, M., Seppänen, M. & Bisi, J. 2019: Erätalous valtion alueilla – yleis- ja erityis- oikeuksien käyttö. 46 s.
- No 231 Arnkil, A., Hoikkala, J. & Sahla, M. (toim.) 2019: Suojelualueet merialuesuunnittelussa – suositus suojelualueiden huomioimiseksi. 42 s.
- No 232 Vatanen, E. & Kajala, L. 2020: Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkakoh- teiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointisovelluksen kertoimien päivitys 2019. 31 s.

Sarja B

- No 250 Jylänki, T. 2020: Liminganlahden luontokeskuksen asiakastutkimus 2019. 50 s.
- No 251 Naumanen, S. 2020: Kolin kansallispuiston kävijätutkimus 2019. 63 s.
- No 252 Naumanen, S. 2020: Kolin biosfäärialueen yritystutkimus 2018. 61 s.
- No 253 Jylänki, T. 2020: Perämeren kansallispuiston kävijätutkimus 2019. 57 s.
- No 254 Pälvimäki, P. 2020: Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimus 2019. 69 s.
- No 255 Pääkkölä, A. 2020: Petkeljärven kansallispuiston kävijätutkimus 2018. 70 s.
- No 256 Toivonen, I. 2020: Helvetinjärven kansallispuiston kävijätutkimus 2019. 52 s.
- No 257 Toivonen, I. 2020: Seitsemisen kansallispuiston kävijätutkimus 2019. 58 s.
- No 258 Pulkkinen, T. & Kalliomäki, J. 2020: Oulangan kansallispuiston kävijätutkimus 2019–2020. 53 s.

Sarja C

- No 162 Metsähallitus 2018: Puljun erämaan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 83 s.
- No 163 Metsähallitus 2018: Saarijärven vanhojen metsien hoito- ja käyttösuunnitelma 2011–2025. 80 s.
- No 164 Metsähallitus 2018: Vintilänkairan, Koitelaisen ja Pomokairan Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 75 s.
- No 165 Siira, H. & Sulkava, P. 2019: Pallas-Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma. 66 s.
- No 166 Naumanen, S. 2020: Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma 2020–2025. 91 s.
- No 167 Metsähallitus 2020: Maakylän–Räyskälän alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 128 s.
- No 168 Metsähallitus 2020: Sipoonkorven kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 158 s.
- No 169 Forststyrelsen 2020: Skötsel- och användningsplan för Sibbo storskogs nationalpark. 159 s.
- No 170 Metsähallitus 2020: Hossan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 114 s.

ISSN-L 1796-2943

ISSN (verkkojulkaisu) 1796-2943

ISBN 978-952-377-010-2 (pdf)